

Verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 2021

Psykiatri-, habilitering- och
hjälpmedelsnämnden

Innehållsförteckning

Region Skånes vision och övergripande mål	4
Förord	5
Inledning	7
Nämndens ansvarsområde och uppdrag	7
Målkort 2021	7
Året som gått – viktiga händelser	8
Verksamhetsförändringar	14
Bättre liv och hälsa för fler	15
Högt förtroende för god och jämlik vård	15
Hälsoriktad hälso- och sjukvård	16
Tillgänglighet och kvalitet	20
Alla kvalitetsområden ska ha en positiv utveckling	20
God Vård	20
God tillgänglighet	20
Personcentrerad hälso- och sjukvård ska utvecklas	25
Jämlik hälso- och sjukvård	29
Säker hälso- och sjukvård	30
Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård	34
Effektiv hälso- och sjukvård	35
Prioriterade områden	38
Produktion	42
Prehospital verksamhet	45
Hållbar utveckling i hela Skåne	46
Klinisk forskning	46
Nationell högspecialiserad vård	52
Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet	53
Attraktiv arbetsgivare	53
En god och hälsofrämjande arbetsmiljö	58
Kompetensförsörjning	63
Utveckling av anställningsvolym och arbetad tid	71
Bisysslor	73
Långsiktigt stark ekonomi	74
Resultatmål	74
Ekonomiska effekter på grund av covid-19	76
Åtgärder för att sänka kostnadsutveckling samt för ekonomi i balans	77
Investeringar	77
Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare	79
Vårdval Audionommottagning – grundläggande hörselrehabilitering för vuxna	79
Miljöredovisning	82
Miljömål	82

Krisberedskap, civilt försvar och säkerhet.....	85
Krisberedskap.....	85
Informationssäkerhet	85
Intern kontroll	87
Sammanfattning av genomförd uppföljning.....	87
Utvärdering av det interna kontrollarbetet	87

Region Skånes vision och övergripande mål

Från 2021 har Region Skånes vision och övergripande mål reviderats. Visionen, som gäller för hela organisationen och dess verksamheter är Framtidstro och livskvalitet. Genom de fem målen, som vänder sig till all verksamhet ska vi nå visionen. Våra resurser är medarbetarna, verksamheten och ekonomin. Vår organisationskultur utgår från de gemensamma värderingarna: välkomnande, drivande, omtanke och respekt. Detta gäller i allt ledarskap, medarbetarskap liksom i alla möten med de vi finns till för och samverkar med.

Bättre liv och hälsa för fler: Ett mål med utåtriktat fokus på de vi är till för – befolkning, patienter, brukare, resenärer, besökare, kunder, samverkanspartners, turister med flera.

Tillgänglighet och kvalitet: Ett mer inåtriktat mål för vår egen organisation med fokus på våra verksamheter och hur våra interna arbetsprocesser fungerar.

Hållbar utveckling i hela Skåne: Ett mål för hur våra verksamheter bidrar till en långsiktigt, hållbar utveckling och tillväxt i den egna organisationen och i Skåne.

Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet: Ett mål för att attrahera, rekrytera, utveckla, motivera och behålla medarbetare i våra verksamheter.

Långsiktigt stark ekonomi: Ett mål för en modern, konkurrenskraftig och hållbar ekonomi som möjliggör beredskap, utveckling och fortsatta satsningar i verksamheten.

Förord

Efter två år av pandemi kan vi konstatera att vi aldrig hade klarat av att hantera den utan alla våra fantastiska medarbetare. Sjukskrivningarna nådde under 2021 nya rekordnivåer, när den smittsamma virusvarianten omikron började florerat i samhället. Kompetensförsörjningen är en utmaning för psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämndens verksamheter och det märks extra tydligt när bristen på medarbetare förstärks av att många är sjuka.

Vi är glada över att vi under det gångna året har antagit en ny kompetensförsörjningsplan, som ett stöd i arbetet med att bli en ännu bättre arbetsgivare. Psykiatri, habilitering och hjälpmedel ska vara en arbetsgivare som både behåller och attraherar nya medarbetare. Här ska det vara möjligt att både utbilda sig, utvecklas och känna arbetsglädje.

Det är extra glädjande att vi trots kompetensförsörjningens utmaningar har lyckats rekrytera spetskompetens inom psykiatriforskning i Region Skåne. Inom förvaltningen finns sju professorer och tio docenter som arbetar med klinisk forskning. Flera av dessa medarbetare är nationellt och internationellt framstående inom sina områden, och mycket av den forskning de bedriver är unik. Under 2021 har flera studier gjorts om covid-19-pandemins påverkan kopplat till psykisk ohälsa i samhället och dess effekter på psykiatrins egna verksamheter.

En annan god nyhet är att förvaltningens ekonomi slutade med ett positivt resultat 2021. Vid årets slut konstaterades att verksamheten landade på ett överskott med 39 miljoner kronor. Ironiskt nog har covid-19-pandemin bidragit till detta, eftersom verksamhetens omställning och andra faktorer har lett till minskade kostnader. Pandemin har lett till kostnadsökningar inom vissa områden, men en stor del av dessa har förvaltningen fått kompensation för.

En betydligt dystrare effekt av pandemin är att allt fler barn och unga mår dåligt och söker vård för psykisk ohälsa. De senaste åren har antalet patienter inom barn- och ungdomspsykiatri fördubblats och de vårdsökande är fler än någonsin. Det är en utveckling som pågått länge och den isolering och oro många barn levt i under pandemin kan ha förvärrat problemen. Flera åtgärder har vidtagits för att förbättra tillgängligheten i hela förvaltningen med gott resultat, trots det ökade inflödet av patienter. Vi klarade även de statliga tillgänglighetsmålen. Arbetet med att ta fram, implementera och följa upp standardiserade vårdprocesser har fortsatt och digitala tjänster och vårdkontakter på distans har utvecklats och utökats. Samordning av patienter till privata aktörer har gjorts och produktionsplaneringsarbetet har intensifierats. Förvaltningen har också tillfört medel i budgeten för 2021 för att hantera det kraftigt ökade trycket på barn- och ungdomspsykiatri.

En annan utmaning under 2021 var när CPAP- och hemrespiratortillverkaren Philips signalerade om problem med CPAP andningshjälpmedel. Ett regionalt och förvaltningsöverskridande arbete har gjorts för att hantera den uppkomna situationen, bland annat en risk- och konsekvensanalys och utskick av brev till cirka 17 000 berörda patienter. Hjälpmedelsverksamheten samordnar det regionala och förvaltningsövergripande arbetet.

Ytterligare en positiv händelse under året är att vuxenpsykiatri Malmö Trelleborg tilldelades priset Diabasen för sitt förbättringsarbete med neuropsykiatriska konsultteamet som gjort att patienter kan få rätt bedömning och stöd snabbare. Detta har kortat väntetiderna, höjt vårdkvaliteten och gjort vården mer jämlik. Alla tre som nominerades till priset kom från Psykiatri, habilitering och hjälpmedel. De övriga två fick hederspriser; barn och ungdomspsykiatri för sitt arbete med en utbildningsmottagning och barn- och ungdomshabiliteringen, vuxenhabiliteringen och syn-, hörsel- och dövverksamheten för omställningen till distansmöten när pandemin ställde krav på fysisk distansering.

Barn- och ungdomshabiliteringen och vuxenhabiliteringen har slagits samman till ett gemensamt verksamhetsområde, detta för att än mer kunna bedriva en jämlik och sammanhållen vård.

Under året har psykiatri-, habilitering och hjälpmedelsnämnden tecknat sitt första idéburna offentliga partnerskap (IOP) med Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa i Skåne (NSPH Skåne) för att ytterligare fördjupa arbetet med ökat patientinflytande och delaktighet i vården.

Vi är både stolta och glada över vårt fina resultat för 2021 och vill också passa på att rikta ett stort tack till alla er medarbetare som har gjort det möjligt.

Per Einarsson
Ordförande

Katarina Hartman
Förvaltningschef

Inledning

Nämndens ansvarsområde och uppdrag

Psykiatri-, habilitering och hjälpmedelsnämnden är driftledningsnämnd för ansvarsområdena psykiatri, habilitering och hjälpmedel. Verksamhet bedrivs inom förvaltningen Psykiatri, habilitering och hjälpmedel samt i vårdval Audionommottagning – grundläggande hörselrehabilitering för vuxna. Nämnden beslutar om förfrågningsunderlag och om ersättningar samt ingår avtal och vårdöverenskommelser kopplade till valfritetssystem inom habilitering- och hjälpmedelsområdet. Nämnden utövar ledningen av Region Skånes verksamhet enligt 22 § Lag (1993:387) och stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt fattar regionens myndighetsbeslut om insatser enligt denna lag. Nämnden fastställer förändringar i hjälpmedelsanvisningar på produktnivå. Nämnden lämnar också organisationsbidrag inom sitt ansvarsområde.

Psykiatrin i Skåne bedriver specialiserad psykiatrisk vård i hela Skåne. Verksamheten består av barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri och rättspsykiatri. Barn- och ungdomspsykiatrin bedriver även Första linjens psykiatri för barn och unga. Psykiatrin i Skåne samverkar med habiliteringen, primärvården, den somatiska vården, kommunerna och den idéburna sektorn.

Habiliteringen bedriver habilitering och rehabilitering enligt hälso- och sjukvårdslagen och verkställer beslut enligt LSS. Habiliteringen ansvarar även för myndighetsutövning vad gäller LSS. Verksamheten har ett Skåneövergripande uppdrag och består av habilitering samt syn-, hörsel- och dövverksamhet. Habiliteringen samverkar med specialistpsykiatrin, primärvården, den somatiska vården, kommunerna och den idéburna sektorn.

Verksamhetsområdet hjälpmedel har som uppdrag att hantera, styra och följa upp alla hjälpmedel och läkemedelsnära produkter som förskrivs till patienter i Skåne.

Målkort 2021

Förvaltningen arbetar utifrån ett målkort med syftet att få ett tydligt förvaltningsperspektiv i målarbetet, med betoning på helheten och vad som är viktigt för våra patienter. I målkortet synliggörs vad förvaltningen fokuserar på under året, för att kunna erbjuda specialistpsykiatrisk vård, habilitering, rehabilitering, hjälpmedel och tolktjänst med hög kvalitet, i rätt tid och på ett säkert sätt. Målkortet utgår från fem målområden i god vård som är centrala för att uppnå målsättningarna i förvaltningsuppdraget 2021.

Med utgångspunkt i förvaltningens målkort formulerar respektive verksamhetsområde aktiviteter som följs upp regelbundet under året vid verksamhetsdialoger och i delårsrapport och årsredovisning. Syftet är att så tidigt som möjligt kunna reagera på eventuella avvikelser och sätta in åtgärder för att säkerställa måluppfyllelse. Uppföljningen görs med färgmarkeringar i enlighet med den modell för uppföljning av intern kontroll som används inom Region Skåne. Bedömningen av måluppfyllelsen efter december framgår av bilden nedan. Samtliga mål har gul markering, vilket innebär mindre avvikelse. En mer detaljerad uppföljning av målen, inklusive de åtgärder som vidtagits under 2021, återfinns i bilaga *Rapportering av plan och uppföljning intern kontroll 2021*.

Målkort 2021

Psykiatri, habilitering och hjälpmedel

REGION SKÅNES MÅL

- Bättre liv och hälsa för fler • Tillgänglighet och kvalitet • Hållbar utveckling i hela Skåne
- Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet • Långsiktigt stark ekonomi

MÅLOMRÅDEN	FÖRVALTNINGENS MÅL	UPPFÖLJNING JAN-DEC
Personcentrerad vård	Patienten har inflytande över och medverkar i sin egen vård	✗
Säker vård	Patienten upplever att vården är trygg och att man får den hjälp som behövs	✗
Effektiv vård	Patienten upplever att vården samordnas utifrån behov	✗
Hälsoriktad vård	Patienten upplever att man får stöd med hälsofrämjande och förebyggande insatser	✗
Tillgänglig vård	Patienten upplever att man får överenskommen vård i rätt tid	✗

✓ Obetydlig avvikelse ✗ Mindre avvikelse ✗ Avvikelse ✗ Större avvikelse

Året som gått – viktiga händelser

Hur covid-19 har påverkat verksamheten

Vaccination av utsatta grupper

Av rättspsykiatri och psykosvårdens cirka 5 000 patienter kallades många av vårdcentral för vaccination mot covid-19. Detta då de var över 65 år, innefattades av LSS eller ingick i riskgrupp på grund av somatiska diagnoser. Verksamheterna genomförde en inventering för att hitta de svårast sjuka som bedömes ha svårt att bli vaccinerade av annan vårdgivare än psykiatri. Efter avgränsningar i urval och löst logistik vaccinerades 420 patienter med Modernas vaccin mot covid-19 av psykiatri i Helsingborg, Malmö, Lund samt rättspsykiatri i Trelleborg, Helsingborg och Hässleholm. Vaccination skedde i enlighet med folkhälsomyndighetens Fas 3 och inleddes 20 maj.

Krisledning

Krisarbetet inom förvaltningen har fortsatt under 2021. Under våren utökades krisgruppen med en vaccinationssamordnare. Då smittspridningen minskade, kunde arbetet med återgång till det normala påbörjas och sommaren blev jämförelsevis lugn. Förvaltningen har fortsatt arbeta utifrån en metodik som präglats av systematik, god kommunikation och flexibilitet. Hjälpssamheten och viljan att ställa upp för varandra och för patienterna har varit stor. Förvaltningen har under hela pandemin följt övergripande regional kris- och beredskapsplanering. Arbetet gick ner i en lugnare fas under hösten men fortsatte enligt samma struktur och kunde därför lätt skalas upp mot slutet av 2021 då behov åter uppstod.

Upprätthållande av produktion

Förvaltningen har inte tappat i produktion utan ställt om och utnyttjat digitaliseringens möjligheter. Inom öppenvården har antalet fysiska besök minskat ytterligare jämfört med 2020. Detta har dock med råge kompensats av att antalet distanskontakter ökat. Detta gäller såväl habiliteringen som

psykiatrin. Sammantaget har det totala antalet patienter ökat. Däremot har produktionen av slutenvård fortsatt minska. Detta gäller såväl produktion mätt i vårddagar som produktion mätt i antal unika patienter.

Ökad psykisk ohälsa bland barn och unga

Insatser för att öka den psykiska hälsan hos barn och unga är en av de största utmaningarna kring folkhälsa, nu och framöver. Antalet patienter inom barn och ungdomspsykiatri (bup) i Skåne har fördubblats de senaste åren och aldrig förr har verksamheten haft fler sökanden än nu.

Folkhälsorapport Barn och unga i Skåne 2021 från Utveckling Skåne visar att den psykiska ohälsan fortsätter att öka. Skolstress, sömn och mobbning är de största områdena kopplat till upplevd psykisk ohälsa. Det finns ett behov av att aktörer runt barn och unga tillsammans kraftsamlar kring hälsofrämjande, förebyggande och riktade insatser för att stärka barn och ungas psykiska hälsa.

Första linjen/En väg in/Specialist bup

Under pandemin har det skett en digital utveckling av flertalet insatser. Inom Första linjen, som är en förstärkt vårdgaranti i primärvård, är många insatser digitala, och det går att av- och omboka sina tider via 1177.se. Första linjen har utvecklat det hälsofrämjande arbetet och utbudet av digitala behandlingar, individuellt och i grupp, samt deltar i ett nationellt samarbete för att ta del av andras digitala behandlingar som till exempel samarbete med BIP Stockholm¹ och deras internetbehandlingsprogram. Första linjens utbud med så kallade *Steg I behandling* tillhandahålls digitalt via 1177.se. En väg in arbetar med utveckling av en digital En väg in i projektet som tidigare kallats Ungdomsportalen. Det handlar om en samlad och digital ingång för barn och unga, som med hög tillgänglighet ska erbjuda fakta, självhjälp och kontaktvägar.

Digitalt utvecklingsteam

Barn- och ungdomspsykiatri i Skåne har ett Digitalt utvecklingsteam, och teamets arbete är del av Sveriges kommuner och regioners (SKR) *Kraftsamling psykisk hälsa*². Teamet samverkar med Barnens Rätt i Samhället (BRIS) och har utbildats i deras metod *Expertgrupp barn* där medskapande är ledord i utvecklingsarbetet. Samarbete sker även med kommuner i Skåne, Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) Innovation Skåne, IT Region Skåne och Lunds tekniska högskola.

Andra viktiga händelser utöver covid-19

Arbetet inom Forskning, Utveckling och Utbildningsenheten

Den kliniska forskningen går stadigt framåt. Flera av våra medarbetare har under 2021 blivit docentkompetenta och disputerat. Detta är mycket viktigt för att stärka kopplingen mellan sjukvård och akademi och säkerställa handledningskompetens för framtida forskarstuderande. Eva Serlachius har rekryterats som ny professor i barn- och ungdomspsykiatri vilket är glädjande, eftersom hon driver framstående och klinisknära forskning, som syftar till att förbättra behandlingen av ångest och depression hos barn och ungdomar. Vi satsar fortsatt på klinisknära forskning där kliniska prövningar är särskilt prioriterat. Enheten ingår nu i flera högprofilerade studier där nya farmakologiska och psykologiska behandlingar testas i behandlingen av olika psykiatriska diagnoser. Utveckling och implementering av standardiserade vårdprocesser fortsätter, i syfte att säkerställa likvärdig vård av hög kvalitet. Utvärderingar och utredningar har utförts under året, exempelvis avseende resultatet av flytten av psykiatrimottagningen från Eslöv till Lund. En rapport avseende kompetensutveckling för medarbetare presenterades för förvaltningsledningen. Detta ledde till uppstart av en styrgrupp med uppdrag att etablera ett systematiskt samarbete för att samordna kompetensutvecklingsinsatserna.

1 Barninternetprojektet, BIP, är ett samarbete mellan Karolinska institutet och barn- och ungdomspsykiatri i Stockholm.

2 Bland annat i delarena/nationell arbetsgrupp Smart Digital Tillgänglighet.

Suicidprevention

I samverkan med Folkhälsomyndigheten (FHM) pågår ett regionalt utvecklingsarbete inom stigma kopplat till psykisk hälsa och suicid. Målgruppen är personer som i sitt arbete möter människor med psykisk ohälsa och som kan vara suicidbenägna eller har gjort ett suicidförsök.

Anna Karin Apelgren är samordnare för utvecklingsarbetet och har huvudsakligt fokus inom vidareutveckling av utbildningen Suicidprevention i svensk sjukvård (SPiSS). Samtidigt leder professor Åsa Westrin den randomiserade kliniska studien Attempted suicide short intervention program (ASSIP) där både vuxenpsykiatri i Malmö och Lund är anslutna sedan mars 2021. Syftet är att pröva om studiens metod kan förebygga nya suicidförsök inom svensk sjukvård. Ytterligare syften är att, med stöd från FHM, undersöka självstigma, samt pröva ASSIP:s potential att minska självstigma hos patienter som gjort ett suicidförsök.

Omställning

Införandet av webbtidbok har fortgått under 2021 och totalt har cirka 40 enheter börjat visa patientens bokade tider i inloggat läge på 1177. Merparten av enheterna har också möjliggjort för patient att av- eller omboka sin tid via 1177.se. Samtidigt har användandet av 1177 Vårdguidens e-tjänster ökat både hos patient och medarbetare. Antalet inkomna ärende ökade under 2021 med 37 procent jämfört med 2020, från drygt 103 000 till dryga 141 000. Antal ärenden vården initierat via 1177.se ökade under samma period med 165 procent från knappt 17 000 till drygt 44 000.

Digital kallelse skickas sedan oktober månad ut från PASiS³ till patienters inkorg i inloggat läge på 1177.se i de fall det är möjligt. Detta görs utan att patient behöver göra något aktivt val. Förutsatt att verksamheten angett att kallelse ska skickas för den bokade tiden.

Digital En väg in för unga

Professionellt stöd för ökad psykisk hälsa som erbjuds online är ett viktigt steg i förflyttning från sjukdom till hälsa och att omsätta barnrättsperspektivet i praktiken. Bup har arbetat med att ta fram ett koncept för en digital En väg in, anpassad för målgruppen digitalt födda barn och unga. Den ska tillhandahålla ett utbud av fakta, självhjälp och kontaktvägar kring psykisk hälsa och ohälsa. Projektet är en del av bup:s engagemang i SKR:s *Kraftsamling psykisk hälsa* och sker i samarbete med ungdomar och skolpersonal från olika kommuner, Innovation Skåne, Region Skånes IT-enhet samt koncernstabs kommunikationsenhet, Lunds tekniska högskola, NSPH Skåne, BRIS, Unga Lukas, med flera.

Neuropsykiatriska konsultteamet tilldelades Diabasen

Diabasen är Region Skånes pris för väl genomförda förbättringsarbeten inom den offentligt drivna sjukvården. 2021 delades priset ut till vuxenpsykiatri Malmö Trelleborg för deras arbete med neuropsykiatriska konsultteam (NPKT). Ett gediget förändringsarbete har gjort att patienter idag kan få rätt bedömning och stöd snabbare. Något som bland annat har lett till bättre vårdkvalitet, kortare väntetider och mer jämlik vård. Prispengarna kommer att spenderas inom kompetensområdet så att det kommer både teamet och hela verksamhetsområdet till del, men det har hittills fått vänta på grund av covidläget. Alla tre nominerade kom från Psykiatri, habilitering och hjälpmedel och de övriga två fick hederspriser; barn och ungdomspsykiatri för sitt arbete med en utbildningsmottagning och barn- och ungdomshabiliteringen, vuxenhabiliteringen och syn-, hörsel- och dövverksamheten för sitt arbete med omställning till distansmöten under pandemin.

3 System för att registrera, boka, dokumentera och följa upp patienters kontakt med vården.

Kompetensutveckling/Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är en av förvaltningens största utmaningar nu och framöver. I utmaningen ingår inte bara att attrahera nya medarbetare, men även att engagera och utveckla våra medarbetare så att de vill stanna och bidra till verksamhetens utveckling. En målsättning i planeringsarbetet med kompetensförsörjningsplan 2022 var att närma sig arbetet med budget- och verksamhetsplanering. Under hösten har vi haft en gemensam workshop som uppstart och samkört planerna i förvaltningsledningen. En dialog har också genomförts i Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden (PHHN). Arbetet kommer att vidareutvecklas under 2022.

Kandidatmottagning inom vuxenpsykiatri i Malmö Trelleborg

En kandidatmottagning har öppnats på vuxenpsykiatrimottagningen på Fosievägen i Malmö. På mottagningen tar läkarstudenter som går termin nio emot patienter en dag i veckan. Studenterna sköter själva samtalet med patienten och ansvarar för dokumentationen, samtidigt som man har en handledare i bakgrunden. Mottagningen har tagits emot väl av studenterna eftersom den efterliknar den kliniska vardagen och eftersom de får öva på att strukturera ett samtal, bemöta och validera patienter. En bidragande faktor till den positiva utvärderingen är att flera studenter har haft bra möten med sina patienter och fått uppleva hur det är att ha ett professionellt samtal med en patient man träffar för första gången.

Utbildningsenheten i Helsingborg

Inom vuxenpsykiatri i Helsingborg finns en Psykiatrisk utbildning- och utvecklingsavdelning (PsUUA), Vuxenpsykiatriavdelning 56. Syftet med PsUUA är att utifrån en evidensbaserad grund vara en lärandemiljö för studenter och medarbetare, vilket i förlängningen leder till bibehållen patientsäkerhet och en ökad kvalitet i vården. Målet är att höja kvaliteten inom tre olika perspektiv:

- För studenter: Hög kvalitet i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) genom särskild struktur och handledningsmodell Peer Learning.
- För patienter: Ökad patientsäkerhet och kvalitet i vården.
- För medarbetare: Ökad yrkeskompetens genom spetskompetens i att handleda, handledning på handledningen samt tydliggörande av professionens kompetensområde inom psykiatrisk vård för studenter.

Bemanningsenheten inom barn- och ungdomshabiliteringen

Bemanningsenheten är i gång sedan mars 2021 och består i nuläget av sjuksköterskor, arbetsterapeut samt medicinsk sekreterare. Medarbetarna i bemanning har lång erfarenhet och stor kompetens inom sin profession, så väl som inom habiliteringsfältet. Utöver att täcka personalbehov vid vakanser och långtidssjukskrivningar, bidrar medarbetare inom bemanningsenheten till att uppmärksamma skillnader mellan de olika enheterna. Dessa insikter ligger sedan till grund för förbättringsarbeten och ökad samsyn, något som i sin tur skapar förutsättningar för en bättre och mer jämlik vård som är oberoende av var i Skåne patienten bor.

Sänkta kostnader för hyrpersonal

Förvaltningen har en gemensam målsättning om att bli oberoende av bemanningsföretag. Ambitionen för 2021 var en halverad kostnad per verksamhetsområde jämfört med föregående år. Varje verksamhetsområde arbetar systematiskt med frågan utifrån sina förutsättningar, men med den gemensamma målsättningen och ett gemensamt lärande, bland annat genom att sprida goda exempel.

Förvaltningen har som helhet minskat sin inhyrning under de senaste tre åren, och ligger under det regionala målet på max 1,5 procent av den totala personalkostnadsbudgeten. En del av de minskade

kostnaderna för inhyrning under de senaste 12 månaderna är även kopplat till bristen på tillgänglig hyrpersonal, och där verksamheterna inte fått svar på sina avrop.

Hög patientsäkerhet

Suicidpreventionsprojektet *Säker suicidprevention* fullföljdes under hösten inom vuxenpsykiatri i samarbete med LÖF⁴. Förvaltningens patientsäkerhetsråd arbetade fram en ny handlingsplan för ökad patientsäkerhet som har antagits av förvaltningsledningen. Nytt koncept för patientsäkerhetsombudsutbildningen har tagits fram baserat på Socialstyrelsens nationella utbildning i patientsäkerhet – *Säker vård*. Tvärprofessionella läkemedelsgenomgångar har ökat 2021, och har gjorts på fyrtio enheter. Läkemedelsområdet är i en utvecklande period och omtag kring läkemedelsområdet pågår. Detta för att möta framtidens möjligheter med ny läkemedelsförsörjning och SDV⁵. Handlingsplanen för suicidprevention revideras och SPiSS⁶-moduler har uppdaterats. Dessutom har en ny modul, som är öppen för alla, implementerats. Lex Maria-anmällda vårdnära suicid har minskat jämfört med föregående år.

Tillgänglighet

Den 1 maj infördes nya definitioner i SKR:s nationella väntetidsdatabas. Detta berörde uppföljning och mätning av behandling och utredning för BUP och vuxenpsykiatri. För att arbeta fram enhetliga rutiner, gemensamma väntelistor och registreringsätt skapades *tillgänglighetsgruppen* med representanter från berörda verksamhetsområden. Utbildning erbjöds i hantering av väntelistor för nybesök, utredning och behandling. För att medarbetare skulle kunna följa situationen för väntetiderna skickades uppdaterad statistik ut varje vecka. Regeringens nya överenskommelse med prestationskrav för kortare väntetider, mättes mellan september och november 2021. Vuxenpsykiatri klarade målet med god marginal, det vill säga att antalet patienter som har väntat längre än 180 dagar har minskat med mer än 25 procent. För BUP:s del var målen att andelen patienter som väntat på besök, utredning eller behandling inte fick överstiga 72 procent. Samtidigt som andelen väntande över 30 dagar inte fick stiga. BUP i Region Skåne var en av tre regioner som klarade samtliga prestationskrav.

Nytt regelverk för medicintekniska produkter

EU:s nya förordning för medicintekniska produkter, MDR⁷, innebär en stor utmaning för landets hjälpmedelsverksamheter. Verksamhetsområde hjälpmedel har sett över arbetssätt, resurser och hjälpmedelssortiment och påbörjat implementeringen av nödvändiga förändringar. Verksamheten har varit drivande i att skapa och därefter samordna en nationell arbetsgrupp där övergripande MDR-frågor hanteras.

Problem med andningshjälpmedel och hemrespiratorer

CPAP⁸- och hemrespiratortillverkaren Philips upptäckte problem med material som används i deras andningshjälpmedel. Säkerhetsmeddelande utfärdades och ett åtgärdsprogram ska globalt genomföras för att korrigera felen på alla berörda andningshjälpmedel. Tillsammans med pandemin har kvalitetsärendet hos Philips påverkat leveranserna och försörjningen av andningshjälpmedel till patienter i Skåne. Brev med information om leverantörens säkerhetsmeddelande skickades till berörda patienter under sommaren. Hjälpmedelsverksamheten samordnar det regionala och förvaltningsövergripande arbetet som pågår inom Region Skåne kring detta kvalitetsärende.

4 Regionernas ömsesidiga försäkringsbolag som försäkrar de vårdgivare som finansieras av regionerna.

5 Skånes digitala vårdssystem.

6 Suicidprevention i svensk sjukvård.

7 Medical Device Regulation.

8 CPAP, apparat som förser patient med jämnt flöde av tryckluft genom en mask.

Nationell högspecialiserad vård

I september ansökte vuxenpsykiatri Lund om att få bedriva nationell högspecialiserad vård inom områdena svårbehandlat självskadebeteende, svårbehandlade ätstörningar samt könsdysfori. För patienter med självskadebeteende vill vi starta ett konsultationsteam som arbetar gentemot remitterande regioner där heldygnsvård erbjuds i hemregionen. Den högspecialiserade vården inom området ätstörningar kommer att rikta sig till barn och vuxna och innefatta öppenvård, dagsjukvård samt 10 heldygnsplatser för vuxna. För patienter med könsdysfori vill vi starta ett åldersintegrerat team för barn och vuxna gällande utredning och behandling. Beslut om beviljande av tillståndsområdena beräknas offentliggöras i mars 2022.

Vuxenpsykiatri i Kristianstad är bästa ort för AT-tjänstgöring

AT-rankingen som sedan år 2000 genomförs av Sveriges yngre läkarförening (SYLF), är en årlig nationell ranking över de sjukhus och vårdcentraler där läkare gör sin allmäntjänstgöring (AT). 2021 kom vuxenpsykiatri i Kristianstad på förstaplats, som bästa ort för psykiatriplacering i Sverige. Hässleholms psykiatriplacering, där avdelnings- och jourtjänstgöring utförs i Kristianstad, kom på en tredje plats. I utvärderingen framkommer ett genomgående högt betyg och fritextsvaren var väldigt positiva för båda orterna. Möjligheten att få ha egen mottagning med tillgång till daglig klinisk handledning med specialistläkare liksom jourtjänstgöringen med fint stöd från omvårdnadspersonal och bakjourer är några av de framgångsfaktorer som lyfts fram.

Ny chefapotekare/Läkemedelshantering

Läkemedelsområdet befinner sig i en dynamisk och utvecklande period, och under hösten har en egen chefapotekare tillsatts. Chefapotekaren arbetar med förvaltningsövergripande frågor som rör läkemedel och utgör ett farmaceutiskt stöd till förvaltningschef, förvaltningens läkemedelsansvariga läkare, chefläkare och den kliniska verksamheten. Ett omtag kring läkemedelsområdet har startat för att kunna möta de möjligheter som i framtiden kommer med ny beslutad läkemedelsförsörjning och Skånes digitala vårdssystem (SDV). Vidare kommer ytterligare förstärkning av farmaceutisk kompetens behövas och detta kommer medföra ännu mera fokus på arbetet med säkerhet och kvalitet kring läkemedelsanvändningen i förvaltningen.

FACT samt permanenta team i psykosvården i Malmö

FACT⁹ implementeringsstöd har löpande genomfört programtrohetsmätning av åtta psykoteam och ett forskningsteam i allmänpsykiatri. I samråd med forskningsledare för *Ups and downs in mental health*¹⁰ har det påbörjats ett förändringsarbete av mätprocess samt nätverkande i skandinaviskt nätverk, med enhetschefer och teamledare i förvaltningen samt arbetsgrupp för integrerade arbetsformer. Medarbetare inom rättspsykiatriens tre öppenvårdsteam i Malmö har gått grundutbildning i FACT och kommer under 2022 att implementera arbetssättet. Implementeringsstödens uppdrag har förlängts, med huvudfokus på att vara en stödjande funktion för teamen, samt skapande och fortsatt utveckling och uppdatering av arbetsmaterial i samverkan med FoUU och andra samverkansparter.

Sammanlagning av Vux samt Bou

I mars blev vuxenhabiliteringen och barn- och ungdomshabiliteringen det nya verksamhetsområdet rehabilitering. Syftet med sammanslagningen är att stärka rehabiliteringsområdet och ge bättre förutsättningar att förbättra för patienter i övergången från ungdom till vuxen. Habiliteringen behöver också utveckla samverkan med andra aktörer såsom sjukvård, psykiatri och kommuner. Den nya organisationen kommer underlätta denna samverkan då strukturen kommer likna den som redan finns i

9 Flexible Assertive Community Treatment.

10 Forskningsprojekt, Lunds universitet.

andra verksamheter. Omställningen till en verksamhet ger även bättre och mer hållbar arbetsmiljö, där enheterna får samma förutsättningar och ett rimligt antal medarbetare.

Årets chef finns i psykiatri

Priset *Årets chef* delas ut av Region Skånes personalnämnd. 2021 utsågs Pia Ståhlbrand, enhetschef för vuxenpsykiatrimottagningen i Ystad, till Årets chef i Region Skåne. I motiveringen beskrivs hon som en lugn, målinriktad och inspirerande chef som motiverar alla sina medarbetare på ett osjälviskt och oerhört lojalt sätt för att se till verksamhetens och medarbetarnas bästa. Ett kriterium för att utses till årets chef är att ha genomfört ett framgångsrikt förändringsarbete. I Pia Ståhlbrands fall har det bestått av införandet av standardiserade vårdprocesser i verksamheten. Det är ett sätt att säkerställa en säker, trygg och likvärdig vård för patienterna.

Skånes taltidning vann Guldkassetten

Under hösten 2021 vann Skånes taltidnings reporter Dodo Parikas Guldkassetten för ett reportage om golf och dövblindhet. I reportaget ”Han träffar ju bollen varje gång” får lyssnaren följa Torbjörn Svensson från Höganäs, som visar att dövblindhet inte behöver vara något hinder för att spela en runda golf. Torbjörn har gjort sig känd för att gå efter gång utmana sig själv men kanske framför allt andras fördomar om vad som är möjligt. Genom att spela golf, paddla över Öresund och cykla mellan Smygehuk och Treriksröset visar han hur lite begränsningar det finns när man får rätt stöd som dövblind. Guldkassetten är Taltidningsproducenternas förenings årliga pris för bästa taltidningsreportage. Dodo Parikas har utöver årets pris, tidigare förärats ytterligare två hedersguldkassetter.

Kvalitetskonferens habilitering

I september var habiliteringen i Skåne värd för den nationella *Kvalitetskonferensen*. Drygt 750 personer från landets habiliteringar samlades för första gången digitalt för två inspirerande dagar under temat från ord till handling. Konferensprogrammet innehöll fem huvudtalare, 60-talet presentationer om forsknings- och utvecklingsarbeten, en teaterföreställning och en paneldiskussion. Deltagarna uppskattade att flera av huvudtalarna pratade om sina egna erfarenheter av att ha en diagnos. En ledstjärna i arbetet med konferensen var att skapa en bra användarupplevelse och skapa delaktighet. Återkopplingen visade att deltagarna var mycket nöjda med både konferensens innehåll och genomförande.

Verksamhetsförändringar

Inga externa verksamhetsförändringar eller större interna verksamhetsförändringar har förekommit under 2021.

Bättre liv och hälsa för fler

Högt förtroende för god och jämlik vård

Högt förtroende för Hälso- och sjukvården leder till trygga medborgare och i slutändan en bättre hälsa.

DELMÅL: Patienternas upplevelse av hälso- och sjukvård ska förbättras

Målkort 2021

Samtliga mål i förvaltningens målkort har ett patientperspektiv vilket betyder att målen handlar om vad som är viktigt för våra patienter. Målen ska stödja att patienterna får vård av hög kvalitet, i rätt tid och på ett säkert sätt. Målen ska också säkerställa att patienterna är delaktiga i vården och de utgår från patienternas upplevelser:

- Patienten har inflytande över och medverkar i sin egen vård
- Patienten upplever att vården är trygg och att man får den hjälp som behövs
- Patienten upplever att vården samordnas utifrån behov
- Patienten upplever att man får stöd med hälsofrämjande och förebyggande insatser
- Patienten upplever att man får överenskommen vård i rätt tid

Många av de aktiviteter som formulerats kopplat till målen har genomförts enligt plan, men för samtliga fem mål finns mindre avvikelser. En mer detaljerad uppföljning av förvaltningens mål återfinns i bilaga *Rapportering av plan och uppföljning intern kontroll 2021*.

Inflytande- och delaktighetsarbetet

Inflytande- och delaktighetsarbetet har fortsatt under 2021. Den förvaltningsövergripande planen för inflytande- och delaktighetsarbetet har godkänts av förvaltningsledningen och föreningsrepresentanterna i inflytanderådet. Samma förfarande har även skett på verksamhetsnivå.

Flera digitala lösningar har tagits fram. Bland annat har NSPH¹¹ tagit fram en digital utbildning för medarbetare i Återhämtningsguiden, vilket är ett stöd för patientens ansvarstagande i sin återhämtningsprocess. Ett annat exempel är digitala besök i Föreningarnas rum i Malmö. Det har också hållits digitala inflytanderåd vilket har lett till verksamhetsutveckling och ett ökat samarbete mellan verksamheten och patient- och närståendeföreningar.

Under hösten har en workshop genomförts med representanter från inflytanderådet för att kunna kvalitetssäkra och färdigställa förvaltningens handlingsplan för ökad patientsäkerhet. Workshopen ledde till flera viktiga förbättringar.

Föreningarna har genomfört en enkätundersökning om bemötande på akutmottagningarna.

Fyra brukarstyrda brukarrevisioner har genomförts. Några av dessa har fördröjts på grund av pandemin och kommer att slutföras under våren 2022. Revisionerna har genomförts inom vuxenpsykiatrisk öppenvårdsmottagning i Ystad, synmottagning vuxna i Malmö, rättspsykiatrins öppenvårdsmottagning i Malmö samt BUP mottagning 2 i Lund.

Under hösten togs beslut om idéburet offentligt partnerskap (IOP) och avtal tecknades med NSPH Skåne gällande ett kvalitets- och utvecklingsarbete i verksamheten. Avtalet gäller löper från 1 januari 2022 till 31 december 2025 och innefattar:

11 Nationell samverkan för psykisk hälsa, en sammanslutning av patient-, brukar- och anhörigorganisationer.

- Att skapa förutsättningar för ökad delaktighet
- Att utveckla Regions Skånes verksamheter genom brukarrevision
- Att utveckla förvaltningens verksamheter genom patientforum och anhörigforum
- Återhämtningsguiden
- Peer Support

Överenskommelsen innebär ett utökat och långsiktigt samarbete mellan NSPH Skåne och Psykiatri, habilitering och hjälpmedel. Samarbetet har pågått i strukturerade former sedan 2006 och har bland annat inkluderat brukarråd, samverkansforumet *fördjupad dialog*, samverkansforumet *regional samverkansgrupp psykiatri*, expertgrupp *psykisk hälsa*, brukarrevision, patientforum, återhämtningsguiden och peer support.

Nationella patientenkäten för habiliteringens verksamheter

Hösten 2020 genomfördes Nationell Patientenkät¹², för första gången i SKR:s regi, för habiliteringens verksamheter. Nio av 21 regioner medverkade. Sammanfattningsvis framkom det att de sammantagna resultaten för Region Skåne hamnar strax under resultatet för ”Alla”, det vill säga svaren från samtliga medverkande regioner. När det gäller de enskilda verksamheterna (barn- och ungdomshabiliteringen, vuxenhabiliteringen och syn-, hörsel och dövverksamheten) ligger resultaten för syn-, hörsel- och dövverksamheten något över nivån för ”Alla” på samtliga indikatorer. En jämförelse med 2018 års nationella patientenkät ger vid handen att resultaten för barn- och ungdomshabiliteringen har förbättrats marginellt på samtliga indikatorer, samtidigt som en liten nedgång i resultaten kan ses för syn-, hörsel- och dövverksamheten och vuxenhabiliteringen.

Under 2021 har habiliteringen och syn-, hörsel- och dövverksamheten arbetat utifrån resultatet enligt nedan:

- Patientmedverkan är med i målarbetet
- Sammanställningar för verksamhetsområdena är gjorda och presenterade på möten med verksamhetsområdets ledningsgrupp, där dialog förts med enhetschefer
- Enheterna arbetar vidare med sina resultat på enhetsnivå

Hälsoinriktad hälso- och sjukvård

En hälsoinriktad hälso- och sjukvård avser samlade insatser som bidrar till bättre hälsa, för den enskilde och för befolkningen.

DELMÅL: Ohälsosamma levnadsvanor ska minska

Parallellt med det mer traditionella behandlingsarbetet i förvaltningens specialistverksamheter, har förvaltningen fortsatt att fokusera på insatser i syfte att förhindra insjuknande respektive återinsjuknande i psykiatrisk sjukdom. Primärprevention beskriver insatser som syftar till att sjukdom eller psykiska problem inte utvecklas. Detta uppdrag har historiskt främst legat utanför den specialiserade sjukvården, men har under de senaste åren uppmärksamats alltmer och allt pekar på stora vinster när preventivt arbete även bedrivs inom specialistverksamheter. För förvaltningens patientgrupper är primärprevention av stor betydelse för att motverka den risk för förtida död som är välbeskriven för patienter med allvarlig psykisk sjukdom. Förvaltningen har här även möjlighet att bidra med kunskap, utbildning och stöd till de samhällsaktörer som har huvudansvaret för primärprevention.

¹² Indikatorer som ingår i undersökningen: Helhetsintryck, emotionellt stöd, delaktighet och involvering, respekt och bemötande, kontinuitet och koordinering, information och kunskap och tillgänglighet.

Huvudfokus avseende primärpreventiva insatser har under 2021 legat på att förhindra att patienter utvecklar samsjuklighet, exempelvis avseende sin kroppsliga hälsa eller missbruk, i linje med Region Skånes strategiska plan för psykisk hälsa. Verksamheterna i psykiatrin arbetar kontinuerligt med att öka antalet hälsosamtal och hälsoundersökningar för patientgrupper med högre risk för somatisk sjukdom. Utbildningssatsningar har belyst betydelsen av tidig screening avseende riskfyllda alkohol- och drogvanor, då psykiatrins patienter kan löpa en ökad risk att utveckla missbruk eller beroende. Idag screenas alla nya patienter avseende alkohol- och drogvanor, och medarbetare adresserar ett eventuellt riskabelt bruk innan patienter utöver sin psykiatriska sjukdom har utvecklat ett manifest missbruk. Parallellt med detta har fokus legat på att i samarbete med primärvården skapa möjlighet för lättillgängliga hälsokontroller.

Barn- och ungdomspsykiatrin har under de senaste åren sett ett kontinuerligt ökande inflöde av patienter. För att möta behovet har verksamheten valt att även göra satsningar specifikt inom området primärprevention. Verksamheten är mitt i ett omfattande arbete med att arbeta fram faktagranskade hemsidor för både unga och vårdnadshavare. Det är idag svårt för barnpsykiatrins målgrupper att alltid hitta tillförlitliga råd och stöd vid lindrigare, tillfälligt sänkt psykisk mående. Arbetet kommer mynna ut i en till viss del interaktiv hemsida där det finns möjlighet att hitta hjälp till självhjälp. Den kommer exempelvis beröra ungas sömn, stress och sänkt stämningsläge. Dessa tillstånd kan vara av övergående karaktär och ovanstående psykoedukativa insatser kan vara tillräckliga för att stabilisera en ungdom. Andra delar i det primärpreventiva arbetet har handlat om riktade utbildningssatsningar till skolor och digitala föräldraföreläsningar.

Fysisk aktivitet är ett annat betydelsefullt område när det gäller både primär- och sekundärprevention för förvaltningens patientgrupper. Idag är det välkänt att även måttlig, regelbunden träning är ytterst gynnsamt för alla, men i synnerhet för grupper med psykisk ohälsa. Under 2021 har olika initiativ i förvaltningen adresserat dessa frågor. Bland annat har barn- och ungdomspsykiatrin haft utbildningsdagar för medarbetare, men även påbörjat olika behandlingsmodeller där fysisk aktivitet är del av interventionen. Exempel på detta är samtalsbehandling som ges under ”walk and talk”. Även i habiliteringen arbetar man för att främja fysisk aktivitet, bland annat med hjälp av fritidskonsulenter, och genom förskrivning av fysisk aktivitet på recept.

DELMÅL: Jämlik sekundärprevention

Sekundärprevention beskriver insatser som syftar till att en patient inte återinsjuknar i sin grundsjukdom eller att en latent sjukdom utvecklas till en manifest sådan. Här har huvudfokus i förvaltningens arbete legat på allvarlig sjukdom, exempelvis psykossjukdom, bipolär sjukdom och djupa depressioner. I patientutbildningar för dessa patientgrupper läggs bland annat vikt vid att lära ut hur patienten själv kan känna igen tidiga tecken på sänkt mående och försämring, i syfte att kunna söka vård tidigt och anpassa sin livsföring för att förhindra ett återinsjuknande. I flera av vuxenpsykiatrins verksamheter har FACT¹³-team etablerats, som på ett flexibelt sätt snabbt kan utöka sina insatser till en instabil patient.

En annan betydelsefull faktor för att undvika att patienter återinsjuknar i sin grundsjukdom är utöver regelbunden uppföljning att säkerställa att patient och vårdgivare är överens om vald behandlingsstrategi och i synnerhet om ordinerad läkemedelsbehandling. Här har förvaltningen byggt ut arbetet med regelbundna läkemedelsgenomgångar. Vid basal läkemedelsgenomgång går patient och vårdgivare tillsammans igenom läkemedelslistan. Då finns det utrymme för patienten att ställa frågor och ha en dialog, och vårdgivaren får en bättre bild av vilka läkemedel patienten faktiskt tar. Vid en sådan genomgång kan det uppmärksammas om patienten pausat eller slutat med en

13 Flexible Assertive Community Treatment.

återfallsförebyggande medicin, och alternativa behandlingsupplägg kan diskuteras i syfte att förhindra återfall. De basala läkemedelsgenomgångarna kompletteras med kvalificerade läkemedelsgenomgångar, där utöver förskrivare och andra i vårdteamet även apotekare deltar. Här kan följsamhet till gällande läkemedelsrekommendationer och andra mer komplexa frågeställningar adresseras, i syfte att optimera patientens läkemedelsbehandling.

En annan del av förvaltningens sekundärpreventiva arbete rör suicidprevention, där regelbundna SPiSS¹⁴-utbildningar för medarbetare stärker kunskap kring att tidigt kunna identifiera en suicidnära patient, för att kunna sätta in stabiliserande behandlingsinsatser. I förvaltningen ingår samordnare för Region Skånes handlingsplan för suicidprevention och samordnare för Region Skånes satsning på YAM¹⁵.

Även avseende sekundärprevention för förvaltningens patientgrupper är fysisk aktivitet av stor betydelse, i synnerhet för grupper med allvarlig psykiatrisk sjukdom. I hela förvaltningen ingår fokus på levnadsvanor i allmänhet och på betydelsen av fysisk aktivitet i synnerhet vid alla behandlingskontakter. I vuxenpsykiatri har förvaltningen under våren påbörjat ett samarbete med Karolinska Institutet kring fysisk aktivitet för psykospatienter, där interventionen ges av personer med egen erfarenhet av psykisk sjukdom¹⁶.

I förvaltningens sekundärpreventiva arbete, för både barn och vuxna med allvarligt självskadebeteende och suicidnära, har arbetet fortsatt med implementering av Brukarstyrda inläggningar (BI), en metod som ger patienter möjlighet att själv avgöra när man är i behov av en kort, avlastande inläggning på heldygnsvården. Under 2021 har den första kvalitativa studien på barn och unga som haft tillgång till BI blivit klar. Resultaten visar att metoden hjälpt inkluderade ungdomar att välja en inläggning på heldygnsvården som krisintervention, istället för självskada. Att ha tillgång till brukarstyrda inläggningar upplevdes överlag som mycket betydelsefull för tillfrisknandet och metoden gav möjlighet att ta kontroll och eget ansvar.

Målkort 2021 – Patienten upplever att man får stöd med hälsofrämjande och förebyggande insatser

För målområdet hälsoinriktad vård har verksamhetsområdena inom psykiatri, habilitering och hjälpmedel genomfört aktiviteter utifrån förvaltningens mål att *patienten upplever att man får stöd med hälsofrämjande och förebyggande insatser*.

Inom barn- och ungdomspsykiatri har aktiviteter genomförts för att utveckla en digital kanal för hälsofrämjande och förebyggande insatser avseende fysisk aktivitet, sömn, kost samt alkohol och droger. Verksamheten har ökat användandet av bup:s chatt¹⁷ för att kunna erbjuda snabb hjälp och hög tillgänglighet. Arbetet med att utveckla digitala alternativ för att nå en större målgrupp kommer att fortsätta under 2022.

Vuxenpsykiatri i Kristianstad har arbetat med psykoedukativa insatser med fokus på förebyggande insatser och egenvård. Under 2022 kommer fokus i arbetet med levnadsvanor att ligga på förebyggande insatser, egenvård och barnorienterade samtal.

Vuxenpsykiatri i Lund har lyckats öka antalet patienter som fått hälsosamtal och antalet patienter som remitterats till hälsokontroll. Antalet patienter som remitterats till hälsokontroller har ökat med

14 Suicidprevention i svensk sjukvård.

15 Youth aware of mental health, ett program för skolelever om psykisk hälsa och suicidprevention.

16 Fitforlife, en studie om mentorsledd träning som en del av behandlingen av psykossjukdom.

17 Här kan barn och unga snabbt få kontakt med medarbetare på bup.

500 procent. En del av detta beror troligtvis på att enheterna har blivit bättre på att registrera remisserna på rätt sätt. Arbetet med målet kommer att fortsätta under 2022.

Inom vuxenpsykiatri i Helsingborg ska hälsoaspekten finnas med i allt behandlingsarbete och dialog förs alltid med patienten kring dennes hälsa. Inom psykosvården deltar man i forskningsprojektet *Fitforlife*¹⁸ som går ut på att genom fysisk träning skapa positiv förändring för människor med psykos. Som ett led i att öka digitalisering och e-hälsa har behandlare utbildats i internet-KBT.

Vuxenpsykiatri i Malmö Trelleborg har arbetat med att öka antalet hälsosamtal och internetbehandlingar. Ett gott samarbete finns med en av Malmös vårdcentraler vad gäller hälsoremisser.

Inom rättspsykiatri är arbetssättet att hälsofrämjande och förebyggande insatser diskuteras och erbjuds patienten i samband med årlig läkemedelsgenomgång och hälsoundersökning. Patienten erbjuds även samtal i levnadsvanor kring kost, motion, alkohol, droger samt tobak.

Inom barn- och ungdomshabiliteringen erbjuds diagnosutbildningar på olika sätt, både digitalt, på distans och fysiskt. Ett digitalt koncept för första kontakt kommer att prövas under 2022.

Vuxenhabiliteringen har genomfört förebyggande arbete genom att erbjuda hälsofrämjande gruppkoncept, vilket kom igång under hösten. Ett digitalt koncept för första kontakt kommer att undersökas under 2022.

Inom syn-, hörsel- och dövverksamheten har informationen förbättrats på mottagningarnas webbsidor. De är nu mer tillgängliga och det är lättare för användaren att hitta rätt. Arbetet har bland annat visat att korta animerade filmer är en bra kanal för viss information och under 2022 planerar enheterna att ta fram filmer i samarbete med det digitala teamet. Hörsel- och tinnitusmottagningars nya gruppinsats avseende tinnitusinformation genomfördes under november och december. Utvärdering av insatsen ska göras under våren 2022.

Inom hjälpmedelsverksamheten har processen att digitalisera och fjärrmonitorera hjälpmedel fördröjts. Anledningen till detta är förseningar i införandet av SDV¹⁹. Dock har verksamheten tillsammans med IT fått fram en möjlig lösning för området CPAP²⁰. Verksamhetssystemet Visma Websesam är implementerat inom de flesta hjälpmedelsområden och återstående områden hanteras under 2022.

18 Projektet där frivilliga, som själva kommer från patientgruppen, leder träning för andra psykospatienter.

19 Skånes digitala vårdssystem.

20 Continuous positive airway pressure.

Tillgänglighet och kvalitet

Alla kvalitetsområden ska ha en positiv utveckling

Ett övergripande mål är att samtliga kvalitetsområden inom hälso- och sjukvård ska ha en positiv utveckling av måluppfyllelse och minst hälften av uppföljningsindikatorerna inom respektive område ska nå högsta målnivå. På lång sikt ska måluppfyllelse nås i samtliga områden.

Av de kvalitetsindikatorer som är kopplade till Region Skånes övergripande mål nådde förvaltningen högsta målnivån för sex av tio relevanta indikatorer. Att antalet indikatorer inte är fler beror på att det inte genomförts någon nationell patientenkät 2021. Målet att 50 procent av de indikatorer förvaltningen följs på ska nå högsta målnivå nåddes därmed.

Målet att samtliga relevanta kvalitetsindikatorer ska ha en positiv utveckling jämfört med året innan nås däremot inte. Att sex av tio indikatorer förbättrats är alltså inte tillräckligt för att nå målet.

God Vård

God tillgänglighet

Det är av största vikt att se helheten för varje patient. Tillgänglighet ska finnas från första kontakt och genom patientens hela vårdprocess.

DELMÅL: Följsamhet till vårdgarantin

I Region Skånes begreppsvärld klarar vuxenpsykiatrien vårdgarantin om 95 procent eller mer av de patienter som väntar på ett första besök har väntat mindre än 90 dagar. Den siste december hade 348 patienter väntat i 90 dagar eller mer. Då detta innebär att enbart 79 procent av de väntande patienterna väntat mindre än 90 dagar så klarar förvaltningen inte att leva upp målet, följsamhet till vårdgarantin i det här avseendet. Utfallet är aningen sämre än motsvarande period förra året men aningen bättre än genomsnittet för 2021. Den bästa tillgängligheten till första besök återfinns i vuxenpsykiatrien i Helsingborg som når upp till målnivån 95 procent.

När det gäller barn- och ungdomspsykiatrien så når man målet följsamhet till den förstärkta vårdgarantin om 95 procent av alla nybesök genomförs inom 30 dagar. Då tillflödet av nya patienter varit alltför stort så har förvaltningen endast måktat med att genomföra 72 procent av nybesöken inom uppsatt måldatum. En siffra som är lägre än förra årets notering som var 79 procent. Trots detta når man upp till målnivåerna inom den förstärkta vårdgarantin både när det gäller väntetid till utredning och till behandling. Även här är målet att 95 procent av alla utredningar och behandlingar ska ha påbörjats inom 30 dagar efter det att beslut om sådana fattats. Utfallet här ligger på över 99 procent för båda.

DELMÅL: Ökad tillgänglighet till specialistvård avseende besök samt operation/åtgärd

Åtgärder för att förbättra tillgängligheten

Utmaningarna i förvaltningen vad gäller tillgänglighet kvarstår då efterfrågan på vård och behandling ökar för varje år. Ett flertal åtgärder har genomförts för att förbättra tillgängligheten. Implementeringen av standardiserade vårdprocesser har fortsatt, och nya evidensbaserade metoder förutsätts stärka både kvalitet och effektivitet. Produktion och väntetider har följts veckovis, där flera olika åtgärder för förbättring har identifierats och genomförts.

Habiliteringsverksamheten och syn-, hörsel- och dövverksamheten har fortsatt mycket god tillgänglighet. Trots ett något ökat inflöde av remisser har tillgängligheten förbättrats ytterligare från en redan hög nivå.

Antal inkommande remisser exkl internremisser och redan i verksamheten

Verksamhetsområde	2020	2021	Förändr (antal)	Förändr (%)
Hab	4 916	4 996	80	1,6%
SHD	6 814	7 860	1 046	15,4%

Andel väntande inom än 60 dagar (nybesök)

Verksamhetsområde	2020	2021	Förändr %-enhet
Barn- & ungdomshab	91,0%	91,0%	0,0
Vuxenhab	97,0%	94,0%	-3,0
Syn-, hörsel- & döv	88,0%	93,0%	5,0
Totalt	92,0%	93,0%	1,0

Fullt lika bra ser det inte ut när det gäller barn- och ungdomspsykiatri och vuxenpsykiatri. Inflödet av nya patienter har fortsatt att öka vilket till viss del påverkat tillgängligheten negativt, trots allt det goda arbetet som gjorts för att förbättra tillgängligheten.

Antal inkommande remisser exkl internremisser och redan i verksamheten

Verksamhetsområde	2020	2021	Förändr (antal)	Förändr (%)
VUP	18 035	19 390	1 355	7,5%
BUP	16 233	20 499	4 266	26,3%

Tillgänglighet BUP

Mått	2020	2021	Förändr %-enhet
Genomförda nybesök inom 30 dagar	79,1%	71,5%	-7,6
Genomförda utredningar inom 30 dagar	96,1%	99,7%	3,6
Genomförda behandlingar inom 30 dagar	99,1%	99,6%	0,5
Bedömning inom 3 dagar (en väg in)	91,7%	78,8%	-12,9

Andel nybesök genomförda inom 90 dagar (mål 95%)

Verksamhetsområde	2020	2021	Förändr %-enhet
VUP Helsingborg	88,2%	89,5%	1,3
VUP Lund	77,5%	66,9%	-10,6
VUP Malmö	74,2%	67,0%	-7,2
VUP Kristianstad	85,4%	82,4%	-3,0
Totalt	80,3%	73,9%	-6,4

Sammantaget når förvaltningen inte upp till tillgänglighetsmålen så som de är formulerade i regionens målarbete. Inte heller nås kraven för att hålla vårdgarantin. Dock nås samtliga mål inom den statliga tillgänglighetsöverenskommelsen som slöts med SKR under året. Tillsammans med den goda tillgängligheten inom habilitering och syn- hörsel- och dövverksamheten blir bedömningen ändå att tillgänglighetsmålet är nått med mindre avvikelser.

Samordning av patienter

Under 2021 har 1 982 patienter samordnats till privata aktörer för utredning av neuropsykiatrisk problematik. Detta kan jämföras med 1 748 under hela 2020, 651 patienter under 2019 och 570 patienter under 2018. En stor del av dessa patienter får diagnoser och har därmed rätt till behandling. Behandling utförs ej av dessa privata aktörer. Utredda patienter kommer därför tillbaka till de psykiatriska mottagningarna där medicinsk prioritering görs då utifrån patientens behov. Detta gör att långa väntetider kan uppstå innan behandling inleds.

Vårdval LARO

LARO-mottagningar erbjuder behandling för personer som är beroende av opioider (till exempel heroin). Behandlingen är läkemedelsassisterad med läkemedel som består av narkotika.

Behandlingen bygger på frivillighet. Den medicinska delen av behandlingen kompletteras med samtal, stöd och rådgivning. Följande mottagningar drivs i Region Skånes egen regi: LARO Bokgatan Malmö, LARO Hasselgatan Malmö, LARO Helsingborg, LARO Kristianstad, LARO Lund, LARO Matris Malmö och LARO Trelleborg.

Mottagning	Unika patienter					Besök				
	2019	2020	2021	Skilnad (antal)	Skilnad (%)	2019	2020	2021	Skilnad (antal)	Skilnad (%)
Lund	152	151	144	-7	-5%	7 538	6 414	6 176	-238	-3%
Malmö bok	157	149	155	6	4%	16 450	15 423	16 760	1 337	8%
Malmö hassel	177	147	147	0	0%	17 952	15 325	14 290	-1 035	-6%
Malmö matris	103	89	104	15	15%	11 294	11 136	11 121	-15	0%
Hbg	148	155	138	-17	-11%	7 571	7 258	6 374	-884	-12%
Ksd	164	167	167	0	0%	10 385	10 111	10 114	3	0%
Trbg	66	67	59	-8	-12%	4 172	5 099	5 132	33	1%
Totalt	967	915	898	-11	-1%	75 362	70 766	69 967	-799	-1%

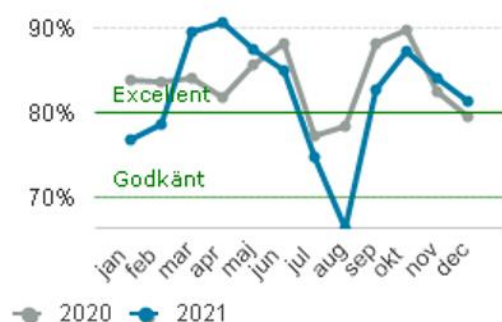
God tillgänglighet hjälpmedelsverksamheten

Under 2021 har 82 procent av patienterna till Hjälpmedelsverksamheten fått utprovning eller uppföljning av hjälpmedel inom 60 dagar. Arbetet med att ta fram relevanta mätetal har fortsatt för att kunna synliggöra de effektiviseringar som sker på mottagningarna. Verksamheten fokuserar på ledtider, avhjälpande underhåll (AU) samt rekonditioneringsaktiviteter. Detta med syfte att kunna hålla en hög tillgänglighet och service för patienterna.

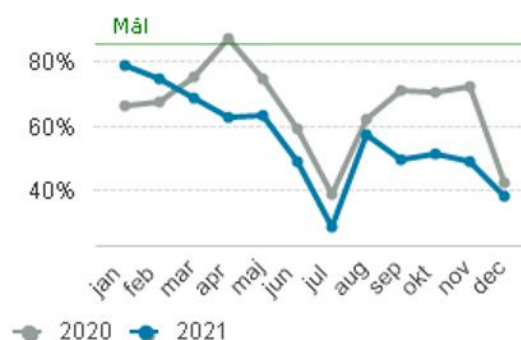
Tillgänglighet

- 81 procent tillgänglighet i december, ackumulerat 82 procent.
- Erbjuden tid: 39 procent erbjuden tid i december, ackumulerat 56 procent

Tillgänglighet - Andel väntande 0-60 dagar

Erbjuden tid 0-30 dagar

Hjälpmedelsverksamheten tog från årsskiftet över det totala ansvaret för alla gemensamma inkommande telefonsamtal till verksamheten samt hanteringen av glasögonbidrag från GSF (Region

Skånes gemensamma servicefunktion). Inkommande samtal är från förskrivare av hjälpmedel och patienter i behov av hjälpmedel.

Exempel på förbättringar som uppnåtts genom övertagandet:

- Verksamheten har kunnat påvisa en kraftigt förbättrad tillgänglighet vad gäller inkommande samtal och servicenivån ligger på över 95 procent, vilket är högre än när GSF hanterade detta.
- Patientsäkerheten har ökat genom att patienten endast behöver lämna information vid det första samtalet. Den egna funktionen har tillgång till både journalsystem (PMO) och Sesam (föreskrivningssystem). Man kan även vidarekoppla samtal då specifik kunskap efterfrågas.
- Hanteringen av glasögonbidrag har kunnat integreras i den nya funktionen på ett naturligt sätt utan att öka bemanningen.
- Medarbetarna i den nya funktionen är genom sin tidigare erfarenhet en naturlig del av verksamheten och har därmed en djup kompetens kring övriga funktioner och hjälpmedel.
- Verksamheten har genom övertagandet även kunnat göra de besparingar som utlovades då kostnaden kunnat sänkas enligt plan.

Tillgänglighet telefonitjänster (avser helår jan-dec 2021)

Ordermottagning:

- Tillgänglighet: 86 procent
- Antal inkommande samtal: 182 932

Kundservice (via ett gemensamt telefonnummer till verksamheten, 0770-11 11 00):

- Tillgänglighet: 98 procent
- Servicenivå 1 (svar inom 3 minuter): 96 procent
- Servicenivå 2 (svar inom 5 minuter): 99 procent
- Antal inkommande samtal: 17 324

Glasögonbidrag:

- Antal hanterade glasögonbidrag: 21 470

Målkort 2021 – Patienten upplever att man får överenskommen vård i rätt tid

För målområdet tillgänglig vård har verksamhetsområdena inom psykiatri, habilitering och hjälpmedel genomfört aktiviteter utifrån förvaltningens mål att *patienten upplever att man får överenskommen vård i rätt tid*.

Barn- och ungdomspsykiatrien har nått vissa mål inom vårdgarantin samt klarat SKR:s krav för ersättning och man kommer att fortsätta följa kraven på tillgänglighet inom hela verksamheten. Då antalet sökande ökar kraftigt är det svårt att kunna möta alla krav på tillgänglighet samt att kunna erbjuda en jämlik vård i hela verksamheten över tid. Särskilt svåra tider med hög sjukfrånvaro och ojämnt inflöde med regionala skillnader påverkar möjligheterna att nå alla tillgänglighetsmål. För att kunna hantera tillgängligheten framöver kommer en övergripande handlingsplan för ökad tillgänglighet att tas fram. Tjänster via 1177.se har erbjudits i större utsträckning och det är viktigt att fortsätta denna utveckling och öka användningen och utbudet. Några enheter har idag hög tillgänglighet på 1177.se och flera enheter kommer att få en högre nivå av tillgänglighet under 2022.

Inom vuxenpsykiatri i Kristianstad har man arbetat för ökad tillgänglighet och likvärdig vård vad gäller DBT²¹-behandling. Fortsatt översyn av organisation och arbetssätt kommer att pågå under 2022. Visst digitalt utbud finns tillgängligt och diskussion pågår kring ytterligare digitalisering. Videobesök erbjuds inom öppenvården. Internet-KBT erbjuds på alla öppenvårdsmottagningar och flera behandlare och administratörer är aktiva i behandlingsformen. Programpunkt kring digitaliseringens möjligheter genomfördes under Skåneveckan för psykisk hälsa 2021.

För att öka tillgängligheten har Vuxenpsykiatri i Lund fokuserat på att implementera Tidbok online, ett arbete som startades under våren. En särskild samordnare för implementeringen följer användandet månatligen. Verksamheten har även arbetat med att öka andelen patienter som får en tid inom 90 dagar. Utfallet för året vad gäller andel väntande inom 90 dagar ligger på 85 procent, vilket innebär att verksamheten uppnår sitt mål. Under hösten har allmänpsykiatriska mottagningar haft så kallade helgmottagningar där läkare och andra behandlare träffat patienter med prioriterat behov av besök.

Vuxenpsykiatri i Helsingborg klarar vårdgarantin vad gäller nybesök, men inte fullt ut till behandling och utredning. Implementering av Blåappen²² pågår inom verksamheten. Vad gäller e-tjänsterna på 1177.se pågår ett projekt inom allmänpsykiatri med att tydliggöra villkorstexterna i syfte att öka användarvänligheten för psykiatriens patienter.

Vuxenpsykiatri i Malmö Trelleborg har arbetat med införande av Tidbok online och att möta patienterna inom vårdgarantin. Fortsatt fokus kommer att finnas på arbetet för att klara vårdgarantin.

Inom rättspsykiatri upplever patienterna att man får överenskommen rättspsykiatrisk öppenvård i tid. Patienterna erhåller återbesökstid inom sju dagar redan i samband med övergång från sluten rättspsykiatrisk vård. Rättspsykiatri har äskat om utökning av vårdplatser och under hösten 2021 har sex tillfälliga vårdplatser öppnats i Kristianstad. Under våren 2022 kommer dessa att flyttas till Hässleholm där ytterligare fem vårdplatser skapas.

Inom barn- och ungdomshabiliteringen utgår man från principen digitalt först, fysiskt om det behövs i mötet med patienten. Under 2021 har 48 procent av alla insatser getts på distans, varav 21 procent har varit via video. Tidbok online på nivå tre och fyra har prövats på några enheter.²³

Även inom vuxenhabiliteringen har man utgått från digitalt först, fysiskt om det behövs. Verksamheten har tagit fram vilka insatser som i första hand ska ges digitalt. Digitala diagnosutbildningar är framtagna. Under 2021 har 63 procent av alla insatser getts på distans, varav 39 procent har varit via video.

Inom syn-, hörsel- och dövverksamheten har enheterna genom att använda sig av tillgängliga tekniker för distansmöten, distansbesök och distanstolkningar kunnat möta upp behovet av patientbesök och tolkbehov trots de svårigheter som pandemin fört med sig. Tolkcentralen initierade ett projekt i syfte att byta ut nuvarande tolkbokningssystem då leverantören inte längre erbjuder support för systemet. Projektdelen är genomförd och nytt tolkbokningsprogram kommer att implementeras våren 2022.

Inom hjälpmedelsverksamheten har lokalförsörjningen varit en fortsatt stor utmaning som tyvärr inte fick någon lösning under 2021. Ett projekt inom området leveransprecision har genomförts och fallit väl ut. Det återstår att upphandla ett nytt avvikelsehanteringssystem för leveranser.

21 Dialektisk beteendeterapi, form av kognitiv beteendeterapi som syftar till att minska självskadande beteende hos personer med emotionellt instabil personlighetsstörning.

22 Digitalt verktyg för skattningsformulär.

23 Nivå tre - ombokningsbar, den bokade tiden visas för invånaren i 1177 och invånaren kan av- eller omboka sin tid. Nivå fyra - bokningsbar, dessa tider visas som bokningsbara för invånaren i 1177 och invånaren kan själv boka in sig utan att ha haft en tidigare bokning.

Personcentrerad hälso- och sjukvård ska utvecklas

Personcentrerad hälso- och sjukvård är ett förhållningssätt som innebär att se den enskilda personen samt involvera och anpassa vården efter individen.

DELMÅL: Partnerskapet mellan patient och hälso- och sjukvården ska stärkas

Förvaltningen arbetar utifrån att vården ska utgå från patientens behov och förutsättningar. Arbetet med att stärka ett personcentrerat arbetssätt har fokus på patienters och närståendes delaktighet och inflytande i både vård, behandling och strategiska beslut. Förvaltningens organisatoriska struktur för involvering på alla nivåer är en god förutsättning för detta. Vi arbetar kontinuerligt med utvärdering av strukturer och arbetssätt, med utbildning av medarbetare och spridning av goda exempel för att kvalitetssäkra och utveckla verksamheten i samarbete med patient- och närståendeföreningar.

DELMÅL: Ökad användning av digitala lösningar

I förvaltningen pågår en mängd olika förbättrings- och utvecklingsarbeten för att möta patienters och närståendes behov och förväntningar på tillgänglighet, digitala tjänster och ökad självservice.

Nätverket med e-hälsosamordnare från varje verksamhetsområde fortsätter arbetet med att aktivt driva digitaliseringen framåt. Arbetet leds förvaltningsövergripande av IT och e-hälsa och utgår från de regionala och förvaltningsövergripande strategi- och handlingsplaner som finns. Ytterligare satsningar har gjorts för att bidra till att möjliggöra att patienter och närstående upplever att de har samma möjlighet att nyttja digitala tjänster och självservice i hela Skåne. Tjänster som dessutom är relevanta och anpassade efter olika målgruppers förutsättningar.

Implementering av 1177 vårdguidens e-tjänster

För att öka användningen av 1177 Vårdguidens e-tjänster och bidra till en jämlik digital vård har ett implementeringsarbete pågått utifrån den regionala handlingsplanen för implementering av 1177 vårdguidens e-tjänster. Uppföljning av de beskrivna fokusområdena i handlingsplanen har genomförts kontinuerligt.

Digitalt när det är möjligt och fysiskt när det behövs

Det har skett en markant ökning i användningen av digitala verktyg, delvis med anledning av covid-19-pandemin. Antalet digitala vårdkontakter har ökat avsevärt och för att öka tillgängligheten och kunna erbjuda ett enkelt digitalt sätt för kontakt med vården, arbetas det kontinuerligt med att utveckla och skapa nya funktioner i e-tjänsterna på 1177 vårdguiden. Exempelvis går det nu att bifoga filer och dokument vid kommunikation med patienter i e-tjänsterna, genomförda vaccinationer går att se i journalen och samordnad individuell plan (SIP) kan numera även läsas i journalen på 1177.se.

Webbtidboken

Arbetet med implementering av webbtidboken har fortsatt under 2021 och merparten av förvaltningens mottagningar erbjuder patienter att se sina bokade tider på 1177.se och nästan lika många erbjuder även patienter att av- och omboka sin tid online. Ett mindre antal mottagningar erbjuder patienter att boka en ny tid online.

Digitala vårdkontakter

Behandlingsinsatser ges i allt större utsträckning på distans, både via telefonsamtal, videobesök, internetbehandling och via 1177 vårdguidens e-tjänster. Ett regionalt arbete med att implementera en ny videotjänst för säkra digitala möten mellan hälso- och sjukvårdspersonal och patienter påbörjades under 2021. Tjänsten testas och utvärderas av ett antal pilotenheter och breddinförande planeras under kommande år.

Självincheckning

Som en del i självservicen har en tjänst för mobil självvincheckning införts i liten skala på omkring 25 mottagningar inom vuxenpsykiatri i Lund och Helsingborg. Patienten kan själv checka in med sin mobiltelefon och behöver inte gå fram till kassan för att anmäla ankomst, vilket frigör tid för administrativ personal. Det finns en ambition att fortsätta införandet av mobil självvincheckning så snart de tekniska förutsättningarna finns på plats. Automater för självvincheckning finns sedan tidigare på ett antal mottagningar inom förvaltningen, främst inom barn- och ungdomspsykiatri.

Internetbehandling via Stöd- och behandlingsplattformen

Nya behandlingsprogram har implementerats via stöd- och behandlingsplattformen i 1177 vårdguidens e-tjänster. I dagsläget erbjuds kvalitetssäkrade behandlingar för bland annat internet-KBT (IKBT), depression, stress, oro, ångestproblem, smärta, förbättrad självkänsla och sömn. Antalet startade behandlingar fortsätter att öka. Inom vuxenpsykiatri, exempelvis, har antalet startade IKBT-behandlingar ökat med närmre 100 procent jämfört med föregående år. Programmen för ångest och oro är de mest frekvent startade.

Barn- och ungdomspsykiatri har sett en marginell ökning av startade IKBT-program, men har numera tillgång till något fler program och har ökat totalt antal startade program med drygt 60 procent jämfört med föregående år. Det nya programmet *Hjälp ditt barn att sova bättre* står för största delen av ökningen.

Vuxenhabiliteringen har under 2021 skapat ett nytt program kring intellektuell funktionsnedsättning samt utvecklar ett program om cerebral pares. För andra året i rad har vuxenhabiliteringens *diagnosutbildning för vuxna med autism* varit det program som startats flest gånger, drygt 700 gånger, i Region Skåne under 2021.

Nya skattningar i Blåappen

Under 2021 har flertalet nya enheter börja använda Blåappen²⁴ inom vuxenpsykiatri. Förvaltningen har nu närmre 90 enheter som använder tjänsten. Flera skattningar har under året tillgängliggjorts för användarna och inom vuxenpsykiatri återstår nu endast några enstaka skattningar att tillgängliggöra. Skattningarna har rekommenderats av vuxenpsykiatri expertgrupp utifrån de standardiserade vårdprocesserna.

Taligenkänning vid journaldokumentation

Ett förändrat arbetssätt och implementering av en ny tjänst för taligenkänning har genomförts under 2021. Merparten av förvaltningens enheter, cirka 130 stycken, har börjat med det nya arbetssättet och verksamheten fortsätter att bredda införandet successivt med fler användare på enheterna. Tjänsten införs som en förberedelse inför kravet på realtidsdokumentation i Skånes digitala vårdinformationssystem (SDV) och upplevs positivt av de som har startat med arbetssättet. Eventuella diktatköer minskar eller försvinner, diktaten blir klara direkt och kan signeras omgående. Detta gör det möjligt för patienten att läsa sin journal direkt i journalen på 1177.se efter besöket. Vi har även sett positiva bieffekter i förbättrad arbetsmiljö, förbättrad ergonomi och minskad stress. Med detta arbetssätt frigörs också tid från administrativ personal som kan fokusera på andra arbetsuppgifter.

Patientsäkerhet och Gröna korset

Implementering av det digitala Gröna korset, en applikation för patientsäkerhetsavvikelser, har genomförts under 2021.

24 Digital lösning för skattningsformulär.

Vårdapplikation i smarta mobiler

Vårdanpassade smarta mobiler har tagits fram i samband med det regionala projektet för Medanets, en applikation i mobilen där patientens mätvärden kan läggas in i realtid. En koppling till journalsystemet gör att informationen blir synlig direkt och fördröjning av informationen undviks, vilket ökar patientsäkerheten. Applikationen har införts på ett fåtal enheter inom psykiatrins heldygnsvård och ska utvärderas. Därefter planeras fortsatt anpassning och införande.

Hjälpmedelsverksamheten

Hjälpmedelsverksamheten ser ett fortsatt intresse när det gäller beställningar av inkontinensprodukter samt speciallivsmedel via 1177.se. Intresset är större för speciallivsmedel än intresset för inkontinensprodukter. Från och med 1 december är det nu även möjligt att beställa diabetesprodukter via 1177.se.

DELMÅL: Utveckla sömlös vårdkedja för patienten utifrån behov

Förbättringsarbete med FACT

Flexible Assertive Community Treatment (FACT) är ett heltäckande psykiatriskt program för att möta patienters behov på ett återhämtningsinriktat och effektivt sätt. Det utförs i nära samarbete med kommunerna inom verksamhetsområdet. FACT ger möjlighet att växla upp vårdintensiteten med samordnade insatser för de patienter som sviktar i sin vardag. Fokus är att möta patienten där hen är.

Under 2021 har förbättringsarbetet fortsatt genom programtrohetsmätningar av åtta psykoteam och ett forskningsteam i allmänpsykiatri. Metoden för programtrohetsmätning har utvärderats och effektiviserats efter hand. Implementeringsstödens uppdrag har förlängts, och kommer följande år att ha huvudfokus på stödjande funktion för teamen, samt skapande och fortsatt utveckling och uppdatering av arbetsmaterial i samverkan med FoUU och andra samverkansparter.

Mobila team har stor betydelse

Mobila team och möjligheten till mobilitet i öppenvården är en viktig insats för att stärka vårdkedjan och ge patienten en trygg kontakt, i exempelvis suicidpreventivt syfte i väntan på återbesök eller för att undvika inläggning i heldygnsvård. Då pandemin fortsatt med liknande konsekvenser som år 2020, med viss påverkan på tillgänglighet och tendens att söka vård, har mobila team varit av stor betydelse.

Brukarstyrda inläggningar – en framgångsfaktor

Brukarstyrda inläggningar finns i hela psykiatrins heldygnsvård. Tillgång till platser har även under 2021 tillfälligt påverkats med anledning av pandemin. Möjligheten för patienten att själv påverka sin inläggning i heldygnsvården är en tydlig framgångsfaktor för gruppen patienter med självskadeproblematik. Även andra diagnosgrupper mår väl av denna vårdform, så vi ser möjlighet till utveckling under kommande år.

DELMÅL: Fler våldsutsatta personer ska identifieras och stöttas

Området är under uppbyggnad och behöver fortsatt uppmärksammas. Det måste arbetas systematiskt med frågan för att det ska finnas en bärande struktur som stödjer och ger medarbetare trygghet i att uppmärksamma och prata om våld i kontakt med patienter och närstående. Hittills finns det på övergripande nivå en systematisk spridning av information om att det finns ett regionalt vårdprogram, om när nya studier, rapporter eller utbildningar finns att tillgå samt samverkan med samordnare för implementering av regionalt vårdprogram.

Målkort 2021 – Patienten har inflytande över och medverkar i sin egen vård

För målområdet personcentrerad vård har verksamhetsområdena inom psykiatri, habilitering och hjälpmedel genomfört aktiviteter utifrån förvaltningens mål att *patienten har inflytande över och medverkar i sin egen vård*.

Inom barn- och ungdomspsykiatrien når flera enheter målet att öka antal upprättade och utvärderade vårdplaner. Med nytt fokus på kvalitet kommer verksamheten att fortsätta följa denna aktivitet 2022. Alla patienter inom verksamheten ska ha en vårdplan som är upprättad tillsammans med patienten och som gör att nästa steg alltid är känt och begripligt. Brukarstyrda inläggningar (BI) har ökat och visat sig fungera mycket bra för dem som varit i behov av detta upplägg. BI innebär en typ av vårdplan och kommer att ingå i detta mål framöver.

Vuxenpsykiatrien i Kristianstad har fokuserat på kvalitet/innehåll och ökad patient- och närståendemedverkan i arbetet med vårdplaner. En kvalitativ granskning har genomförts under 2021 och riktlinje för upprättande av vårdplan har reviderats för att understödja fortsatt arbete. En ny kvalitativ granskning planeras till januari 2022. Implementering och utveckling av personcentrerad vård inom heldygnsvården kommer att fortsätta med fokus på samverkan mellan heldygnsvården och öppenvården.

För att öka patientens inflytande och medverkande i sin egen vård har vuxenpsykiatrien i Lund arbetat med att öka andel vårdplaner (HSL²⁵, LPT²⁶ och öppenvård) samt öka tillgången och användandet av Återhämningsguiden. Eftersom målet för andel vårdplaner endast uppnåddes för HSL-patienter kommer verksamheten fortsätta med att öka andel vårdplaner under 2022. Samtliga heldygnsavdelningar arbetar nu med Återhämningsguiden.

Inom vuxenpsykiatrien i Helsingborg har man nått målet att 50 procent av patienterna ska ha en dokumenterad vårdplan. Kvaliteten på vårdplanerna ska följas genom riktade journalgranskningar. Många medarbetare har gått utbildningen *Barn som anhöriga* och utbildningen kommer fortsätta under 2022. Både barn- och närståendesamtal följs.

Vuxenpsykiatrien i Malmö Trelleborg har arbetat aktivt med riskbedömning och krisplaner. Målinriktat arbete pågår för att öka antalet vårdplaner i öppenvård och uppföljning sker månadsvis.

Inom rättspsykiatrien har man säkerställt patienternas inflytande i sin egen vård- och behandling genom att patienten medverkar i vårdplanering och upprättande av vårdplan. Patienter som har avböjt att delta i vårdplaneringsmötet har erbjudits ett förberedande möte med vårdlaget där patientens synpunkter och önskemål tillvaratagits. Deltagande i ett förberedande möte bedöms som likvärdigt med deltagande i vårdplaneringsmötet. Patienter har erbjudits inflytande i vårdmiljön genom deltagande i patientforum med extern brukarrepresentant och genom deltagande i patientråd som arrangeras på vårdavdelningen. Under pandemin har extern brukarrepresentant deltagit via Teams.

Inom barn- och ungdomshabiliteringen används motiverande samtal (MI) och verksamheten arbetar utifrån barnrättsperspektivet i syfte att patienten ska kunna medverka i sin egen vård.

Inom vuxenhabiliteringen används Min planering, som också kan ses i 1177.se, och det finns en tydlig överenskommelse med patienten om planeringen av insatser. Tidbok online på nivå fyra har prövats på alla enheter men behovet har bedömts vara litet.

Inom syn-, hörsel- och dövverksamheten har samtalsstödjande material och metoder implementerats, med syfte att öka patienternas medverkan i sin habilitering. Ytterligare medarbetare har genomfört

²⁵ Hälso- och sjukvårdslagen.

²⁶ Lagen om psykiatrisk tvångsvård.

utbildning i MI. En verksamhetsövergripande rutin för att klargöra förutsättningarna för patientmedverkan har tagits fram. I rutinen fastslås bland annat att enheterna ska ta med patientinflytande vid planering av utvecklingsarbeten.

Hjälpmedelsverksamheten har följt upp tillgängligheten varje månad och den har legat på en hög nivå. En utvecklingsresa pågår inom verksamheten och lean- och processarbetet har fortsatt utvecklats under 2021 och kommer att förstärkas ytterligare under kommande år.

Jämlik hälso- och sjukvård

Kunskapen om medicinskt omotiverade skillnader behöver utvecklas och integreras i kunskapsstyrning och uppföljning.

DELMÅL: Omotiverade skillnader i hälso- och sjukvården ska minska

FoUU-enheten har en viktig roll i den revideringsprocess och implementering av flera av de standardiserade vårdprocesserna (SVP) som pågår. De standardiserade vårdprocesserna är viktiga för att minska omotiverade skillnader i vård och behandling mellan olika enheter inom förvaltningen. För närvarande har vi tio SVP för vuxenpsykiatri och fjorton för bup.

DELMÅL: Kunskapshöjande insatser inom folkhälsa och jämlik hälsa samt utsatthet för våld och övergrepp

Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden har ett samordningsansvar för Region Skånes funktionshinderpolitiska program - *Program för att tillgodose rättigheter för personer med funktionsnedsättning*, som omfattar alla verksamheter inom Region Skåne. Regionen ska verka för alla medborgares lika rättigheter och möjligheter att ta del av alla våra verksamheter som patienter, kunder eller som medarbetare. Det funktionshinderpolitiska programmet omfattar sex områden och inom ett av områdena, *folkhälsa och jämlik hälsa*, har förvaltningen i samverkan med Koncernkontoret och Region Skånes likarättspodd, *Alla föds nakna*, tagit fram ett poddavsnitt med fokus på digitalisering och dess betydelse för tillgänglighet utifrån vårdens uppdrag. Medarbetare från barn- och ungdomshabiliteringen, Tolcentralen och koncernstab kommunikation deltog i poddavsnittet som fick namnet *Det som är nödvändigt för några är bra för alla*. Det finns tillgängligt via skane.se samt ett flertal appar där podcasts finns. Planering har också påbörjats för ett poddavsnitt med fokus på *utsatthet för våld och övergrepp*, men avsnittet har inte kunnat färdigställas under 2021.

DELMÅL: Barnets rättigheter ska beaktas i allt arbete inom förvaltningen

Förvaltningen fortsätter arbetet med att sprida kunskap om barnkonventionen i organisationen. Verksamhetsområdenas barnombud är viktiga ambassadörer och genomför ett viktigt arbete kring Barn som anhöriga²⁷ och Barn som far illa²⁸. Organisationsförändringar inom Region Skåne har påverkat arbetet. Därför är det av vikt att förvaltningen fortsätter att lägga fokus på frågan även kommande år.

Barn- och ungdomspsykiatri har arbetat aktivt med att stärka barn och ungas delaktighet utifrån barnkonventionen och Region Skånes barnrättspolicy. Tillsammans med digitala utvecklingsteamet har 17 fysiska och digitala workshops, cirka 30 timmar, anordnats. Hittills har 92 barn, från högstadieskolor och gymnasieskolor i olika delar av Skåne deltagit. Även skolpersonal från elevhälsa och medarbetare med mer övergripande roller kring barn och ungas delaktighet i kommunen har inkluderats i arbetet.

²⁷ Handlingsprogram, stödmaterial och patientinformation för barn som är anhöriga med syftet att uppmärksamma och stödja alla barn som är anhöriga inom regionen.

²⁸ Implementering av rutiner för anmälningsskyldighet när barn misstänks fara illa.

Totalt har fem workshops, ca tio timmar, med tolv deltagare, genomförts för vuxna från en brukarförening, ideella organisationer och med vuxna som möter ungdomar digitalt kring psykisk hälsa och ohälsa. Anonyma enkäter har varit en del av målgruppsarbetet, vilket har inkluderat att barn har fått svara på två anonyma enkäter. Totalt har 225 barn och unga svarat. En anonym enkät riktad till vuxna har genererat 46 inkomna svar. Vuxna som besvarade enkäten arbetar inom skola, kommun och verksamheter inom Region Skåne som arbetar med frågor kopplat till barn och ungas psykiska hälsa.

Habiliteringen har arbetat aktivt med barns delaktighet utifrån barnrättsperspektivet och Region Skånes barnrättspolicy, bland annat genom expertrådet, barnkonsekvensanalyser och barn som anhöriga. Expertrådet har tillfrågats från enheterna i olika frågor som berör barn. Expertrådet består av barn och ungdomar som har kontakt med barn- och ungdomshabiliteringen och syn-, hörsel- och dövverksamheten. Syftet med ett expertråd är att utveckla habiliteringen utifrån ett tydligare perspektiv, som utgår från de barn och unga som mött habiliteringen på nära håll. Tack vare expertrådet har man ett arbetssätt som säkerställer att barnens och ungdomarnas röster och åsikter får höras i utvecklingen av verksamheten, så väl i stort som i smått. Mall för att göra barnkonsekvensanalyser har tagits fram i verksamheten och har under 2021 använts och prövats på några habiliteringsmottagningar för barn och unga. På habiliteringsmottagningarna för vuxna erbjuds barn som är anhöriga samtal enligt handlingsprogram.

Syn-, hörsel- och dövverksamheten har under verksamhetsåret 2021 prövat olika verktyg och samtalsmetoder för att fånga upp barnets önskemål i habiliteringsplaneringen. I patientmöten med barn är det ofta närvarande föräldrar som kommer till tals och det kan vara svårt att fånga vad barnet tycker. Vidare har verksamheten fortsatt arbetet med ungdomar som utbildar föräldrar, utvecklat gruppverksamhet för barn med blindhet och genomfört aktiviteter för att stärka ungdomars kunskap om den egna funktionsnedsättningen.

Säker hälso- och sjukvård

Nollvision avseende vårdskador ska råda - Ingen patient ska drabbas av undvikbara skador i vården.

Patientsäkerheten är av högsta prioritet inom förvaltningen och har som främsta mål att eliminera undvikbara skador i vården. Patientsäkerhetsarbetet bedrivs sedan början på årsskiftet 2016/2017 systematiskt, sammanhållet och strukturerat i en särskild patientsäkerhetsorganisation. Chefläkaren leder arbetet med ledningssystem för uppföljning och säkerställande. I staben finns även tre medicinska rådgivare på deltid med särskild kompetens och inriktning mot förvaltningens olika delar. Patientsäkerhetsorganisationen har representation från enhetsnivå till förvaltningsnivå med återkommande aktiviteter för verksamhetsdialog, uppföljning och säkerställande på samtliga nivåer. Patientsäkerhetsombud finns på nästan samtliga 180 enheter. Tonvikten ligger på ständigt lärande och spridning av viktig information för att undvika upprepning av de skador som går att förebygga. Centrala ledord är lärande, avvikelshantering och riskmedveten beredskap samt systematik i uppföljning och säkerställande.

Verksamhetsområdena habilitering, hjälpmedel samt syn, hörsel och döv har sedan sammanslagningen med psykiatri i Skåne, årsskiftet 2019/2020, succesivt kopplat sitt patientsäkerhetsarbete till befintlig patientsäkerhetsorganisation. Det arbetet inleddes med genomgång i respektive ledningsgrupper och efterhand deltagande i patientsäkerhetsombudsutbildning. Patientsäkerhetsorganisationen har kompletterats med en särskild enhet för patientsäkerhet och kvalitetsutveckling i staben. Förvaltningen inrättade 2020 även ett högsta patientsäkerhetsråd som under 2021 utvecklat och konsoliderat sin representation och sina arbetsformer. Rådet behandlar övergripande strategiska patientsäkerhetsfrågor samt för fram ärenden inom området för beslut i förvaltningsledning.

Inom förvaltningen pågår ett flertal processer parallellt för att öka patientsäkerheten och minska vårdskador. Inte minst följs till exempel tvångsvården upp regelbundet i verksamhetsdialoger och enligt särskild plan vid större ledningsmöten och i chefsöverläkargruppen, som sammankallas av chefläkaren. Då är fokus på att uppnå minskat behov av tvångsvård och tvångsåtgärder. Nedan följer fler exempel på fortlöpande patientsäkerhetsarbete.

DELMÅL: Minska förekomsten av trycksår, fallolyckor, vårdrelaterade infektioner och undernäring

Trycksår är inte något större problem i förvaltningens heldygnsvård. Upptäckta trycksår avvikelserapporteras och den övervägande majoriteten av dessa är uppkomna i annan verksamhet. Under 2021 identifierades endast enstaka trycksår som uppstått i egen verksamhet. Förvaltningen har inte deltagit i årliga punktprevalensmätningar för trycksår de senaste åren, men kommer att göra kontrollmätningar igen om förekomst skulle öka i uppföljningen via AvIC²⁹.

Förvaltningen har under 2021 haft extra uppmärksamhet på fallolyckor som rapporterats i AvIC och följt upp inträffade händelser och åtgärdsförslag.

Vårdrelaterade infektioner (VRI) ligger över tid på en mycket låg nivå och följs enligt regional rutin med, vanligtvis, årliga mätningar. Avvikelseberapportering under 2021 visar på fortsatt mycket låg nivå av VRI. Förvaltningen har inte deltagit i någon mätning under 2021, men planerar att genomföra punktprevalensmätning inom VRI under 2022.

Undernäring är ett identifierat riskområde inom förvaltningen. I de fall specialistvård för ätstörning krävs, finns vårdprogram och riktlinjer som reglerar behandlingen. Diskussion har förts för att öka dietistresurserna. Detta i syfte att tillgodose ett patientsäkert och effektivt nutritionsomhändertagande av patienter med psykisk sjukdom.

DELMÅL: Minska överbeläggning, utlokalisering samt överflyttning av patienter

Psykiatri i Skåne har ett Skåneövergripande vårdplatssamarbete för att optimalt använda tillgängliga vårdplatser och för att så långt som möjligt undvika överbeläggning. Om en patient i behov av inläggning inte kan beredas plats på den vårdenhets som bäst kan tillgodose vårdbehovet, läggs patienten in på annan vårdenhets enligt områdets rutiner. Om plats inte finns inom aktuellt verksamhetsområde tar vårdplatskoordinator, utifrån platsläget i vårdplatsöversikten, kontakt med vårdplatskoordinator i annat verksamhetsområde för överenskommelse om inläggning där. Beslut fattas ytterst av tjänstgörande bakjour eller verksamhetschef i mottagande verksamhetsområde.

Huvudregeln är att lediga, fastställda vårdplatser inom psykiatri i Skåne ska beläggas innan beslut fattas om överbeläggning. Den dagliga vårdplatssamordningen har lett till relativt få överbeläggningar och vårdplatssituationen har överlag varit mycket god under 2021. Överbeläggningarna har dock ökat under slutet av året i samband med ökat inflöde via våra akutmottagningar.

Utlokalisering av patienter till annan verksamhet sker aldrig. Överflyttning sker dock som följd av ovanstående samordning av vårdplatser i Skåne, men undviks i möjligaste mån nattetid.

Belägningsgraden ligger normalt något över 90 procent, men har under den fortsatta pandemin legat något lägre, kring det egentligen optimala runt 85 procent.

Förekomsten av överbeläggningar är fortsatt låg regionalt. Lokalt har förekomsten av överbeläggningar varit högst framförallt i verksamhetsområde Helsingborg. Detta kan kopplas till att de har lägst antal öppna vårdplatser räknat på befolkningsunderlaget. Under pandemin har vårdplatser

²⁹ Region Skånes system för avvikelshantering.

tillfälligt fått stänga på grund av smittspridning och sjukdom hos medarbetare men det generellt lägre söktrycket har gjort detta hanterbart. Vårdplatsmöte med förvaltningsledning och verksamhetsledning för avstämning i vårdplatssamarbetet sker en till två gånger per år.

DELMÅL: Ökad säkerhet i läkemedelsanvändningen

Förvaltningen har en läkemedelsgrupp bestående av chefapotekare, ekonom, läkemedelsstrateg, chefsjuksköterska, apotekare och förvaltningsövergripande läkemedelsansvariga läkare.

Gruppen arbetar tillsammans med nätverket av lokala läkemedelsansvariga läkare och läkare med ledningsuppdrag och läkemedelshanteringsuppdrag. Gruppens uppdrag är att arbeta enligt målsättningen att kvalitet och säkerhet ska vara styrande i läkemedelsbehandling inom förvaltningen, samt att patienten ska vara informerad och delaktig i val av behandlingsstrategi.

Läkemedelsgruppen har under 2021 startat dialogmöte med läkemedelsansvariga läkare inom varje verksamhetsområde för att strukturerat följa upp och diskutera olika delar för en säker läkemedelshantering. Dialogmötet har bland annat utgått från den regionala rutinen för läkemedelsordination och läkemedelshantering där följande delar ingår:

Läkemedelsavvikelser följs kontinuerligt av chefsjuksköterska och chefapotekare med målet att identifiera och hantera systemfel. Arbeta med nätverk för läkemedelsansvariga sjuksköterskor har under 2021 fortsatt, för att underlätta kommunikation och fortbildning kring läkemedelsfrågor. Kvalitetsgranskning av läkemedelshantering har gjorts i verksamheterna under hösten genom egenkontroll. 72 enheter har besvarat en elektronisk enkät där ansvariga inom respektive verksamhet genomför, följer upp och utvärderar planerade åtgärder för ökad kvalitet och säkerhet av läkemedelshanteringen. Revidering av förvaltningens lokala instruktion för läkemedelshantering har gjorts och utvalda delar kommer bland annat gås igenom vid utbildningstillfälle under våren.

Alla nyanställda läkare och sjuksköterskor ska genomgå en e-utbildning i läkemedelssäkerhet. Nya läkare ska genomgå en halvdags lärarledd utbildning i journalsystemets läkemedelsmodul.

Läkemedelsgenomgångar

Under 2021 har apotekare gjort tvärprofessionella läkemedelsgenomgångar tillsammans med ett fyrtiotal olika enheter, vilket är i samma nivå som 2020 men en markant ökning jämfört med 2019. Antalet tvärprofessionella läkemedelsgenomgångar ökade med 24 procent jämfört med 2020. På grund av resursbrist uppnåddes dock inte förvaltningens totala målnivå för tvärprofessionella läkemedelsgenomgångar. Ytterligare en klinisk apotekare har rekryterats och kommer att påbörja sin anställning under våren 2022. Till följd av pandemin har arbetet med läkemedelsgenomgångar under 2021 i hög grad genomförts genom digitala lösningar, precis som under 2020.

Målkort 2021 – Patienten upplever att vården är trygg och att man får den hjälp som behövs

För målområdet säker vård har verksamhetsområdena inom psykiatri, habilitering och hjälpmedel genomfört aktiviteter utifrån förvaltningens mål att *patienten upplever att vården är trygg och att man får den hjälp som behövs*.

Barn- och ungdomspsykiatri (bup) har arbetat med att skapa rutiner för säkra övergångar och sammanhållna vårdkedjor inom verksamheten, men även från bup till vuxenpsykiatri (vup). En riktlinje är upprättad för avslut/överföring. Riktlinjen är framtagen av en arbetsgrupp med representanter från bup, vup och NSPH. Riktlinjen kommer att provas i projektform genom en pilot i område Helsingborg under januari-maj 2022, och kommer därefter att implementeras i hela förvaltningen. Arbetet med gemensamma team med bup och barn- och ungdomshabiliteringen har

utvecklats vidare under 2021 och finns nu inom alla fyra geografiska områden. Fortsatt utökning och utveckling av samarbetet kommer att ske under 2022. Syftet är att gemensamma patienter inte ska behöva gå till flera mottagningar utifrån samma problematik och därmed uppleva att man skickas mellan verksamheterna. Målet är "en patient, en vårdplan".

Inom vuxenpsykiatri i Kristianstad har man arbetat med utbildning och implementering av SBAR³⁰. Arbetet kommer att fortsätta under 2022 med fokus på överrapportering samt användning vid behandlingskonferenser. Man har också arbetat för att fler patienter ska ha en utsedd fast vårdkontakt (FVK) inom öppenvården. En arbetsgrupp är skapad för att precisera uppdraget FVK och arbetet kommer att fortsätta under 2022. Målet är att FVK ska erbjudas alla som har behov av det.

Som ett led i att trygga vården för patienterna och se till att de får den hjälp som behövs har vuxenpsykiatri i Lund implementerat action cards inom heldygnsvården. Syftet med korten är att varje medarbetare ska veta vilken roll man har om en akutsomatisk situation skulle uppstå. Verksamheten har även fastställt en rutin för in- och utskrivningar med syfte att säkra vårdövergångar för patienter som varit ineliggande och som ska vidare till öppenvården.

Vuxenpsykiatri i Helsingborg har arbetat med att vården ska ges utifrån evidens och psykiatriens standardiserade vårdprocesser (SVP). Ätstörningsprocessen är helt implementerad och för övriga SVP pågår implementering på olika nivåer. Under 2021 har antalet läkemedelsgenomgångar ökat och rutinerna för pilning³¹ av läkemedel har förbättrats.

Inom vuxenpsykiatri i Malmö Trelleborg har ett aktivt förtydligande av mobila teamets funktion resulterat i att målet om uppföljning inom sju dagar är uppfyllt. För att öka läkemedelsgenomgångar pågår arbete med att regelbundet boka tider för läkemedelsgenomgångar.

Rättsspsykiatri har genom en patientenkät säkerställt att patienten upplever att vården är trygg och att man får den hjälp som behövs. Verksamhetsområdet har fortsatt lågt antal tvångsåtgärder. En patient som varit föremål för tvångsåtgärd ska erbjudas uppföljningssamtal efter tvångsåtgärden. Mål om att mer än 75 procent av tvångsåtgärder ska följas upp med samtal uppnås ej. Anledningen till bristande måluppfyllelse kan bero på att flera tvångsåtgärder genomförts vid samma tillfälle men att endast ett uppföljningssamtal har registrerats.

Inom barn- och ungdomshabiliteringen används Gröna korset³² för att arbeta systematiskt med patientsäkerhetsarbetet. Bemanningseenheten används i syfte att ge likvärdig och säker vård i Skåne.

Inom vuxenhabiliteringen har kunskapsstödet utvecklats och används. Flertalet enheter har arbetat med Gröna korset i syfte att stärka det systematiska patientsäkerhetsarbetet.

Inom syn-, hörsel- och dövverksamheten har dialog om patientsäkerhet genomförts på ledningsgruppsmöten, APT³³ och på patientombudsträffar. Patientsäkerhetsombuden har utbildats i orsaksutredning. Det digitala gröna korset har implementerats på samtliga enheter. Utvärdering av gröna korset visade att medarbetarna uppfattar detta som ett bra verktyg för att stärka det systematiska patientsäkerhetsarbetet.

Hjälpmedelsverksamheten har påbörjat implementeringen av MDR³⁴ i hela verksamheten och arbetet fortsätter även under 2022. En kommunikationsplan för verksamheten är framtagen.

30 Situation, bakgrund, aktuell bedömning, rekommendation, är en kommunikationsmodell för att säkerställa god informationsöverföring.

31 Innan en ordination iordningställs, administreras eller överlämnas ska den vara signerad ("pilad") av den som ordinerat läkemedlet. Undantag kan göras om patienten behöver omedelbar behandling.

32 Metod för att visualisera avvikelser som risker och skador i olika sammanhang.

33 Arbetsplatsträff där chef och samtliga medarbetare har dialog kring frågor som rör verksamhet, arbetsplats och arbetsmiljö.

34 Medical Device Regulation, förordning om medicintekniska produkter.

Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård

Kunskapsbaserad hälso- och sjukvård innebär att vården ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet och utformas för att möta den individuella patientens behov.

DELMÅL: Utveckla kunskapsstyrningen

De standardiserade vårdprocesser som skapats och nu förvaltas inom FoUU-enheten är viktiga för att säkerställa att vården är likvärdig och evidensbaserad. Enheten samarbetar med forskare inom relevanta ämnesområden vid såväl Lunds universitet som andra lärosäten. Medarbetare i förvaltningen är representerade på olika nivåer i kunskapsstyrningsorganisationen på nationell, regional och lokal nivå.

DELMÅL: Rationell läkemedelsanvändning

Förvaltningens läkemedelsgrupp arbetar tillsammans med verksamhetsområdenas läkemedelsansvariga läkare för hög kvalitet och effektiv läkemedelsanvändning. Förvaltningen tar årligen fram en läkemedelsplan med mål och delmål som följs upp i verksamhetsdialogerna. Tydliga rekommendationer som är väl förankrade är en bas för rationell läkemedelsanvändning.

Vid dialogmöte som läkemedelsgruppen håller med verksamhetsområdenas läkemedelsansvariga läkare följs målen i läkemedelsplanen och aktuella läkemedelsrekommendationer och mål diskuteras integrerat med verksamhetens förskrivningsmönster.

Prioriterade delmål 2021

- Förskrivning av litium ska öka till en nivå i paritet med ett snitt för riket. Förskrivningen ökade svagt under 2021 jämfört med 2020. Målnivån är inte fullt uppnådd.
- Förskrivning av bensodiazepinen Xanor (alprazolam) ska minska. Minskningen under perioden var drygt tio procent jämfört med 2020. Målnivån är uppnådd på totalen i förvaltningen. Tre vuxenpsykiatriska verksamhetsområden uppnår målet helt och i det fjärde området minskar förskrivningen även om nivån fortsatt ligger över målet.
- Förskrivning av läkemedel mot återfall i alkoholberoende ska öka. Förskrivningen under 2021 sjönk något jämfört med 2020. Målnivån är inte uppnådd.
- Användning av läkemedel vid ADHD och av sömnmedel ska följas och analyseras för att uppnå likvärdig och rätt förskrivningsnivå. Uppföljning sker i verksamhetsdialoger.

Vidare tar flera verksamheter inom vuxenpsykiatri och barn- och ungdomspsykiatri regelbundet emot informationsapotekare som ur ett producentneutralt perspektiv för dialog med förskrivarna kring bland annat rationell läkemedelsanvändning.

DELMÅL: Arbetet med att upptäcka, diagnosticera och behandla psykisk ohälsa och sjukdom ska förbättras med hjälp av ökad kunskap och metodutveckling

FoUU³⁵-enheten arbetar för att öka kunskapen och utveckla metoder. FoUU-enheten handleder medarbetare i att skriva FoU-rapporter. Dessa syftar till att stödja en evidensbaserad praktik, stimulera och stödja systematisk kunskaps- och kompetensutveckling samt att skapa en kultur av kritiskt och vetenskapligt tänkande. Rapporterna utgår från en frågeställning grundad i praktiken och leder till en vetenskapligt grundad studie. En viktig del i arbetet är att redan i ett tidigt stadium påbörja implementeringen av de metoder som beskrivs i FoU-rapporterna.

35 Forskning, utveckling och utbildning.

Effektiv hälso- och sjukvård

Effektiv vård omfattar såväl förbättrad produktivitet som kvalitativ målpuppfyllelse.

DELMÅL: Uppföljningen av effektiv vård, patientnytta och resultat ska utvecklas

Förvaltningens rutin med regelbundna verksamhetsdialoger har goda resultat. Alla verksamhetsområden följs upp fem till sex gånger per år gällande effektivitet, resultat och patientnytta. Verksamheterna följer därefter sina respektive mottagningar, avdelningar och enheter på motsvarande sätt.

Det strategiska arbetet med att stärka digitala tjänster och vårdutbud har fortsatt under 2021, med exempelvis utbildning i internetbaserad KBT (IKBT) i samarbete med primärvården. Arbeta pågår för att följa effekt och patientnytta av de standardiserade vårdprocesserna (SVP), bland annat genom analys av registrerad vårdproduktion.

Förvaltningens ambition att arbeta mer med produktionsplanering har tyvärr fått prioriteras ner då mycket fokus fått läggas på att klara av att hantera pandemin och dess konsekvenser.

DELMÅL: Utveckla effektiv vård inom nära vården

Psykioterapinätverket inom psykiatri har haft sju inplanerade möten. Bland annat har man medverkat till ett samarbete mellan psykiatri och habilitering gällande en föreläsningsserie om autism och samtidig psykisk sjukdom. Totalt noterades cirka 700 anmälningar till de olika föreläsningarna som alla erbjöds via Teams, utom den sista som hölls på plats. Vidare har nätverket arbetat med riktlinjer för psykioterapihandledning och fortbildningar inom psykioterapiområdet samt inventering av väntetider till psykologisk behandling inom framförallt vuxenpsykiatri.

Genom olika digitala tjänster och lösningar finns en stor potential till effektiv vård genom nya sätt att möta patienter och deras närstående. Digitala vårdkontakter har fortsatt att öka och insatser ges i allt större utsträckning på distans, både via telefonsamtal, videobesök, internetbehandling och e-tjänster. På ett antal mottagningar har man erbjudit patienten att välja mellan fysisk och digital vårdkontakt i samband med tidsbokning.

I stöd- och behandlingsplattformen i 1177 Vårdguidens e-tjänster har flertalet nya behandlingsprogram implementerats. Där kan patienten ta del av sin behandling, oberoende av tid och plats, exempelvis i sitt eget hem. Att kunna ge vård och behandling på distans på ett enkelt sätt, kan underlätta för personer med funktionsnedsättning, psykiska sjukdomar, eller andra hinder där det krävs stor energi att fysiskt ta sig till vården. De digitala tjänsterna bidrar till en större möjlighet till effektiv och nära vård.

DELMÅL: Överföring av ansvar från slutenvård till öppenvård ska öka

Förvaltningen har relativt få vårdplatser i såväl rättspsykiatri som vuxenpsykiatri, detta har visats i flera vårdplatsanalyser. Någon ytterligare minskning av antal vårdplatser är inte aktuellt.

Genom att uppnå målet om ett ökat antal SIP³⁶ som öppenvården är ansvarig för, överförs ansvar från heldygnsvård till öppenvård.

Brukarstyrda inläggningar, där öppenvården står för planeringen, har stor betydelse för att ansvaret ska föras över till öppenvården.

³⁶ Samordnad individuell plan.

DELMÅL: Uppföljningen av avvikelser ska utvecklas

Avvikelser följs regelbundet upp på verksamhetsnivå. I förvaltningsledningen sker nu systematiskt och löpande en dubbelkontroll av samtliga 4 000 avvikelser, i syfte att fånga upp och bevaka allvarligare händelser. Vid behov sker återkoppling till ledningen på respektive verksamhet, som sen leder arbetet med att utreda och åtgärda. Uppföljning i dialog sker enligt schema samt vid samordnarmöten. Systemet skapar dessutom möjligheter att snabbt fånga upp mönster och vid behov skapa övergripande åtgärder i form av exempelvis nya riktlinjer, stödrutiner och utbildningsinsatser.

DELMÅL: Produktions- och kapacitetsplanering ska öka

Under 2021 har det arbetats med produktions- och kapacitetsplanering på lite olika fronter. En del verksamheter har arbetat med traditionell produktions- och personalresursbudgetering medan andra verksamheter börjat implementera en mer avancerad modell. Förvaltningen har dessutom varit representerad i en regional grupp som är på gång med att arbeta fram ett gemensamt verktyg. Det är ännu för tidigt att avgöra om arbetet lett till ökad produktionskapacitet.

DELMÅL: Lokalerna ska vara ändamålsenliga

Fortlöpande under 2021 har förvaltningen arbetat med insatser och aktiviteter för att lokalerna ska vara ändamålsenliga. De ska vara anpassade till mottagningarnas och avdelningarnas behov. Detta för att patientinsatser ska kunna hålla hög kvalitet samtidigt som att arbetsmiljön för medarbetarna är god. Dock finns det begränsningar för att uppnå positiv effekt för alla lokaler, då detta kräver stora investeringar och beviljande av ekonomiska medel för att kunna verkställa åtgärderna.

Under 2021 har det gjorts båda stora och mindre förbättringar i lokaler. Här har förvaltningen prioriterat utifrån behovet och inom ramen av tilldelade medel. Exempel på detta:

- Ny lokal för barn och ungdomshabiliteringen och vuxenhabilitering i före detta Tandvårdshuset i Kristianstad.
- Pågående samlokalisering för syn-, hörsel-, och dövverksamheten till Sankt Lars-området i Lund. Inflyttning sker i februari 2022.
- Nybyggnation på norra sjukhusområdet i Ängelholm. Habiliteringsmottagningarna, vuxenpsykiatri och psykosmottagning flyttar in våren 2022.
- Påbörjat renovering inför flytt av barnpsykiatrisk mottagning i Helsingborg.
- Påbörjat renovering för ny avdelning för rättspsykiatrisk slutenvård i Hässleholm.
- Fortsatt upprustning av psykiatrihuset på Malmös sjukhusområde.
- Påbörjat lokalsök för att eventuellt flytta den barnpsykiatriska slutenvården.

Fortfarande finns stora behov och utmaningar för att få ändamålsenliga lokaler på vissa orter och inom olika verksamhetsgrenar. Exempel på detta:

- Trångboddhet hos barn- och ungdomshabilitering och barn- och ungdomspsykiatri på Cronkvist gata i Malmö. Här är lokalerna även nergångna, slitna och i dåligt skick. Barnpsykiatrisk slutenvård har lokaler som inte är godkända ur brandsäkerhetssynpunkt. Förberedelser för möjliggörande av flytt undersöks, för att om möjligt undgå stora ekonomiska kostnader i befintlig lokal.
- Arbetsmiljöproblem och trångboddhet hos hjälpmedelsmottagning vid Medeon i Malmö.
- Arbetsmiljöproblem och trångboddhet hos mottagningar inom syn-, hörsel- och dövverksamheten, både i Helsingborg och Malmö.
- Vuxenpsykiatri på sjukhusområdet i Malmö har stora renoveringsbehov. Renoveringar görs för att hålla huset i brukligt skick. Förvaltningen inväntar ett beslut för en ny byggnad. Vid beslut om en

ny byggnad för psykiatri och habilitering i Malmö är den sannolikt tidigast färdigställt om sju till åtta år.

Målkort 2021 – Patienten upplever att vården samordnas utifrån behov

För målområdet effektiv vård har verksamhetsområdena inom psykiatri, habilitering och hjälpmedel genomfört aktiviteter utifrån förvaltningens mål att *patienten upplever att vården samordnas utifrån behov*.

Inom barn- och ungdomspsykiatri är arbetet med att implementera och följa upp standardiserade vårdprocesser (SVP) påbörjat men behöver fortsätta. Arbetet bygger på stegvis vård och insatserna i steg ett är i stor grad implementerade. Implementering av steg två och tre kommer att fortsätta under 2022. Verksamheten har också tagit fram fler SVP och dessa behöver kommuniceras och implementeras. Produktionsplanering finns på alla enheter för att möta kravet på tillgänglighet. Detta arbete behöver fortsätta att utvecklas utifrån ett ökat inflöde och den förväntade digitala omställningen.

Vuxenpsykiatri i Kristianstad har arbetat med Mina planer³⁷ inom både öppen- och heldygnsvården. Tydliga rutiner inför storhelger finns implementerade och kommuner och primärvård uttrycker en gemensam upplevelse av att rutinerna är goda. Man har också arbetat med att skapa och implementera en hållbar rutin kring kontakten mellan heldygnsvård och öppenvård vid inskrivning och utskrivning av patienter. Detta arbete kommer att fortsätta även under 2022.

Vuxenpsykiatri i Lund har under 2021 ställt om från produktionsplanering till att omorganisera öppenvården enligt de standardiserade vårdprocesserna. I detta arbete ingick att enheterna skulle planera resurser utifrån verksamhetens behov. Under 2021 ökade antalet patienter i DBT³⁸-teamet med 49 procent och i FACT³⁹-teamet med 26 procent. Antalet vård dagar för berörd patientkategori har minskat med 35 procent och antalet vårdtillfällen har minskat med 13 procent.

Inom vuxenpsykiatri i Helsingborg är målet att minst 50 procent av arbetstiden inom öppenvården ska användas till direkt patientarbete. Målet nås inte fullt ut men teamindelning inom allmänpsykiatri kommer att ge en bättre struktur för uppföljning av patienter. Man har också som mål att samarbete och planering av vården ska ske utifrån patientens behov och alla patienter inom öppenvården har en fast vårdkontakt.

Vuxenpsykiatri i Malmö Trelleborg har genomfört ett stort omställningsarbete inom allmänpsykiatrisk öppenvård vad gäller implementering av standardiserade vårdprocesser.

Inom rättspsykiatri ska patientens vårdbehov samordnas vid vårdplanering och upprättande av vårdplaner. Verksamhetsområdet har i samband med journalgranskning konstaterat att vårdplan finns upprättad för samtliga patienter. Vården för externplacerade patienter har följts upp vid minst ett tillfälle under 2021, tätare om behov förelägg.

Inom barn- och ungdomshabiliteringen samordnas vården på flera enheter tillsammans med BUP genom gemensamma team/mottagningar för patienter med autism. En standardiserad vårdprocess för autism är påbörjad och förväntas bli klar 2022.

Enheter inom vuxenhabiliteringen har arbetat med att etablera samverkan med vuxenpsykiatri, och för att ta fram en gemensam vårdprocess för patienter med autism. Processen för nydiagnostiserade patienter med autism har utvärderats under 2021, men revidering kommer göras först under 2022.

³⁷ IT-stöd för samverkan vid utskrivning och samordnad individuell planering.

³⁸ Dialektisk beteendeterapi.

³⁹ Flexible assertive community treatment.

Inom syn-, hörsel- och dövverksamheten har dövblindmottagning Lund och hörsel- och döv-mottagningar barn och unga utarbetat en gemensam habiliteringsprocess för barn och unga med Ushers syndrom⁴⁰. För att bland annat underlätta samarbete mellan enheter är verksamhetens inriktning att samlokalisera enheter till gemensamma lokaler. Under 2021 har projekt för enheterna i Lund mynnat ut i att de flyttar in i nya ändamålsenliga lokaler i början av februari 2022. Projekt för samlokalisering av enheterna i Malmö respektive Helsingborg har startat upp med målsättning att kunna flytta 2023.

Hjälpmedelsverksamheten har etablerat en process för att kunna revidera strategier per hjälpmedelsområde, med beslut av nämnden. Under 2021 påbörjade verksamheten en förändringsresa där arbetet med ständiga förbättringar kommer att förstärkas ytterligare.

Prioriterade områden

Primärvården ska utvecklas

Insatser för att öka den psykiska hälsan hos barn och unga är en av våra största utmaningar kring folkhälsa, nu och framöver. Den psykiska ohälsan fortsätter att öka och den går allt lägre ner i åldrarna för både flickor och pojkar i samtliga årskurser. Ett exempel som visar detta är den folkhälsorapport som presenterades under hösten. Den största försämringen av den psykiska hälsan jämfört med år 2016 ses för flickor i årskurs sex. Skolstress, sömn, mobbning (i skola och via nätet) är de tre största områdena kopplat till psykisk ohälsa. Många aktörer behöver tillsammans kraftsamla kring både hälsofrämjande och förebyggande insatser till invånare kring psykisk ohälsa. Det krävs en systemförflyttning från sjukdom till att stärka hälsan. I det uppdraget är hälsofrämjande och förebyggande arbete en viktig del. Samtidigt som utvecklingsarbete görs för de invånare som är patienter, så pågår en förflyttning mot att utveckla insatser som riktas till alla invånare, samt insatser som kan komma in mycket tidigt i behandlingsprocessen. Målet är insatser utan köer.

Första linjen ger god och nära vård på primärvårdsnivå för att stärka den psykiska hälsan hos barn. Exempel:

- Insatser ges till barn, 0 till och med 17 år, med psykiska besvär och lindriga psykiatriska tillstånd.
- Insatser är barnrättsbaserade, lättillgängliga, patientsäkra och utvecklas med barn och deras familjer. De ska vara effektiva och vården ska vara jämlik.
- Insatser som är förebyggande och tidiga ges till barn och deras familjer. Detta utgör basnivån i stegvis vård. Barn kan söka vård på egen hand och insatser kan ges utan diagnos.
- Insatserna är baserade på nationella riktlinjer, vård- och insatsprogram, regionala styrdokument samt aktuella överenskommelser.
- Samverkan är central och sker med de verksamheter som är aktuella för barnet.

Bup Skåne har verksamhet på flera olika nivåer: Bup på öppen webbplats, Första Linjen, specialist bup och heldygnsvård. Var man ska ha kontakt beror på vilken problematik man har, hur länge den har varat och hur mycket problem man upplever i sin vardag. Alla invånare som önskar kontakt gör det via En väg in (EVI), oavsett var man bor eller har för problematik. EVI kontakter ger råd och stöd, triagerar och bokar in för nybesök på både Första linjen och specialist bup. Det är inte invånarnas ansvar att hitta ”rätt” mottagning som erbjuder insatser på ”rätt” vårdnivå, det är verksamheternas ansvar.

⁴⁰ Grupp ärftliga sjukdomar som ger hörselnedsättning eller dövhet kombinerad med synnedsättning.

Målgruppen och samhället i stort är digitaliserat och ungdomar är idag digitalt infödda. Regionens digitala utbud måste matcha invånares behov och förväntningar på digitala tjänster, vilket det inte gör idag. Det finns en stor efterfrågan på utveckling av nuvarande En väg in till att också vara digital, ett komplement och påbyggnad till dagens utbud. Något som är en samlad och digital ingång kring psykiskt mående, med ett utbud av fakta, självhjälp och kontakt, till stor del, tillgängligt dygnet runt. Den behöver även fungera som direktväg till andra aktörers digitala utbud och kontaktvägar med kvalitetssäkrat innehåll som bygger på digitalt partnerskap med exempelvis umo.se⁴¹ och bup.se⁴². Innehållet behöver vara allmänt och öppet för alla med möjlighet att bli personligt genom olika val av ålder, roll och eventuella intressen och mående.

Ungdomar använder inte i så stor utsträckning det som vården bygger upp kring fakta, självhjälp och kontaktvägar. De letar i andra digitala kanaler. Bup Skåne använder sig av expertgrupp bestående av barn och unga för att lära oss mer och omsätta utveckling av nya tjänster i praktiken. Vi undersöker och lär oss om ungas digitala beteende för att bättre förstå hur unga tar in information digitalt. Det är viktigt att alla som möter barn och unga hjälps åt med att informera om vilken hjälp som finns att få inom skolan, hälso- och sjukvården, kommunen och ideella organisationer. Genom att fråga barn och unga om deras situation kan man komma fram till vilken hjälp som passar det enskilda barnet.

Detta behöver göras framöver

Vården behöver fortsatt utvecklas och anpassas utifrån både söktryck, nya riktlinjer och vårdprogram. Detta kan innebära att verksamheten behöver göra vissa omställningar och förtydligande i uppdraget. Samarbeta mer effektivt med andra viktiga runt barn och unga. Arbeta stegvis med insatser och utvärdera. Fortsätta det arbete med rekrytering och utbildning av medarbetare som pågår. Det behövs en översyn av resurser och efterfrågan för att kunna möta samhällets behov och förväntningar. Det behövs ett förebyggande och preventivt arbete för att vända den utveckling vi ser gällande psykisk ohälsa och sjukdom i samhället.

Psykisk hälsa

Arbete för psykisk hälsa ska ske i linje med Region Skånes Strategiska plan för psykisk hälsa 2017–2023 och ingångna ramöverenskommelser om samverkan mellan Region Skåne och Skånes kommuner, samt i linje med nationella riktlinjer.

⁴¹ Regionfinansierad webbplats där barn och unga hitta svar på frågor om sex, hälsa och relationer.

⁴² Region Stockholms webbplats för barn- och ungdomspsykiatri.

DELMÅL: Ökad tillgänglighet till vård vid psykisk ohälsa

Under sommaren 2021 gjordes tillsammans med SKR en tilläggsöverenskommelse gällande ökad tillgänglighet. Nationellt avsattes 739 miljoner kronor till prestationsbaserade insatser. Av dessa var 190 miljoner öronmärkta till bup. För att kunna få del av pengarna skulle vuxenpsykiatrien sänka andelen patienter som väntat mer än 180 dagar med 25 procent och bup skulle genomföra/inleda minst 72 procent av alla nybesök, utredningar och behandlingar inom 30 dagar. Förvaltningen nådde samtliga av dessa mål och säkrade på så sätt hem 97 miljoner kronor till Region Skåne.

Tyvärr har flera av förvaltningens andra tillgänglighetsmål förändrats i mindre gynnsam riktning. Tillgängligheten till vuxenpsykiatrien har under 2021 försämrats jämfört med 2020.

Andel nybesök genomförda inom 90 dagar (mål 95%)

Verksamhetsområde	2020	2021	Förändr %-enhet
VUP Helsingborg	88,2%	89,5%	1,3
VUP Lund	77,5%	66,9%	-10,6
VUP Malmö	74,2%	67,0%	-7,2
VUP Kristianstad	85,4%	82,4%	-3,0
Totalt	80,3%	73,9%	-6,4

Inom bup har vissa mått på tillgänglighet förbättrats och vissa har försämrats.

Tillgänglighet BUP

Mått	2020	2021	Förändr %-enhet
Genomförda nybesök inom 30 dagar	79,1%	71,5%	-7,6
Genomförda utredningar inom 30 dagar	96,1%	99,7%	3,6
Genomförda behandlingar inom 30 dagar	99,1%	99,6%	0,5
Bedömning inom 3 dagar (en väg in)	91,7%	78,8%	-12,9

DELMÅL: Överdödligheten hos personer med psykisk ohälsa ska minska

Psykiatrien i Skåne arbetar på olika sätt för att minska överdödligheten hos personer med psykisk ohälsa. Utvecklingsarbetena sker i enlighet med Region Skånes strategiska plan för psykisk hälsa 2017-2023. Verksamheterna i psykiatrien arbetar kontinuerligt med att öka antalet hälsosamtal och hälsoundersökningar i patientgrupper med högre risk för somatisk sjukdom. Under 2021 har ett nära samarbete med Skånes universitetssjukhus patientsäkerhetsenhet inletts för att förbättra insatserna mot den höga överdödligheten vi ser hos invånare med svår psykisk sjukdom. Samarbetet kallas Bryggan och innebär att arbetsgrupper med representanter från respektive akutmottagningar har startats upp. Fokuset ligger inledningsvis på samsjuklighetsproblematik och gemensam hantering av intoxpatienter, det vill säga patienter med förgiftningstillstånd, oftast självförvållad överdos av någon drog och/eller alkohol.

Ett annat pågående projekt är Naloxonprojektet vars syfte är att utbilda och tillgängliggöra Naloxon för personer som riskerar att drabbas av opioidöverdos. Målsättningen är att förebygga skador och dödsfall i miljöer där överdoser förekommer och minska narkotikadödligheten.

Alla som är inskrivna på någon av Region Skånes sprutbytesmottagningar, LARO-mottagningar eller är inlagda inom heldygnsvården för beroende i Malmö erbjuds Naloxon nässpray. De patienter som tackar ja får utbildning. För att projektet ska fortsätta att vara framgångsrikt och minska dödligheten

krävs fortsatt utbildning, både av patienter men också av medarbetare vid andra myndigheter. Kontinuerligt sker utvärdering för att se vad som kan förbättras.

Samverkan med primärvård, kommuner med flera

Samarbetet mellan psykiatri och primärvården behöver utvecklas. Idag samarbetar psykiatri generellt med alla vårdcentraler och kommuner. Vuxenpsykiatri i Lund dessutom fördjupad samverkan med vårdcentralen Dalby och vuxenpsykiatri i Malmö med vårdcentralen Granen.

DELMÅL: Suicid ska minska

Förvaltningen bedriver ett mycket aktivt suicidpreventivt arbete enligt särskild handlingsplan och särskilda projektinsatser. Antalet vårdnära suicid 2021 är 15 procent lägre än 2019 och 12 procent högre än 2020. Då det handlar om små tal är det inga stora skillnader, utan siffran kan sägas ligga i nivå med föregående år. Alla vårdnära suicid internutreds, följs upp i dialogmöten samt via förvaltningens patientsäkerhetsorganisation. De anmäls enligt Lex Maria om vårdskada identifieras. 2021 anmälde förvaltningen fyra vårdnära suicid enligt Lex Maria till IVO. Det är två färre än 2020.

I patientarbetet i förvaltningen är det i första hand sekundär- och tertiärprevention som är i fokus.

Sekundärprevention innebär:

- Att i tidigt skede förhindra en negativ utveckling av fysiska, psykiska eller sociala problem.
- Att förhindra återinsjuknande i tidigare genomliden sjukdom.
- Att förhindra att ett latent sjukdomstillstånd utvecklas till kliniskt fastställt sjukdom.

Tertiärprevention innebär:

- Att begränsa eller fördröja skador som har uppstått till följd av en allvarlig sjukdom eller skada.

Specialistpsykiatri har även ett viktigt uppdrag i att bidra med kunskap, utbildning och stöd till de samhällsaktörer som har huvudansvaret för primärprevention. Här arbetar förvaltningen i enlighet med det framtagna Handlingsprogrammet för suicidprevention 2018-2022. Suicid bland invånare i Skåne har minskat de senaste åren och ligger lågt i nationell jämförelse. Det krävs dock ytterligare stora gemensamma insatser eftersom cirka 150 invånare i Skåne tar sitt liv varje år. I förvaltningen ingår samordnare för Region Skånes handlingsplan för suicidprevention och samordnare för organisationens satsning på *Youth aware of mental health*.

Tillgänglig och effektiv akutsjukvård

Till akutsjukvård räknas akuta insatser på alla vårdnivåer såsom hemsjukvård, primärvård, ambulanssjukvård och sjukhusvård. Akutsjukvård kräver beredskap dygnet runt och samverkan mellan olika vårdnivåer och specialiteter.

DELMÅL: Ökad tillgänglighet i akutsjukvård

Förvaltningen har god tillgång till akut specialistpsykiatrisk bedömning på någon av de fyra dygnsöppna vuxenpsykiatriska akutmottagningarna i Helsingborg, Kristianstad, Lund och Malmö, samt för beroendeproblematik på akutmottagning vuxenpsykiatri beroende i Malmö. Även barn- och ungdomspsykiatri akutmottagning i Malmö tar dygnet runt emot patienter för akut bedömning. Söktrycket till barn- och ungdomspsykiatri var under sommaren ovanligt högt och ledde till överbeläggningar då en vårdavdelning var sommarstängd på samma sätt som tidigare år.

Samtliga vuxenpsykiatriska mottagningar når högsta målnivå med en vistelsetid på under fyra timmar för minst 80 procent av patienterna. Målnivån för läkarkontakt inom en timme är i stort sett oförändrad. Den ligger på 68 procent vilket gör att målnivå 1 på 70 procent inte uppnås fullt ut.

Produktion

Produktionsmässigt följs mönstret från det första pandemiåret. De fysiska besöken minskar i antal samtidigt som de kontakter som utförs på distans ökar. Skillnaden mot tidigare uppföljningsperioder är att ökningen av distanskontakter nu är betydligt större än minskningen av de fysiska kontakterna. Denna förändring är påtaglig både inom psykiatri och inom habiliteringen och får till följd att antalet unika patienter som på något sätt fått del av förvaltningens vårdutbud har ökat.

Ökningen i antal patienter inom habiliteringen uppgår till fem procent och inom den psykiatriska öppenvården till sju procent.

Inom den psykiatriska heldygnsvården har det fortfarande ”producerats” färre vård dagar 2021 än under samma period föregående år. Även antalet unika patienter i heldygnsvården är färre 2021. Efter sommaren syntes en tydlig återgång till beläggningsnivåer som var vanliga före pandemin. Återgången till högre beläggningar är påtaglig om än inte fullt ut genomförd.

Någon aktiv prioritering av patienter har i princip inte skett. Vissa patienter har valt att inte komma för besök och behandlingar av rädsla för smitta. Mycket har kunnat hanteras på distans men inte allt. Gruppbehandlingar som vanligtvis är en effektiv metod för att ta hand om många patienter på en gång har inte kunnat genomföras. Det finns exempel på patienter som inte vågat komma fysiskt och som inte har möjlighet att genomföra besök på distans men på det hela taget görs bedömningen att stora delar av patienternas behov har kunnat tillgodoses. Region Skånes bristfälliga IT-förutsättningar bedöms också varit ett hinder mot ett effektivare omhändertagande.

Inom vissa områden bedöms det finnas en liten vårdskuld men den allmänna bedömningen är att patienternas efterfrågan kommer att återgå till normala nivåer när pandemin väl är över.

Verksamheterna har i stor utsträckning ställt om snarare än ställt in under de rådande omständigheterna.

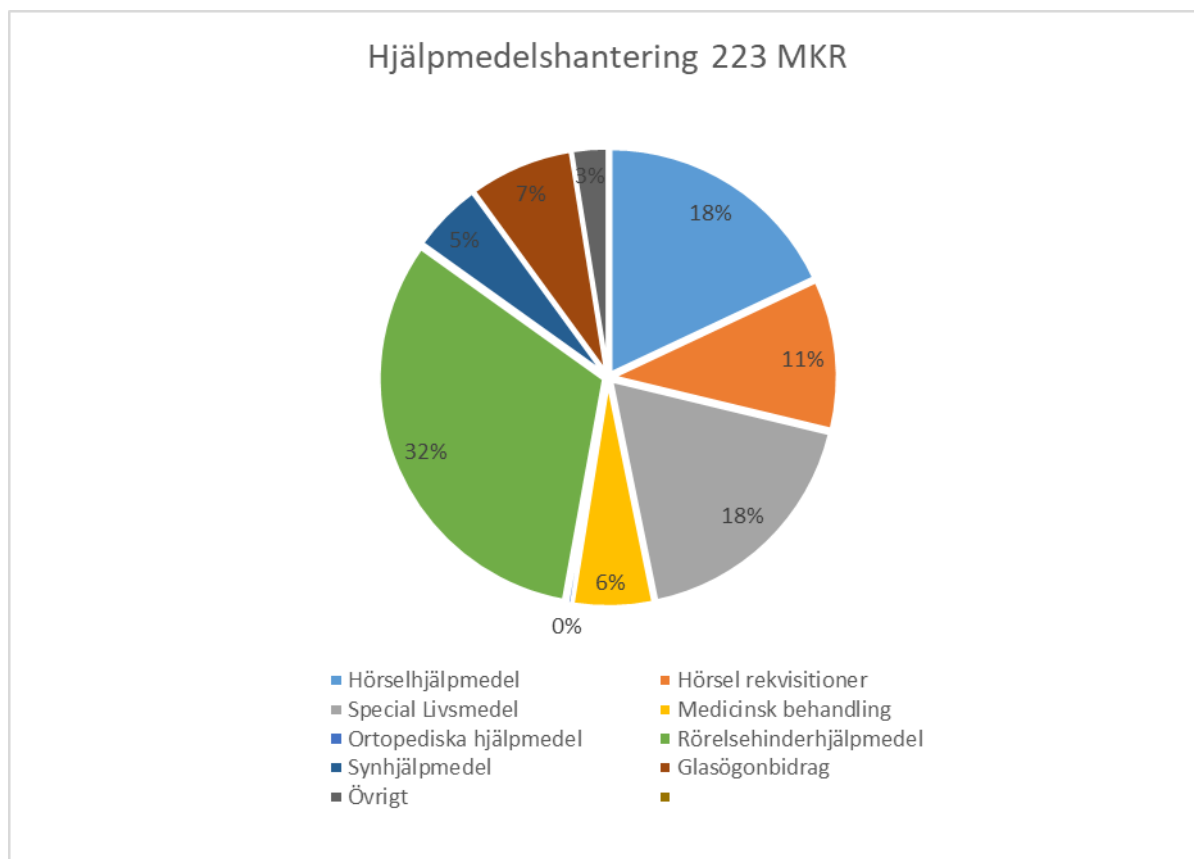
De nya digitala verktyg som verksamheterna börjat använda under pandemin gör att man arbetar effektivare med produktionsplanering. Detta ger en antydning om att den totala produktionskapaciteten kommer att vara större än den var när pandemin inleddes.

Psykiatri	Period jan-dec 2019	Period jan-dec 2020	Period jan-dec 2021	Avvikelse antal 21-19	Avvikelse % 21/19	Avvikelse antal 21-20	Avvikelse % 21/20
Sluten vård (antal)							
Vårdtillfällen (avslutade sjukhusvårdtf)	11 605	11 238	10 971	-634	-5%	-267	-2%
Vård dagar (periodiserade)	162 106	150 608	148 488	-13 618	-8%	-2 120	-1%
Unika individer	6 568	6 236	6 178	-390	-6%	-58	-1%
Öppen vård (antal)							
Kvalificerade distanskontakter	94 094	151 964	200 857	106 763	113%	48 893	32%
Besök	531 935	474 012	443 971	-87 964	-17%	-30 041	-6%
varav läkarbesök	92 245	80 331	80 696	-11 549	-13%	365	0%
varav övriga vårdgivare	439 691	393 681	363 275	-76 416	-17%	-30 406	-8%
därav vaccinationer			1 420	1 420		1 420	
Unika individer	60 189	60 450	64 590	4 401	7%	4 140	7%
Total psykiatrisk vård				0		0	
Unika individer	61 502	61 754	65 897	4 395	7%	4 143	7%

Habilitering	Period jan- dec 2019	Period jan- dec 2020	Period jan- dec 2021	Avvikelse antal 21-19	Avvikelse % 21/19	Avvikelse antal 21-20	Avvikelse % 21/20
Öppen vård (antal)							
Kvalificerade distanskontakter	29 696	51 416	84 938	55 242	186%	33 522	65%
Besök	150 270	120 406	88 785	-61 485	-41%	-31 621	-26%
varav läkarbesök	3 840	3 431	3 023	-817	-21%	-408	-12%
varav övriga vårdgivare	146 430	116 975	85 762	-60 668	-41%	-31 213	-27%
Unika individer	21 205	20 860	21 854	649	3%	994	5%

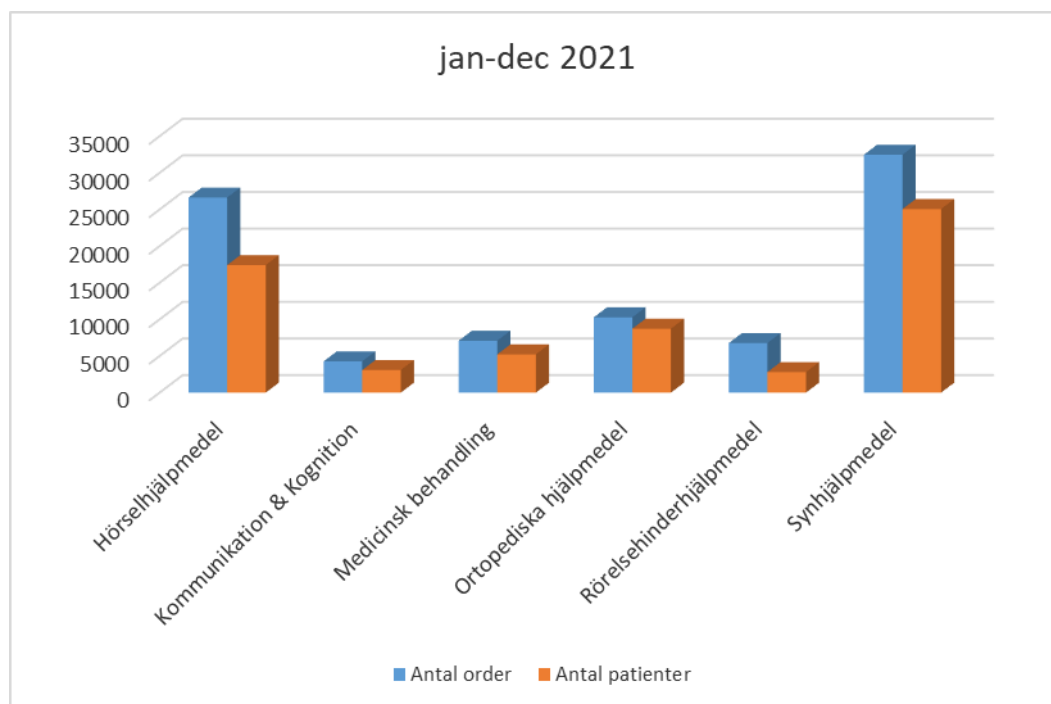
Produktion Hjälpmedelsverksamheten

Hjälpmedelsverksamheten hanterade fler än 188 000 patienter som fått ett hjälpmedel förskrivet mellan januari och december 2021. Förskrivarna finns ute i olika verksamheter inom hela Region Skåne och det sammanlagda värdet på de hjälpmedel som hanterats under 2021 uppgår till cirka 601 miljoner kronor, om inkontinens och diabeteshjälpmedel inkluderas. 223 miljoner av dessa kronor är eget kostnadsansvar och fördelas på respektive produktområde enligt diagrammet nedan:

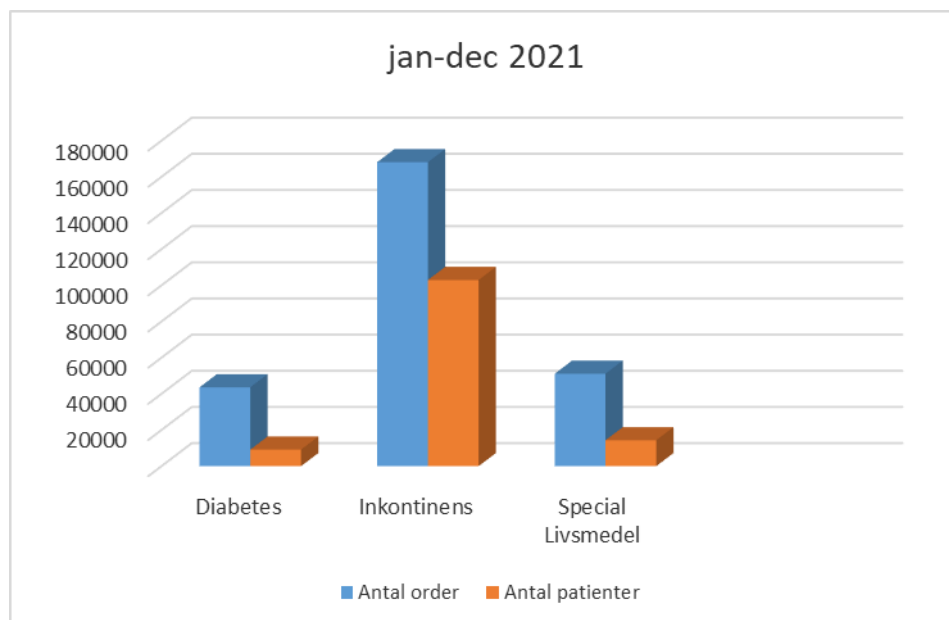

Nedan redovisas statistik från verksamhetssystemen SESAM och SESAM LMN, som visar order samt patientflödet per produktionsområde.

Sesam

Sesam LMN

Effekt av pandemin

Antalet besök har minskat överlag. Många äldre patienter i riskgrupp har valt att avboka eller avvakta sina besök. Bedömningen har gjorts att alla första utprovningbesök måste hanteras som fysiska besök av både patient, förskrivare och hjälpmedelskonsulent. Detta för att kunna arbeta med hög kvalitet direkt, säkerställa patientsäkerhet i rätt val av hjälpmedel, men även för att undvika behov av ytterligare besök. Vid lättare uppföljningar eller liknande har digitala lösningar för förskrivare erbjudits där detta bedömts som genomförbart med vidhållen kvalitet och patientsäkerhet.

Mottagningarna är genom sin produktionsplanering rustade inför en eventuell fördröjning av ärenden som kan komma längre fram.

Allmänna leveransförseningar i världen har även påverkat många av hjälpmedelsverksamhetens produktområden. Detta har lett till ökade leveranskontroller samt fler frågor från patienter som väntar på sina hjälpmedel.

Prehospital verksamhet

Förvaltningen har en omfattande prehospital specialistpsykiatrisk samverkan med ambulansen, polisen, Falcks hembesöksbilar, Skånes larmcentral och andra aktörer. Sedan flera år finns ett gemensamt vårdprogram, Prehospital psykiatri, som under våren 2021 uppdaterats.

I syfte att förbättra den prehospitala vården för personer med psykiatrisk problematik, samt bidra till att öka kompetensen inom fältet startades Prehospital akut psykiatri, också kallad psykiatriambulansen. Det påbörjades i projektform i Malmö under 2019 med kringliggande kommuner, och utökades hösten 2020 till att även omfatta Lund och kringkommuner.

Enheten är bemannad med en specialistsjuksköterska från psykiatri och en från ambulanssjukvård. Beläggningsgraden ökar successivt och halvtidsutvärdering av projektet har genomförts. Alla ordinarie ambulanser har kvar sin viktiga roll i den prehospitala psykiatrin.

Hållbar utveckling i hela Skåne

Klinisk forskning

Visionen är att Region Skåne ska vara en ledare för regionala innovationsinsatser, med hälso- och sjukvården som hävstång, för snabb tillväxt och innovation inom Life science-området.

Forskningsinfrastrukturen ska utvecklas i nära samverkan med akademien och näringslivet.

DELMÅL: Den kliniska forskningen ska öka

Inom förvaltningen finns sju professorer och därutöver tio docenter som alla delar forskningsuppdraget med kliniskt arbete. Flera av dessa medarbetare är nationellt, och även internationellt, framstående inom sina respektive områden, och deras forskargrupper täcker ett vitt spann av ämnen inom det psykiatriska fältet.

Under 2021 har en ny professor i barn- och ungdomspsykiatri, Eva Serlachius, rekryterats från Karolinska institutet. Professor Serlachius driver banbrytande studier på internetfördelad KBT hos barn och ungdomar med ångest och depressionstillstånd. Serlachius publicerades nyligen i den mycket ansedda tidskriften JAMA⁴³.

Ett aktivt arbete pågår med att få till stånd forskning även inom den habiliteringsrelaterade verksamheten. Uppstartssträckan är lång och det råder brist på akademiskt meriterade medarbetare som är tillgänglig för detta arbete.

Daniel Lindqvist, chef för FoUU-enheten, leder gruppen för biologisk psykiatri och precisionspsykiatri, vid Lunds universitet, som finansieras av bland annat Vetenskapsrådet och ALF⁴⁴. Gruppen publicerade sex vetenskapliga artiklar i internationella tidskrifter under 2021. Flera studier pågår som syftar till att utveckla precisionsbehandling vid depression och dessa går nu in i en slutfas där vi beräknar att datainsamlingen kommer att vara avklarad under 2022. Under 2021 färdigställdes en pilotstudie där den antidepressiva effekten av dopaminagonisten pramipexol testades. Enligt preliminära data är denna behandling effektiv och tolereras väl vid depressioner med uttalade symptom på anhedoni⁴⁵. Det noterades också att behandling med Pramipexol i denna grupp ökar aktiviteten i hjärnans belöningssystem (mätt genom fMRI⁴⁶) och minskar perifer inflammation. Resultaten är kliniskt intressanta och kommer att följas upp med en större randomiserad, kontrollerad studie.

Enheten för psykiatrforskning är knuten till avdelningen för psykiatri vid IKVL⁴⁷ och leds av professor Åsa Westrin som arbetar med att bättre förstå hur suicid kan förebyggas. Under 2021 har patientrekryteringen till projektet Genes, depression and suicidality (GEN-DS) avslutats och det finns nu en världsunik databas med tillhörande biobank gällande patienter med svårbehandlad depression, där cirka en tredjedel har försökt att ta sitt liv. Bland projektets fynd för 2021 märks att deprimerade patienter som försökt att ta sitt liv i större utsträckning behandlas med antipsykotika, vilket kan tänkas vara förebyggande mot suicid. Datainsamlingen för projektet Retrospektiv granskning av journaler för sjukvård gällande individer som tagit sitt liv i Sverige 2015 har nästan avslutats, enbart Region Stockholm är ännu inte klar. Ett viktigt publicerat fynd från 2021 är att individer som tidigare gjort ett suicidförsök och som senare tagit sitt liv i större utsträckning uteblivit från besök än andra individer som avlidit i självmord. Under 2021 har den randomiserade kliniska studien Attempted suicide short

43 Månatlig peer-reviewed medicinsk tidskrift som publiceras av American medical Association.

44 Avtal om läkarutbildning och forskning mellan staten och sju regioner.

45 Oförmåga att känna lust och tillfredsställelse.

46 Functional magnetic resonance imaging,

47 Institutionen för kliniska vetenskaper, Lund, Lunds universitet.

intervention program (ASSIP) gått in i rekryteringsfas. Studien syftar till att pröva om ASSIP kan förebygga nya suicidförsök inom svensk sjukvård. Med stöd av Folkhälsomyndigheten undersöks även självstigma hos patienter som gjort ett suicidförsök och ASSIPs potential att minska självstigma.

Docent och överläkare Sofie Westling leder forskargruppen för självskadebeteende vid Institutionen för kliniska vetenskaper, psykiatri, vid Lunds universitet. Under 2021 publicerade gruppen fem vetenskapliga artiklar i internationella vetenskapliga tidskrifter. Doktoranden Magnus Nilsson disputerade i juni och har därefter inlett flera projekt inom ramen för sin postdok. Ytterligare ett projekt har inletts som bygger vidare på Nilssons avhandling och kommer att använda en större kohort och även inkludera data om personlighetsvariabler och hjärnabbildning.

Forskningsprojekt relaterat till brukarstyrda inläggningar för personer med självskadebeteende och risk för suicid har erhållit 5,4 miljoner kronor från Vetenskapsrådet. Två doktorander arbetar med projektet och under 2021 har arbetet varit inriktat på utvärdering av metoden inom barn- och ungdomspsykiatri. Detta fortsätter under 2022, då det även planeras att en hälsoekonomisk utvärdering av metoden färdigställs, datainsamling för en femårsuppföljning efter en randomiserad klinisk studie att avslutas samt att arbete inleds med en registerstudie där enheter som exponerats för metoden vid olika tidpunkter jämförs.

Professor och överläkare Åsa Peterséns translationella forskning och kliniska verksamhet är fokuserad på Huntingtons sjukdom. En ärftlig hjärnsjukdom med både neurologiska och psykiska symtom. Sjukdomen ger en progressiv försämring efter debut av besvär. Debuten kan ske under alla åldrar, och leder till döden cirka 20 år efter att sjukdomen brutit ut. Det finns ingen bromsande behandling idag. Psykiska symtom kommer först i förloppet. Detta är ofta den svåraste delen för den drabbade och dess familj, men har inte tidigare varit i fokus för forskning och klinik. Åsa Petersén blev utnämnd till Wallenberg Clinical Scholar 2020 av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse, som under en tioårsperiod satsat närmare 600 miljoner kronor på landets, enligt stiftelsen, 24 bästa kliniker. Målet med programmet är att stärka svensk klinisk forskning genom att identifiera de bästa kliniska forskarna, ge dem goda möjligheter att bedriva sin verksamhet och uppnå genomslag för forskningens resultat, både inom vetenskapen och vården. Åsa arbetar vidare med denna satsning med stöd av ett anslag om 15 miljoner kronor över fem år för kliniska forskningsprojekt om tidiga psykiska symtom och utveckling av nya behandlingar för Huntingtons sjukdom. Flera publikationer i internationella tidskrifter med stort genomslag har publicerats under 2021.

Enheten för klinisk beroendeforskning, vid Lunds universitet, leds av professor och överläkare, Anders Håkansson och utgår till en betydande del från klinisk forskningsenhet, beroende, verksamhetsområde vuxenpsykiatri Malmö Trelleborg. Under 2021 har gruppen haft en högre vetenskaplig produktion än tidigare år. Enheten har under 2021 publicerat eller fått accepterat 35 artiklar i internationella referentgranskade tidskrifter. Siffran för föregående år var 23 artiklar. 2021 handlar tre artiklar om covid-19-pandemins effekter på psykiatriens egna verksamheter i Region Skåne, en handlar om post-covid-syndrom, en om befolkningens covid-19-rädsla och inställning till covid-restriktioner och vaccin, och tio artiklar handlar om samhällets förändringar avseende spel om pengar, dataspel och ätstörningar under covid-19. Ytterligare elva artiklar avser samsjuklighet, kliniskt förlopp eller suicid vid spel- eller dataspelsberoende, och sex artiklar handlar om hälsa, överdoser och klinisk omhändertagande vid narkotikaberoende. En publikation avser metabola biverkningar av antipsykotiska läkemedel.

Bland de covid-19-relaterade artiklarna utmärker sig de som bland annat kartlade riskfaktorer för att inte följa restriktioner och inte vilja vaccinera sig, tillsammans med studier som beskriver akut vårdsökande samt läkemedelsförskrivning för psykisk sjukdom under olika faser av pandemin. Under 2021 har forskargruppen också inlett ett omfattande samarbete med kollegor inom intensivvård,

arbetsterapi och rehabilitering, med fokus på detektion, diagnostik och behandling av psykiska symptom hos patienter som har överlevt svår covid-19-sjukdom.

Under 2021 slutfördes datainsamlingen till den kliniska uppföljningsstudien av hur naloxon-projektet påverkar dödlighet och ohälsa hos patienter vid Skånes LARO-mottagningar och sprutbytesprogram. Analyser pågår för att under 2022 kunna rapportera de första delresultaten från studien. Dessutom förbereds tre vetenskapliga artiklar som beskriver naloxon-projektets implementering, spridning och deltagarnas egenrapporterade erfarenheter av att använda naloxon för återupplivning vid överdoser.

Under 2021 har forskargruppen samverkat med regeringen och statliga myndigheter i en rad frågor gällande lagstiftning och statliga utredningar. Här märks framför allt regeringens utredning om huvudmannaskap, tvångsvård och behandling av samsjuklighet vid beroendesjukdomar ("samsjuklighetsutredningen"), spelmarknadsutredningen avseende en framtida spelmarknad, och Statskontorets utvärdering av lagstiftning på spelområdet. Forskare i gruppen har också vid flera tillfällen under 2021 rapporterat studieresultat eller kommenterat aktuella frågor på beroendområdet eller idrottens område i rikstäckande medier.

Under 2021 har i forskargruppen Jonas Berge, ST-läkare nära specialistexamen som psykiater, blivit docent. Jonas forskar bland annat om suicid, andra dödsorsaker och somatiska komplikationer i registermaterial över personer med psykisk sjukdom eller beroende. Han är dessutom biträdande handledare till tre doktorander i gruppen. Under 2021 disputerade Carolina Widinghoff, som arbetar som underläkare på klinisk forskningsenhet, beroende, verksamhetsområde vuxenpsykiatri Malmö Trelleborg med sin avhandling om spelberoende och samsjuklighet. Den innefattade fem delarbeten som bland annat tar upp spelberoende i svensk kriminalvård, svensk hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Covid-19 har slagit hårt mot kompetenscentrum för ätstörningar syd. Under ledning av barnpsykiater Ulf Wallin och psykolog Helena Jersak, var det planerat att dra igång två projekt under 2020. Raketstartsprojektet handlar om att implementera evidensbaserad behandling under den första månaden av behandling för de som är nyinsjuknade i anorexia nervosa. Detta projekt omfattar tolv olika barnpsykiatriska mottagningar. Det har varit svårt att få till samordningen i projektet på grund av pandemin, men hösten 2021 startades projektet upp på nytt, med förnyade samordnings och utbildningsinsatser. Planerad start för att rekrytera patienter är våren 2022.

Det andra projektet handlar om att kliniskt prova en applikation, POOW the Food Hero, som riktar sig till förskolebarn med restriktivt ätande. Denna finns tillgänglig att köpa och ladda ner idag – men är inte utvärderad. Även detta planeras att startas upp när pandemin är över.

Projektet Multifamiljeterapi vid anorexia nervosa, drivs tillsammans med psykologiska institutionen i Köpenhamn. Även detta projekt har legat nere under 2021 på grund av pandemin. Övriga projekt, där datainsamlingen redan är genomförd, pågår trots pandemin. En artikel om långtidsuppföljning av patienter som varit i familjebehandlingslägenheter har publicerats under 2021.

Professor Ulrika Bejerholm är forskargrupschef för Psykisk hälsa, aktivitet och delaktighet, samt det nationella forskningsnätverket Centrum för Evidensbaserade Psykosociala Insatser (CEPI), vid Lund universitet, samt aktiv i styrelsen i Sveriges Beteendemedicinska Förening (SBF). Bejerholms tvärvetenskapliga forskning fokuserar på psykisk hälsa, välbefinnande och återhämtning samt på utveckling, utvärdering och implementering av evidensbaserade interventioner.

Under 2021 har Bejerholm och brukarorganisationen NSPH Skåne skrivit en forskningsstudie om Region Skånes satsning på Återhämtningssguiden. Det är en processutvärderingsstudie som ger kunskap om kontext, implementeringssätt och vilken påverkan återhämtningssguiden hade för 22

haldygnsavdelningar. Samskapandet med NSPH är även centralt i VR⁴⁸ och Forte⁴⁹ projektet *Ups & Downs in Mental Health* som Bejerholm leder tillsammans med Sofie Westling, Daniel Lindqvist, forskare från Socialhögskolan, två FACT-team i Helsingborg och Lund och ett flertal kommuner runt om i Skåne. Andra aktuella projekt handlar om digitalt stöd för arbetsåtergång (mWorks⁵⁰), samt hur sensorisk modulation (Sensory Awareness Program) kan minska på ångest och öppna upp för delaktighet, där flera forskare i Region Skåne, Elisabeth Argentzell, Björn Hofvander, Livia Ambrius, Klara Forsberg deltar, samt Sigrid Stjernswärd, och Daniel Sutton från Nya Zeeland. Bejerholm och kollegor fick i CEPI Forte-medel för forskarprogrammet UserInvolve⁵¹ 2021 på 23.9 miljoner (2021-2026). Även här ett samskapande mellan NSPH, Region Skåne och CEPI centralt. Bejerholm medverkade även nyligen i SBU⁵², Fortes och Socialstyrelsens webinarium om överförbarhet i praktiken.

Överläkare och universitetslektor Peik Gustafsson med kollegor driver forskning inom barn- och ungdomspsykiatri. Trots att pandemin har satt käppar i hjulen för vissa av forskningsprojekten, fortgår viktiga studier som bland annat innefattar behandling av adhd och depression hos barn och ungdomar. Ett projekt handlar om sensorisk stimulering som behandlingsmetod för arbetsminnessvårigheter hos barn med adhd och drivs i samarbete med forskare från Storbritannien och Norge. Andra projekt handlar om:

- Att studera avvikelser gällande lillhjärnsberoende reflexer vid adhd och autism, utvärdering av dialektisk beteendeterapi i grupp för ungdomar med adhd.
- Implementeringsutvärdering av riktlinjer för depressionsbehandling av barn och ungdomar.
- Utvärdering av fysisk aktivitet som behandlingsmetod vid depression, i samarbete med forskare vid Karolinska institutet.
- Luftföroreningar som riskfaktor för adhd och autism, i samarbete med avdelningen för arbets- och miljömedicin vid Lunds universitet.

Gustafsson har uppdrag från SBU för utvärdering av behandlingsinsatser vid adhd och autism och deltar i en expertgrupp gällande indikatorer för utredning och behandling av adhd på uppdrag av Socialstyrelsen. Han deltar även i det lokala programområdet för psykiatri inom Region Skåne och ansvarar där för arbetsgruppen för adhd och autism.

Docent och specialistpsykolog Björn Hofvander leder Enheten för klinisk forskning om utagerande beteenden och utvecklingsrelaterad psykopatologi (LU-CRED). Under 2021 har gruppen drivit och arbetat i ett flertal projekt med stöd från Forte:

- FORevidence
- Kommunalt stöd vid IF och utagerande beteende
- Coping genom sensorisk modulering
- Digitala verktyg för barn i socialtjänsten

Gruppen har genomfört ett projekt om social och emotionell inläring hos yngre barn. Datainsamling är även påbörjad i en omfattande studie av preventiva insatser för yngre skolbarn i Malmö Stad (Good Behavior Game). I ytterligare en studie leder gruppen en kartläggning och uppföljning av extremt kravundvikande beteende inom barn- och ungdomspsykiatri som samlar in data i Region Skåne samt Västra Götalandsregionen. Under 2021 har tre nya doktorander registrerats och gruppen har publicerat över 20 vetenskapliga arbeten. Planering av nya omfattande registeruppföljningar inom projektet the

48 Vetenskapsrådet, statlig myndighet som stödjer och främjar svensk grundforskning.

49 Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, statlig myndighet under Socialdepartementets ansvarsområde.

50 Ett digitalt hjälpmedel för att hjälpa den som är sjukskriven för psykisk ohälsa tillbaka till arbetet.

51 Forskningsprogram för att utveckla brukarinflytande inom verksamhetsområdet psykisk hälsa.

52 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering.

Development of Aggressive Antisocial Behaviour Study (DAABS) har genomförts liksom förberedelser för ett nytt projekt, Break the vicious circles, där alla barn och unga, födda 1983–1993, som vårdats i särskilda ungdomshem inom Statens institutionsstyrelse (en population på 15 000 individer) följs avseende psykiatrisk sjukvårdskonsumtion och brottslighet fram till 2022. En ny doktorand kommer att rekryteras inom ramen för detta projekt under våren 2022. LU-CRED planerar också att delta vid två vetenskapliga konferenser under 2022, förutsatt att pandemin tillåter det. Forskargruppen har fortsatt nära samarbete med hälso- och sjukvården, kriminal- och ungdomsvården, socialtjänsten, skolan och polisen. Ett flertal av projekten genomförs tillsammans med andra forskargrupper i Sverige och andra länder.

Professor Anders Tingströms forskargrupp, enheten för psykiatrisk neuromodulering (PNU), vid Lunds universitet, har genom åren framför allt arbetat med depressionsforskning. Nedan följer en kort bakgrund och beskrivning av ett av projekten:

I mitten av nittonhundratalet upptäckte man att substanser vilka ökar mängden monoaminer i synapserna mellan nervceller i hjärnan har en antidepressiv effekt. Sedan dess har en stor mängd antidepressiva läkemedel utvecklats, men i princip alla utgår från samma verkningsmekanism. Tyvärr finns ett stort antal patienter med depression där läkemedel saknar, eller har otillräcklig effekt, och behovet av ny forskning och nya behandlingsalternativ är stort. Under det senaste decenniet har emellertid en helt ny behandlingsprincip kommit i fokus. Man fick, utifrån djurstudier och kliniska pilotförsök, misstankar om att narkosmedlet ketamin kunde ha en antidepressiv effekt. Ketamin skiljer sig från alla andra antidepressiva läkemedel, och den primära effekten är blockad av glutamatreceptorer snarare än påverkan på monoaminsystemet. Ett problem med traditionella antidepressiva är att det ofta tar lång tid, ofta flera veckor, innan patienten tillfrisknar. De inledande försöken med ketamin antydde att denna substans kunde ha en betydligt snabbare effekt.

I december 2021 publicerades resultaten från en stor svensk behandlingsstudie, ledd av Dr Pouya Movahed vid PNU⁵³. Ett stort antal patienter med mycket djupa depressioner, där elektrokonvulsiv terapi (ECT) hittills varit vår mest verksamma behandling, tillfrisknade efter ketaminbehandling. Pouya Movahed och medarbetare kunde visa att ketaminbehandling är jämförbart med ECT både vad gäller effektivitet och snabbhet. Dessa resultat innebär ett genombrott för depressionsbehandling och ketamin kommer nu att kunna erbjudas till deprimerade patienter som haft otillräcklig effekt av annan behandling. Ketamin är det första verkligt nya inom farmakologisk depressionsbehandling på över ett halvt sekel.

I Helsingborg är en ny universitetssjukvårdsverksamhet med fokus på svårbehandlad psykisk sjukdom under uppbyggnad, med docent Jonas Eberhard i ledningsgruppen, tillsammans med flera doktorerade medarbetare och doktorander. Forskningsaktiviteten har stärkts de senaste åren med uttalat stöd och intresse från klinikledningen, och 2021 har man publicerat tre artiklar om psykiatrisk samsjuklighet och stödbehov för vuxna med autism respektive intellektuell funktionsnedsättning. Under 2021 har enheten påbörjat ett translationellt doktorandprojekt om kognitiva symptom vid schizofreni med finansiering från bland annat Crafoord och Gorthonstiftelserna. Man har även påbörjat bygget av en verksamhet för behandling av svårbehandlad depression med öppna studieprotokoll för prövning av ketamin samt olika varianter av transkraniell magnetstimulering så som exempelvis *Theta burst stimulation*. Ett annat fokus är förbättring av den somatiska hälsan och måendet vid allvarlig psykiatrisk sjukdom. Doktorandprojektet Metabol intervention vid psykos löper vidare och det har även startat ett projekt för utvärdering av de kognitiva effekterna av *Fit for Life*, brukardriven fysisk gruppträning i samarbete med Karolinska institutet. De projekt som drivs på kliniken har som

53 Enheten för psykiatrisk neuromodulering, Lunds universitet.

gemensam nämnare att samtliga rör svårbehandlade tillstånd med stort, kroniskt lidande och betydande funktionsnedsättning.

Forskningen ska resultera i förbättrade resultat för patienterna. Forskningen ska resultera i kommersiella produkter, tjänster och arbetstillfällen.

FoUU-enheten arbetar systematiskt för att forskningen ska bli en naturlig del av den kliniska vardagen. För att uppnå detta samarbetar enheten med Lunds universitet och andra relevanta lärosäten. Varje år utlyses FoU-medel för doktorander, postdoktorer och för utvecklingsprojekt. Mycket av den forskning som bedrivs inom förvaltningen är närmast helt integrerad med kliniken. KETECT⁵⁴, FACT⁵⁵ och ASSIP⁵⁶ är exempel på studier där effekten av såväl farmakologiska som icke-farmakologiska interventioner testas i stora kliniska material. Metoden Brukarstyrda inläggningar för personer med självskadebeteende implementerades i verksamheten och utvärderades som en forskningsstudie. Efter studiens avslut har den blivit en permanent del av verksamheten.

Kliniska forskningsprojekt som bedöms vara av direkt intresse för patienter och verksamhet förankras hos förvaltningsledningen för att underlätta implementeringen.

Professor Hanne Tønnesen driver patientcentrerad forskning, med inriktning mot prevention, i syfte att förbättra behandlingsresultat och underlätta patientens tillfrisknandeprocess. Klinisk forskning bland patienter med beroende och missbruk är tvärvetenskaplig och involverar många discipliner och personalgrupper. Den omfattar särskilt alkohol, droger och tobak, men också andra områden. Nya metoder och behandlingsprogram samt prevention är en viktig del av forskningen för denna patientgrupp. Dessutom tillkommer den gränsöverskridande hälsofrämjande forskningen som rör förbättring av så kallad ohälsa (såsom rökning, övervikt, undernäring och brist på fysisk aktivitet) och så kallad samsjuklighet (kroniska medicinska sjukdomar som förekommer samtidigt med tillfälliga, primära, sjukdomar som behandlas).

- I förvaltningen arbetar 7 professorer och 10 docenter. Utöver detta är 50 medarbetare disputerade, men ännu inte docentkompetenta.⁵⁷
- Under 2021 har tre medarbetare disputerat.
- Uttagen forskningstid är enligt plan.
- Uppgift om antal undertecknade uppdragsavtal finns inte tillgänglig.
- Under 2021 har antalet registrerade projekt med budget fördelat sig enligt följande: ALF⁵⁸ 10, regionala forskningsprojekt 11, externa anslag 19, samt utdelningar ur stiftelser och ideella organisationer på 744 000 kronor.
- Det totala antalet projektansvar uppgick 2021 till 40 stycken
- Regelbunden handledning för ST-läkare genomförs löpande.

54 Studie som jämförde effekten ketamin mot ECT-behandling vid svår depression.

55 Projekt där personer med svår psykisk sjukdom erbjuds integrerade och allsidiga insatser i långsiktiga, uppsökande och flexibla former.

56 Attempted Suicide Short Intervention Program.

57 Avser exakt antal då registrering av löneändringsorsak inte gått att ta fram.

58 Avtal om läkarutbildning och forskning.

Nationell högspecialiserad vård

Regions Skånes övergripande mål inom området är att behålla rikssjukvården på befintliga områden samt att få fler nationella uppdrag inom ramen för nivåstrukturering.

DELMÅL: Region Skåne ska vara ledande i nationell högspecialiserad vård

I september 2021 ansökte Region Skåne om att vuxenpsykiatri i Lund ska få bedriva nationell högspecialiserad vård inom tillståndsområdena svårbehandlade ätstörningar, svårbehandlat självskadebeteende och könsdysfori.

För svårbehandlade ätstörningar ansökte Region Skåne om att vuxenpsykiatri i Lund ska få driva en högspecialiserad vård för barn och vuxna, innefattande öppenvård, dagsjukvård samt tio heldygnsvårdplatser för vuxna. Den regionala ätstörningsenheten har redan idag ett tydligt vårdinnehåll för både barn och vuxna vilket kommer att användas och utvecklas vid en eventuell nationell högspecialiserad enhet.

För tillståndsområdet svårbehandlat självskadebeteende ansökte Region Skåne om att vuxenpsykiatri i Lund ska få driva ett högspecialiserat konsultationsteam som arbetar gentemot remitterande enheter där heldygnsvård erbjuds i hemregionen. Detta med anledning av att närhetsprincipen bedöms vara av avgörande betydelse för patientens tillfrisknande. Verksamheten har fått förfrågan om komplettering av ansökan inbegripande vård av barn- och unga med svårbehandlat självskadebeteende.

Inom tillståndsområdet könsdysfori ansökte Region Skåne att vuxenpsykiatri i Lund ska bedriva högspecialiserad vård i form av ett åldersintegrerat team för barn och vuxna gällande utredning och behandling, exklusive könsbekräftande kirurgi. Vuxenpsykiatri i Lund har sedan tidigare ett väl utvecklat samarbete med hand- och plastikkirurgiska kliniken vid Universitetssjukhuset i Linköping, som erbjuder könsbekräftande kirurgi. Inför ansökan har kontakt med Universitetssjukhuset i Linköping tagits, och de har ställt sig positiva till att fortsätta partnerskapet om vuxenpsykiatri i Lund skulle tilldelas uppdraget.

Beslut om beviljande av tillståndsområdena beräknas offentliggöras i mars 2022.

Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet

Attraktiv arbetsgivare

Förvaltningens arbete med målet *Attraktiv arbetsgivare* har till viss del gått enligt plan men avvikelser finns. Det gäller främst arbetet med kompetensförsörjning där det finns stora utmaningar, som har förstärkts av pandemin. Ett omfattande arbete pågår för att säkra kompetensförsörjningen, och med att förvaltningen ska vara en attraktiv arbetsgivare för nuvarande och framtida medarbetare.

Resultat från medarbetarenkät

Årets medarbetarenkät genomfördes mellan den 12 och 21 oktober 2021. Enkäten bestod av flera delar:

- Frågor om hållbart medarbetarengagemang (HME)
- Frågor om hållbart säkerhetsengagemang (HSE)
- Regiongemensamma frågor
- Förvaltningsspecifika frågor

HME- samt HSE-frågorna är framtagna av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i syfte att bland annat kunna jämföra kommuner och regioner på nationell nivå.

Region Skåne genomförde enkäten för andra året i rad och årets resultat kan därför jämföras med resultatet från 2020.

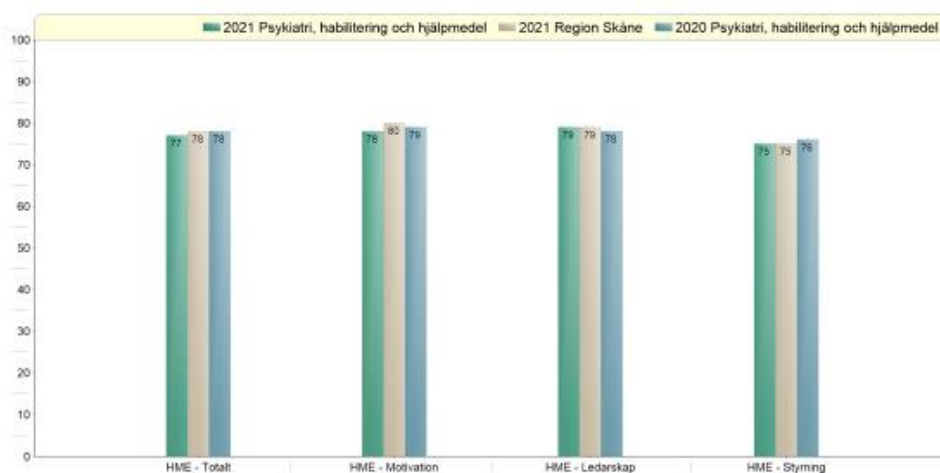
Inom förvaltningen Psykiatri, habilitering och hjälpmedel har 78,2 procent av våra medarbetare svarat på enkäten. 2020 var svarsfrekvensen 74 procent.

När det gäller HME-frågorna, som rör frågorna om motivation, ledarskap och styrning, har resultatet på totalen minskat obetydligt från 78 (på en 100-gradig skala) föregående år till 77 år 2021.

Psykiatri, habilitering och hjälpmedel

Hållbart Medarbetarengagemang (HME)

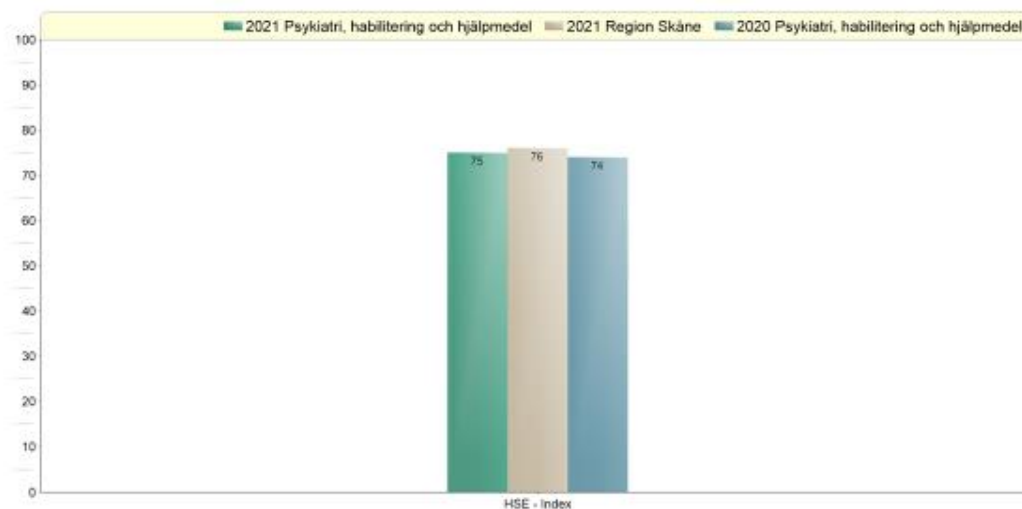

När det gäller HSE-frågorna, som berör patientsäkerheten, så har det totala resultatet förbättrats med en enhet, på en 100-gradig skala, jämfört med föregående år, från 74 till 75.

Psykiatri, habilitering och hjälpmedel

Hållbart Säkerhets Engagemang (HSE) index

Powered by Entergate - All rights reserved - info@entergate.se

De regiongemensamma frågorna handlade om medarbetarsamtalet, samt om man skulle kunna rekommendera andra att börja arbeta på min arbetsplats.

84 procent av förvaltningens medarbetare svarade att de haft medarbetarsamtal de senaste 12 månaderna och att 83 procent av dessa har en individuell utvecklingsplan. Förra året var motsvarande siffror 82 samt 85 procent. På frågan om man skulle kunna tänka sig att rekommendera andra att börja arbeta på min arbetsplats svarade 82 procent att de skulle kunna tänka sig det, i jämförelse med 84 procent år 2020.

En fråga handlade om huruvida man under det senaste året känt sig trakasserad eller diskriminerad på sin arbetsplats på någon av de sju diskrimineringsgrunderna. Både föregående år och 2021 svarade 5 procent av våra medarbetare ja på den frågan. De tre främsta orsakerna bakom diskrimineringen anges vara kön, ålder och etnisk tillhörighet. Av de som svarade ja har 64,5 procent känt sig diskriminerade av kollega, 32,9 procent av chef och 23,9 procent av patient/kund.

2021 valde förvaltningen att ställa tre specifika frågor som bedömdes som särskilt viktiga.

Jag tar ansvar för att bidra till en bra arbetsmiljö på min arbetsplats. Här svarade 95 procent att det stämmer mycket eller ganska bra, 4 procent att det stämde varken bra eller dåligt och 1 procent att det stämde ganska dåligt.

Jag är trygg med de rutiner och arbetssätt som finns på min arbetsplats gällande hot och våldssituationer. Här svarade 77 procent att det stämmer mycket eller ganska bra, 15 procent att det stämde varken bra eller dåligt och 8 procent att det stämmer ganska eller mycket dåligt.

Jag har möjlighet till återhämtning under samt mellan arbetspassen. Här svarade 65 procent att det stämmer mycket eller ganska bra, 18 procent att det stämde varken bra eller dåligt och 17 procent att det stämde ganska eller mycket dåligt.

Utifrån den sistnämnda frågan har förvaltningen tagit fram en guide för chefer och medarbetare för att kunna jobba vidare med frågan. Materialet finns tillgängligt på intranätet.

Se även avsnitt: Återhämtning för vården medarbetare.

I och med att medarbetarenkäten är **ett** av verktygen för att undersöka arbetsmiljön, har förvaltningen arbetat med resultaten från enkäten på två olika sätt. På förvaltningsnivå har vi valt att samla in information från de olika verktygen som finns för att undersöka arbetsmiljö. Utifrån det underlaget har vi arbetat samlat med arbetsmiljöarbetet, där ibland hållbart ledarskap. Varje verksamhetsområde och arbetsplats har valt att arbeta antingen med en samlad arbetsmiljöplan, eller arbeta specifikt med resultaten av medarbetarenkäten.

Trygga anställningar

Tillsvidareanställda		
Kön	Andel 2021-12-31	Andel 2020-12-31
K	93,4 %	92,6 %
M	88,2 %	89,9 %
Totalt	92,1 %	92,0 %
Heltidsanställda		
Kön	Andel 2021-12-31	Andel 2020-12-31
K	94,8 %	94,0 %
M	95,2 %	96,0 %
Totalt	94,9 %	94,5 %

Förvaltningen arbetar med utgångspunkten att medarbetaren har rätt till heltid men möjlighet till deltid. Det innebär att vid nyrekrytering erbjuds heltidsanställning och anställning på deltid initieras alltid på medarbetarens egen begäran. I samband med medarbetarsamtal tillfrågas deltidsanställda om de har önskemål om att gå upp i tjänst för att fånga upp om någon medarbetare önskar förändring i sin tjänstgöringsgrad. Heltidsanställning erbjuds då så snart detta är möjligt.

Tydliga karriär- och utvecklingsvägar för medarbetare och chefer

Medarbetarsamtalet är en grundläggande del i arbetet med karriär- och utvecklingsvägar för medarbetare i förvaltningen. I samband med medarbetarsamtalet sammanställer alla medarbetare tillsammans med sin chef en individuell utvecklingsplan. Planen har en tydlig koppling till medarbetarens utveckling och karriär och följs upp kontinuerligt. Frågan om medarbetare fått en individuell utvecklingsplan följs upp i medarbetarenkäten och i höstens undersökning svarade 84 procent (av 3 088 svarande) att medarbetarsamtalet har lett till en dokumenterad utvecklingsplan. Se även avsnittet Medarbetarenkäten.

För att vara en attraktiv arbetsgivare och erbjuda en god vård för våra patienter arbetar vi med strukturerad kompetensutveckling. En del i detta arbete är framtagandet av kompetensstegar i Region Skåne och i förvaltningen. Kompetensstegar är ett stöd för individuell karriärutveckling och kompetensutveckling. Likaså är de ett verktyg för att planera och säkerställa kompetensutvecklingsbehoven och kompetensförsörjningen i förvaltningen.

Utöver de regionala kompetensstegarna har förvaltningen flera verksamhetsanpassade stegar. Under 2021 slutfördes exempelvis arbetet med en kompetensstege för fysioterapeuter inom specialistpsykiatri. Arbetet med generell implementering och verksamhetsanpassning fortsätter under 2022. Arbetet sker med bred representation från både chefer, kliniskt verksamma medarbetare från olika områden, fackliga organisationer, FoUU och HR, antingen i själva arbetsgruppen eller via remissutskick och samverkan.

En arbetsgrupp har under ledning av FoUU-enheten inventerat och skrivit en rapport om behovet av en samordnad organisation och struktur för kompetensutveckling inom förvaltningen.

Förvaltningsledningen har beslutat att arbetet ska fortsätta och att det är ett fokusområde i den förvaltningsgemensamma kompetensförsörjningsplanen 2022–2023. En styrgrupp leder arbetet där FoUU-enheten är sammankallande. Uppdraget kopplas samman med vidareutvecklingen av standardiserade vårdprocesser, kunskapsstyrning och forskning.

Ett gott ledarskap är en avgörande faktor för att attrahera och behålla kompetenta medarbetare. Det är av stor vikt att ge rätt förutsättningar för cheferna att utföra sitt uppdrag som goda ledare. Inom förvaltningen tryggas den framtida chefsförsörjningen bland annat genom att fånga upp och utveckla de medarbetare som visar intresse och lust för ledarskap, och visar potential för chefsuppdrag. För närvarande har vi 25 medarbetare som under 2020–2022 gått, går eller ska påbörja det regiongemensamma utvecklingsprogrammet Framtida chefer. Förvaltningen har en arbetsgrupp som arbetar bland annat med urvalet till programmet och hur vi på bästa vis förvaltar potentiella nya chefer. Intresset för programmet är stort och våra chefer har fortsatt en viktig roll i att identifiera och stödja intresserade medarbetare, ge dem möjligheter att undersöka sitt intresse för chef- och ledarskap och stödja dem i hela processen.

Att behålla och utveckla våra chefer, ge ett hållbart chefsuppdrag och vara en attraktiv arbetsgivare utgör delarna för den totala chefsförsörjningen. Våra chefer tar del av regionala ledarskapsutbildningar och utvecklingsinsatser för befintliga och nya chefer, till exempel förändringsledning, utvecklande ledarskap och mentorsprogram. Trots pandemin har vi inom förvaltningen kunnat genomföra interna utbildnings- och utvecklingsinsatser bland annat inom arbetsmiljö, schemaläggning, ekonomi och uppföljning, rehabråd samt rekrytering.

Utveckling av regioninterna resursteam

Inom förvaltningen finns resursteam inrättat inom dessa områden och yrkesgrupper:

- Vuxenpsykiatri Malmö: Skötare
- Vuxenpsykiatri Lund: Skötare, sjuksköterskor och medicinsk sekreterare
- Vuxenpsykiatri Helsingborg: Skötare, sjuksköterskor
- Vuxenpsykiatri Kristianstad: Skötare
- Rättpsykiatri: Sjuksköterskor
- Habiliteringen: Sjuksköterskor, arbetsterapeut och medicinsk sekreterare

Resursteamerna servar i första hand slutenvården med undantag för bemanningsenheten i habiliteringen. Upplägg och antal anställda varierar mellan de olika orterna och utvecklingsarbete drivs fortlöpande för att utveckla rutiner, arbetssätt och bemanning.

Utveckling

I vuxenpsykiatri i Lund har resursteamet utvecklats som organisatorisk enhet men funktionen består. Varje medarbetare som arbetar som resursperson har fått en hemavdelning med ordinarie enhetschef som närmsta chef. Ett av syftena med åtgärden är att förbättra arbetsmiljön för resurspersonerna i och med att de blir mer förankrade i vårdverksamheten genom att tillhöra en

hemavdelning. Även en bättre användning av personalresurserna och ett ökat samarbete mellan enheterna väntas bli resultatet av förändringen. Administrativa staben samordnar och hanterar fortsatt kortare vikariat och timavlönande.

I vuxenpsykiatri i Helsingborg har en mindre utökning av skötare skett då det behövts förstärkning på akuten, nätter och dagturer på helgerna. En av skötarna i bemanningsteamet arbetar kontorstid för att kunna ersätta ordinarie vårdplatskoordinator, för att minska sårbarheten.

Vuxenpsykiatri i Kristianstad har, inom ramen för sin arbetsgrupp för oberoende av hysjsjuksköterskor, planerat för att införa ett resursteam för sjuksköterskor. Annonsering har gjorts men tillsättning har inte kunnat ske, dels på grund av få kvalificerade sökande och för att intressanta kandidater valt andra tjänster. Verksamhetsområdet har haft en högre personalomsättning på sjuksköterskor under höst/vinter och ser att dessa tjänster behöver återbesättas innan resursteam påbörjas för att det ska kunna fylla sitt syfte. Arbetet fortsätter under 2022.

Inom rättspsykiatri var planen att under andra halvan av 2021 utöka resursteamet med andra yrkeskategorier, vilket inte fullt ut förverkligats. Medicinsk sekreterare och psykolog är på väg att rekryteras till teamet. Även planer på att utöka med skötare för enheterna i Trelleborg.

Barn- och ungdomshabiliteringen har i projektform infört en bemanningsenhet med syfte att minska arbetsbelastningen hos medarbetare på enheter som har vakanta tjänster. Projektet kommer att pågå till 30 juni 2022 och därefter utvärderas för att se om önskad effekt är uppnådd. Enheten planerar utöka med en psykolog.

Jämställda löner

Årlig lönekartläggning ska genomföras och är en viktig del i arbetet med att upptäcka och vid behov åtgärda osakliga löneskillnader. Den regionala lönekartläggningen för 2021 kommer att genomföras under våren 2022.

Inför löneöversynen genomförs en analys som bland annat omfattar en jämförelse av löneläget för kvinnor respektive män inom berörda yrkesgrupper. Frågan kring jämställda löner är också alltid aktuell i samband med rekrytering, ny lönesättning av medarbetare och i arbetet med lika rättigheter och möjligheter.

Arbete med lika rättigheter och möjligheter

Förvaltningen har under 2021 fortsatt arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering. Vi arbetar med att se till att alla har rätt att utvecklas på olika sätt i olika skeden av livet. Aktiva åtgärder omfattar enligt diskrimineringslagen fem områden: arbetsförhållanden, möjligheter att förena arbete och föräldraskap, rekrytering och befordran, utbildning och övrig kompetensutveckling, bestämmelser och praxis om lön och andra anställningsvillkor. Detta arbete ska ske i det dagliga arbetet och genomsyra vårt förhållningssätt i samtliga processer som arbetsgivare. I förvaltningen bevakas även dessa frågor av likarättsambassadörerna.

Ett exempel på arbete för att säkerställa att vi arbetar på ett bra vis inom dessa områden är de utbildningsinsatser som månadens arbetsmiljötema bidrar med. Detta arbete har pågått i förvaltningen under två år och behandlar frågor som rör arbetstider, kränkande särbehandling, föräldraskap, rehabilitering med mera. Avsikten med månadens arbetsmiljötema är bland annat att skapa både dialog och möjlighet till förändring och förbättring där det behövs, samtidigt som kunskapen hos både chefer och medarbetaren kring dessa viktiga frågor ökar.

Under hösten har en av förvaltningens HR-specialister, tillika likarättsambassadör, genomfört en kartläggning över befintligt material och resurser inom området för att vidareutveckla förvaltningens likarättsarbete.

En god och hälsofrämjande arbetsmiljö

Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM)

Förvaltningen har fortsatt arbeta med samma tre arbetsmiljömål som året innan för att skapa kontinuitet.

- Öka kunskapen om arbetsmiljöns olika delar i syfte att ge chefer, skyddsombud och medarbetare verktyg i arbetet med att utveckla mer hälsofrämjande arbetsplatser.
- Implementera befintliga rutiner så att de blir kända och används på arbetsplatserna i det dagliga arbetet.
- Utveckla insatserna kring arbetet med att förebygga och minska arbetsrelaterad sjukfrånvaro.

Arbetet med målen beskrivs under punkten Arbete med arbetsmiljö under pandemin då det systematiska arbetsmiljöarbetet präglades av pandemin hela 2021.

Vi kan se att kunskaper kring arbetsmiljöarbete för chefer som har fått delegerade arbetsmiljöarbetsuppgifter har ökat från 86,7 procent år 2020 till 93,3 procent år 2021, enligt den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Samverkan med personalorganisationer under pandemin

Skyddskommittémötena, utökades i början av pandemin och under hela 2020, på både förvaltnings- och verksamhetsnivå. Detta fortsatte under våren 2021 med avstämning varannan vecka. I takt med att läget förbättrades framåt sommaren har ordinarie samverkan/MBL/Skyddskommitté varit tillräckliga forum för information och dialog. I december har extra insatta möten återinförts. Både ordinarie möten samt extra insatta avstämningar har genomförts digitalt.

Sedan mars 2020 har både förvaltning och respektive verksamhetsområde arbetat med risk- och konsekvensanalyser gällande arbetsmiljöarbete med covid-19. Risk- och konsekvensanalyser är levande dokument och har, på förvaltningsnivå, följts upp och uppdaterats vid flera tillfällen. 2021 skedde detta i maj och i oktober.

Samarbetet och dialogen upplevs ha fungerat mycket väl, med en stark vilja att lösa de utmaningar som vi ställts inför.

Utöver extra avstämningsmöten, ordinarie samverkansmöten och skyddskommitté har arbetsutskott inför skyddskommitté på förvaltningsnivå genomförts som planerat. Dessa möten har genomförts digitalt.

Arbetet med arbetsmiljö under pandemin

Arbetsmiljöfrågor samt vikten av att arbeta med ett systematiskt arbetsmiljöarbete har, i förvaltningen, belysts ännu tydligare under pandemin. Frågor som sjukfrånvaro, skyddsutrustning, riskbedömningar, distansarbete och samverkan har varit högst aktuella.

Det har varit av stor vikt att fortsätta arbetet med förvaltningens arbetsmiljömål, något som har varit möjligt tack vare digitala lösningar. Ett av målen är att öka kunskapen om arbetsmiljöns olika delar i syfte att ge chefer, skyddsombud och medarbetare verktyg i arbetet med att utveckla hälsofrämjande arbetsplatser. Denna kunskap har kunnat spridas genom digitala arbetsmiljöutbildningar för chefer och

skyddsombud, i samverkan mellan arbetsgivaren och huvudskyddsombud. Under året har tre omgångar med utbildning genomförts inom systematiskt arbetsmiljöarbete. Utöver detta har tre omgångar med fördjupning inom organisatorisk och social arbetsmiljö samt två omgångar inom rehabilitering, också genomförts. Respons från deltagare har varit positiv, både vad gäller den digitala formen och att utbildningen genomförs i samverkan med fackliga organisationer.

De rehabråd som förvaltningen har i Malmö, Helsingborg och Kristianstad har kunnat fortsätta i digital form. Råden har blivit temabaserade, vilket har varit uppskattat av chefer. Ett tema handlade om konflikthantering, vilket identifierades som ett behov vid förvaltningens risk- och konsekvensanalys för covid-19 under pandemin.

Sedan två år tillbaka har förvaltningen ett månadens arbetsmiljötema. Det är ett gemensamt material i form av en film med presentation som visas på alla nivåer i förvaltningen. Oftast i samband med arbetsplatsträffar. Temat anpassas varje månad efter vad som är aktuellt, och har även 2021 handlat om arbetsmiljöfrågor kopplade till pandemin.

Under januari var temat hälsa, betydelsen att det är viktigt att ta hand om sig själv för att kunna ta hand om andra. I februari togs ämnet riskbedömningar upp, något som har varit ett viktigt verktyg i arbetsmiljöarbetet under pandemin. I mars sammanfattade vi det gångna pandemiåret, med att chefer från förvaltning, verksamhet och enhetsnivå delade med sig av sina erfarenheter. Materialet sammanfattar väl vårt arbete under pandemin. Under april fokuserades på patientsäkerhet och arbetsmiljö utifrån resultaten från medarbetarenkäten. I maj var temat personal- och patientavvikelser. I dessa två teman lyftes vikten av att ha ett helhetstänk, och hur de två områdena påverkar och är beroende av varandra.

Under pandemin har det gjorts kontinuerliga avvägningar mellan arbetsmiljö och patientsäkerhet. Utmaningen har varit att kunna ge patienterna vad de behöver samtidigt som arbetsmiljön varit säker för medarbetarna. Därför har till exempel covid-19-zoner planerats och vid behov upprättats, för att säkerställa en smittsäker vård om flera patienter skulle insjukna i covid-19 samtidigt. I juni lyftes missbruk, alkohol och droger då det konstaterats att framför allt alkoholkonsumtionen i samhället ökade markant under pandemin.

Under hösten uppmärksammades förvaltningens två aktuella verktyg för att undersöka arbetsmiljön, medarbetarenkäten och medarbetarsamtalet. I november lyftes rehabiliteringsarbetet då de tillfälliga reglerna och ersättningarna slutat gälla. I december lyftes, utifrån resultaten från medarbetarenkäten, vår sociala arbetsmiljö.

Kommunikationen har varit viktigt under pandemin. Därför har det varit viktigt att synkronisera informationen på alla nivåer och att vara tydlig i den. Detta gällde till exempel nya riktlinjer som hantering av riskgrupper samt personal- och patientvaccinationen.

När det gäller personalvaccineringen så har flera medarbetare anmält biverkningar i samband med vaccinationen, vilket resulterade i många avvikelser i AvIC samt anmälningar av arbetsskada till Försäkringskassan. Förutom obehag för dessa medarbetare har vi sett att en otydlighet kring processen för registrering ledde till merarbete för våra chefer. Något som behöver förbättras inför liknande situationer i framtiden.

Riskbedömningar har varit ett huvudverktyg i att undersöka arbetsmiljön. Dessa har genomförts och följts upp kontinuerligt på alla nivåer i förvaltningen. Man har agerat snabbt och gjort handlingsplaner utifrån riskbedömningarna.

Inom flera verksamhetsområden togs beslut om att medarbetare inte skulle röra sig mellan enheter eller orter, och timavlönade medarbetare delades upp mellan enheterna. Detta har bidragit till vissa

svårigheter, till exempel för tolkar inom syn- hörsel- och dövverksamheten som vanligtvis förflyttar sig mellan olika orter för att möta patienter. En lösning har varit att möta patienter digitalt när det har varit möjligt. Chefer vittnar om att det har varit en tät dialog med medarbetarna, samt att det har funnits en vilja att förändra arbetssätt och lösa uppgiften.

Distansarbete samt digitala möten har varit en stor del av omställningen och anpassningen under pandemin. Omställningen till distansarbete skedde snabbare för administrativ personal än inom de kliniska verksamheterna. Där har det tagit längre tid att ställa om och identifiera vilka arbetsuppgifter som kan utföras på distans. Otillräckliga IT-system, brist på bärbara datorer samt patientsekretess har begränsat möjligheten till distansarbete för många medarbetare. Däremot kunde digitala möten med patienter många gånger genomföras från arbetsplatsen, vilket har begränsat de fysiska kontakterna avsevärt. På de flesta arbetsplatser har man också infört digitala arbetsplatsträffar, och/eller hållit avstånd samt begränsat antalet personer i samma rum.

Vid distansarbete hemifrån har chefer i möjligaste mån sett till att säkerställa en bra arbetsmiljö för sina medarbetare. Vi har gått ut med information, tips och råd gällande ergonomi och återhämtning. En utmaning som cheferna ser är att ta arbetsmiljöansvar för medarbetare i samma utsträckning som när alla är på arbetsplatsen.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att arbetsmiljöfrågor i större utsträckning än vanligt har satts på sin spets, och utmanat cheferna att ta ställning i frågor som påverkar medarbetarnas hälsa och mående. I stor utsträckning har arbetsmiljöfrågorna hanterats ute på arbetsplatserna, och cheferna har haft möjlighet att ta stöd av företagshälsovården. Lärdomar av arbetet är att systematik, regelbunden kommunikation och samverkan mellan arbetsgivar- och arbetstagarparter underlättar arbetsmiljöarbetet.

Återhämtning för vårdens medarbetare

Psykiatri, habilitering och hjälpmedel har haft ett hanterbart antal covid-19-patienter. Däremot har många medarbetare fått stanna hemma när de upplevt symptom. Därmed har arbetsbelastningen för kollegorna blivit större. Övertiden har ökat något mellan 2020 och 2021, men i jämförelse med 2019, innan pandemin, så är det en minskning. Därför har våra verksamhetsområden fortsatt sedvanligt arbete med återhämtning. Detta genom att arbeta med schema och bemanning, som till exempel bemanning med hyrsjuksköterska i heldygnsvården inom verksamhetsområde vuxenpsykiatri i Helsingborg.

Inom habiliteringsverksamheten har cheferna redan innan pandemin haft dialog med medarbetarna kring vikten av återhämtning även under arbetsdagen. Under pandemin har det inte varit möjligt för alla att ta rast samtidigt då alla inte kunnat sitta i samma lunchrum på grund av åtgärder för att dämpa smittspridningen. Därför har det gjorts en planering kring detta. Man har även haft digital fika för att skapa möjlighet till social samvaro samt återhämtning.

Medarbetarna som har arbetat på distans har varit uppmanade att behålla ”arbetsrutiner”, som tider för paus och lunch, ta mikropauser, göra små övningar samt gå ut på lunchen.

Återhämtning har varit ett tema på både på vårens chefsdag och HR-dag. Både chefer och HR har fått mer kunskap om återhämtning, samt hur kan man arbeta med detta under arbetsdagen. Det handlar om allt från mikropauser till reflektion och umgänge med kollegor, samt forum för kollegialt stöd. Under pandemin har förutsättningarna för denna typ av aktiviteter förändrats, och det finns tankar och önskemål om att kunna återuppta dem.

I medarbetarenkäten 2021 ställde förvaltningen en förvaltningsspecifik fråga just om återhämtning, ”Jag har möjlighet till återhämtning under samt mellan arbetspassen”. Resultaten visar på att vi

behöver arbeta kontinuerligt med frågan och därför har ett material/guide tagits fram som chefer och medarbetare kan arbeta tillsammans med på arbetsplatsträffar eller utvecklingsdagar.

Vi har kunnat erbjuda så gott som samtliga medarbetare fyra veckors sammanhängande semester.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro	2021 2101–2112	2020 2001–2012	2019 1901–1912	Skillnad 2021 mot 2020
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	7,00 %	7,91 %	4,68 %	-0,91 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid kvinnor	7,36 %	8,40 %	4,87 %	-1,04 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid män	5,85 %	6,33 %	3,56 %	-0,48 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid i åldersgruppen 29 eller yngre	5,10 %	6,82 %	3,91 %	-1,71 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid i åldersgruppen 30–49 år	6,80 %	8,07 %	4,41 %	-1,28 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid i åldersgruppen 50 eller äldre	7,71 %	7,96 %	5,17 %	-0,25 %
Långtissjukfrånvaro (60+ dagar) som andel av samtlig sjukfrånvaro	43,48 %	39,33 %	40,28 %	4,15 %

Källa: QlikView

Sjukfrånvaro har totalt minskat 2021 i jämförelse med 2020. Den har minskat för både kvinnor och män samt inom alla åldersgrupper. Endast långtidssjukfrånvaro har ökat 2021.

Sjukfrånvaro	AID_PersonalGrupp	Månadsavlönade medarbetare per 2112	2021 2101–2112	2020 2001–2012	Skillnad 2022 mot 2021
		4261	7,00 %	7,91 %	-0,91 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Undersköterskor, skötare m.fl.	882	8,28 %	8,89 %	-0,61 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Sjuksköterskor	831	8,12 %	9,85 %	-1,73 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Psykologer	434	5,68 %	6,93 %	-1,26 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Kurativt och socialt	394	6,67 %	8,14 %	-1,47 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Administratörer, vård	289	10,59 %	10,55 %	0,03 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Läkare specialistkompetenta	214	5,73 %	5,97 %	-0,23 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Ledningsarbete	185	2,30 %	2,51 %	-0,21 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Läkare icke specialistkompetenta	161	4,86 %	5,84 %	-0,98 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Administratörer	159	8,16 %	6,31 %	1,85 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Handläggare	150	3,74 %	2,94 %	0,80 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Arbetssterapeuter	123	4,72 %	6,21 %	-1,50 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Övrigt rehabiliteringsarbete	118	6,42 %	8,20 %	-1,78 %

Sjukfrånvaro	AID_PersonalGrupp	Månadsavlönade medarbetare per 2112	2021 2101–2112	2020 2001–2012	Skillnad 2022 mot 2021
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Fysioterapeut	105	4,63 %	5,51 %	-0,87 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Logopeder	75	7,24 %	7,71 %	-0,46 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Skola	50	8,28 %	9,81 %	-1,52 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Tekniker	43	5,09 %	6,31 %	-1,22 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Kultur, turism och friluftsliv	19	8,07 %	9,57 %	-1,50 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Övr. specialiteter inom hälso- och sjukvård	17	4,09 %	7,81 %	-3,73 %
Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Övriga personalgrupper *	14	5,51 %	6,06 %	-0,55 %

*Samtliga personalgrupper som innehar mindre än 10 anställda samlas ihop till denna uppsamlingsgrupp. Källa: QlikView.

Sjukfrånvaron har minskat 2021 i jämförelse med 2020 för samtliga yrkeskategorier, förutom administratörer. Minskningen av sjukfrånvaro beror på att medarbetarnas korttidsfrånvaro följt pandemins upp och nedgångar under året. Inom förvaltningens olika verksamhetsområden arbetas systematiskt med arbetslivsinriktad rehabilitering. Exempel på det är enhetsdialoger och områdesdialoger med chefer och HR, samt utbildningsinsatser och dialoger kring hur man kan förebygga sjukfrånvaro.

Över verksamhetsgränserna på orterna Malmö, Helsingborg samt Kristianstad genomförs det även rehabråd cirka fyra gånger per år i samverkan med Försäkringskassan och företagshälsovård i syfte att öka kunskap och stödja cheferna i svåra ärenden. Det finns planer på att införa rehabråd inom syn- hörsel- och dövverksamheten samt hjälpmedel under 2022. Under hösten 2021 har även samtliga av bup:s chefer fått utbildning i rehabiliteringsprocessen samt Försäkringskassans regelverk. Förvaltningen har under året erbjudit utbildning i ”Hur du får sjukskrivna medarbetare åter i arbete” under två tillfällen. Utbildning kommer att erbjudas även 2022.

Långtidssjukfrånvaro bland administratörer har ökat under 2021 och vid närmare analys görs bedömningen att sjukfrånvaron inte är arbetsrelaterad. Varje verksamhetsområde arbetar systematiskt med att minska sjukfrånvaron.

Avser tillsvidare- och visstidsanställda respektive period	2021 % 2101–2112	2020 % 2001–2012	2019 % 1901–1912
Totalt - procent av antal anställda	49 %	44 %	52 %
Kvinnor - procent av antal anställda kvinnor	47 %	42 %	49 %
Män - procent av antal anställda män	53 %	51 %	60 %

Andel medarbetare som har sammanlagt 5 eller färre sjukdagar under året. Källa: QlikView.

Frisknärvaro ligger totalt på 49 procent och är en stor ökning från 2020. Frisknärvaron närmar sig 2019 års nivå.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningsplaner

Förvaltningen arbetar strukturerat med kompetensförsörjningsplaner, med en gemensam mall och tidplan för arbetet. Varje organisatorisk nivå gör en utvärdering av föregående års prioriterade aktiviteter inom kompetensförsörjningsområdet och reviderar sin plan efter behov. På förvaltningsnivå fångar vi upp och formulerar gemensamma utvecklingsbehov/aktiviteter, stöttar och följer lokala aktiviteter, oftast i projektform, för vidare spridning som goda exempel. De fackliga organisationerna ger input till planerna via samverkan, på både verksamhets- och förvaltningsnivå.

Förvaltningens kompetensförsörjningsplan är ett stöd för att klara uppdrag och mål genom att fokusera på det övergripande målet ”Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet” för att attrahera, rekrytera, utveckla, motivera och behålla medarbetare i våra verksamheter.

Kompetensförsörjningsplanen ger oss ett tydligt förvaltningsperspektiv i kompetensförsörjningsarbetet, med betoning på helheten och vad som är viktigt för verksamheten, våra medarbetare och våra patienter.

I utvärderingen av 2021 års kompetensförsörjningsplan konstateras att några aktiviteter/projekt är pågående och andra har fått stå tillbaka bland annat på grund av pandemin. Flera aktiviteter har avslutats eller går över till att vara en del av ordinarie löpande verksamhet. De aktiviteter som fortlöper in i 2022–2023 års arbete finns i kompetensförsörjningsplanen för 2022–2023. En målsättning i planeringsarbetet med kompetensförsörjningsplan 2022 var att närma sig arbetet med budget- och verksamhetsplanering. Under hösten har vi haft en gemensam workshop som uppstart och samkörning av planerna i förvaltningsledningen. Likaså i dialogen med psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden (PHHN). Det arbetet avser vi att vidareutveckla under 2022.

Tabellen nedan visar att det råder obalans i flera yrkesgrupper. Graden av obalans varierar mellan verksamheter och är i vissa fall kopplat till geografiska områden. Obalansen syns också i sänkta krav på relevant erfarenhet och specialistkunskaper. Den syns även i högre andel grundutbildade inom högspecialiserade områden. Detta leder till högre belastning på erfarna kollegor samt behov av strukturerad och långsiktig kompetensplanering och försörjning. I flera små yrkesgrupper där det i dagsläget råder balans finns en stor sårbarhet och stor risk för framtida obalans. Den ökade konkurrensen om medarbetare är högst påtaglig i alla verksamheter och gäller både inom Region Skåne och i relation till kommuner och den privata sektorn. Personalomsättning och kommande pensionsavgångar påverkar tillgången på kompetens. Det ställer höga krav på oss att vara en attraktiv arbetsgivare och en hållbar arbetsplats.

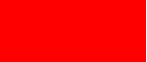
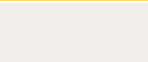
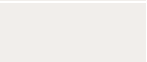
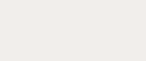
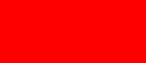
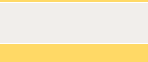
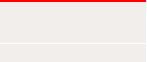
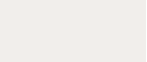
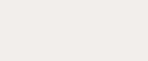
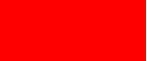
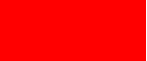
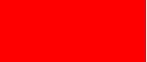
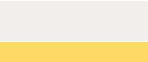
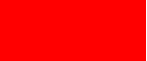
Det råder skillnad mellan verksamheternas prognostiserade behov av specialistsjuksköterskor och tilldelade utbildningsförmåner från personalnämnden. Förvaltningen har flest psykologer inom Region Skåne och en stor andel högspecialiserad verksamhet. Verksamheterna anställer fler egenfinansierade tjänster än de tilldelade regionfinansierade PTP⁵⁹-tjänsterna. Teckenspråk- och döv/blindtolk är en yrkesgrupp som gått från relativt god balans till kraftig obalans på kort tid, med bristande utbildningsplatser och risk för ytterligare försämring i tillgången på kompetensen. Andra mindre yrkesgrupper som är svårrekryterade är dietister, optiker och medarbetare med teckenspråkskompetens.

59 Praktisk tjänstgöring för psykologer.

Kompetensanalys

Yrken/funktioner som befinner sig i balans eller obalans eller riskerar att hamna i obalans utifrån nuvarande och framtida behov.

	Balans	<i>Det råder balans mellan tillgång och efterfrågan på kompetens.</i>
	Obalans	<i>Tillgången motsvarar knappt efterfrågan. Ofta men inte alltid är det möjligt att rekrytera rätt kompetens.</i>
	Brist	<i>Efterfrågan på kompetens är större än tillgången, vilket kan innebära att det finns vakanta tjänster.</i>

Yrke	Verksamhetsområde	Balans	Obalans	Brist
Administratör verksamhet	Balans: Övriga Obalans: SHD, Habiliteringen			
Allmänsjuksköterska	Balans: Rättsspsykiatri Obalans: BUP, VUP Malmö/Tbg Brist: VUP Helsingborg, VUP Kristianstad, VUP Lund, Habiliteringen			
Arbets terapeut	Balans: Rättsspsykiatri, BUP, VUP Lund, VUP Helsingborg Obalans: VUP Kristianstad, VUP Malmö/Tbg Brist: Habiliteringen			
Audionom	Obalans: SHD			
Behandlingsassistenter/ familjebehandlare				
Enhetschef	Balans: Hjälpmedel, Rättsspsykiatri, VUP Helsingborg Obalans: SHD, Habiliteringen, BUP, VUP Kristianstad, VUP Lund, VUP Malmö/Tbg			
Fysioterapeut	Balans: BUP, VUP Helsingborg, VUP Lund, Obalans: VUP Malmö/Tbg Brist: Habiliteringen, VUP Kristianstad			
Hjälpmedelskonsulent				
Kurator	Balans: Rättsspsykiatri, BUP, VUP Malmö/Tbg, VUP Helsingborg, VUP Kristianstad, VUP Lund Obalans: SHD, Habiliteringen			
Logoped	Balans: Hjälpmedel, SHD Brist: Habiliteringen			
Medicinsk sekreterare	Balans: Rättsspsykiatri, VUP Lund Obalans: VUP Helsingborg, VUP Kristianstad, VUP Malmö/Tbg Brist: Habiliteringen, BUP			
Psykolog	Balans: Rättsspsykiatri, VUP Lund Obalans: VUP Malmö/Tbg, VUP Kristianstad Brist: Habiliteringen, VUP Helsingborg, BUP			
Receptionist				
Skötare	Balans: Rättsspsykiatri, BUP, VUP Malmö/Tbg, VUP Lund Obalans: VUP Helsingborg Brist: VUP Kristianstad			
Specialistsjuksköterska	Obalans: Rättsspsykiatri Brist: BUP, VUP Helsingborg, VUP Kristianstad, VUP Lund, VUP Malmö/Tbg, Habiliteringen			
Specialpedagog	Balans: BUP Obalans: Habiliteringen Brist: SHD			
ST-läkare	Balans: VUP Malmö/Tbg, VUP Lund, VUP Helsingborg Obalans: BUP Brist: VUP Kristianstad			

Yrke	Verksamhetsområde	Balans	Obalans	Brist
Syn-, hörsel- och talpedagog	SHD: Brist på vidareutbildade syn- och hörselpedagoger			
Tekniker	Hjälpmedel; Balans: Lager, IT och servicetekniker Obalans: Anpassningstekniker			
Tolk - teckenspråk, dövblind, skriv	SHD; Obalans: Skrivtolk Brist: Teckenspråk- och dövblindtolk			
Överläkare/Specialistläkare	Balans: Rättspsykiatri Obalans: VUP Helsingborg, VUP Malmö/Tbg Brist: VUP Lund, VUP Kristianstad, BUP, Habiliteringen			

Rätt använd kompetens

Att medarbetarna arbetar utifrån hela sin kompetens och potential samt utifrån verksamhetens behov är nödvändigt för att klara kompetensförsörjningen. Rätt använd kompetens kan innebära exempelvis uppgifts- och kompetensväxling mellan yrkeskategorier, införande av nya kompetenser och nya arbetssätt. Samtliga verksamhetsområden arbetar med förhållningssättet att kompetens ska användas rätt, framför allt i samband med vakanser utifrån teamsammansättning.

Genom arbetet med Lean⁶⁰ och ständiga förbättringar blir rätt använd kompetens en naturlig del av hjälpmedelsverksamheternas utvecklingsarbete. Utifrån de förbättringsförslag som processgrupperna arbetar med ses även kompetensnivån och rätt kompetens på rätt plats över.

Medarbetarna inom verksamhetsområde habilitering arbetar i team för att ge patienter insatser. Detta ger en naturlig dialog kring vilken yrkeskategori som ska utföra en insats. Inom verksamheten förs en dialog om administrationen kring patientarbete och hur den kan förbättras så att yrkeskategorier som arbetar patientnära kan få administrativt stöd. Detta för att de i så stor omfattning som möjligt kan använda arbetstiden till patientnära arbetsuppgifter. En stor utmaning inom habilitering för barn och unga är bristen på medicinska sekreterare. En åtgärd som vidtagits med anledning av detta är att se över vilka uppgifter som kan utföras av administratörer och under våren 2022 ska ett verksamhetsövergripande arbete inledas kring detta.

Även i verksamhetsområde syn, hörsel och döv pågår arbetet med rätt använd kompetens. Fokuset är här att minska sårbarheten i att arbeta i små enheter med regionalt uppdrag och få medarbetare, som i varje profession har specialistkompetens.

Verksamhetsområde rättspsykiatri har identifierat uppgifter som kan delegeras och ser över möjligheten att införa en koordinatorsroll för skötare. Detta skulle avlasta sjuksköterskor med administrativa- samt arbetsledaruppgifter. Införandet av Skånes digitala vårdssystem innebär förändringar på kort sikt och beräknas ge störst förändring på läkarnas arbete. Vid rättspsykiatriskt centrum i Trelleborg har man börjat med ett mentorsprojekt där sjuksköterskor ska träffas över avdelningarna för att främst stärka nya sjuksköterskor i deras roll.

Inom verksamhetsområde barn- och ungdomspsykiatri görs en genomlysning av kompetensbehov inom verksamheten innan rekrytering genomförs. Verksamheten ser inför övergången till Skånes digitala vårdssystem och andra digitala lösningar över vilken kompetens det administrativa stödet behöver. Bland annat så att de i sin tur kan utgöra ett kvalificerat stöd till andra yrkesgrupper. Det finns även behov av genomlysning av samtliga yrkesgruppers arbetsuppgifter för att identifiera om det finns behov av skifte mellan yrkesgrupper för att uppnå bättre balans.

60 Metod för verksamhetsutveckling med fokus på maximalt kundvärde baserat på befintliga resurser.

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Kristianstad arbetar ständigt med frågan om rätt använd kompetens utifrån rådande rekryteringsläge. Som exempel kan nämnas att AT-läkare utgör en stödjande funktion vid sambedomningar samt att alla yrkeskategorier kan ta nybesök för att frigöra tid för överläkare som är en bristgrupp. Verksamhetsområdet har utökat antalet PTP-tjänster som rekryteras under 2021 för att kunna avlasta psykologgruppen, som också är en bristgrupp och för att säkra framtida kompetensförsörjning. Implementering av rehabiliteringskoordinatorer inom öppenvården är ett annat exempel för bland annat stöd i intygsskrivning. Slutligen har en sjuksköterska tillsatts som kommer att dela sin tjänst mellan beroendemottagning/PIVA⁶¹ i syfte att dels skapa en kompetensöverföring, dels kunna skapa en brygga mellan öppen- och heldygnsvård.

Utifrån arbetsmiljöinsatser ser verksamhetsområde vuxenpsykiatri Helsingborg ett fortsatt stort behov, både inom öppenvård och heldygnsvård, att ha en ständig dialog kring vem som gör vad utifrån bristsituationer (vakanser) som uppstår med jämna mellanrum. Verksamhetsområdet undersöker möjligheten att anställa skötare tillsvidare inom öppenvården och farmaceuter inom heldygnsvården, bland annat för att avlasta sjuksköterskor.

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Lund har under 2021 inrättat sjukskötersketjänster som kombinerar forskning med klinisk tjänstgöring. Konceptet har varit lyckat då det bland annat lett till att man kunnat rekrytera sjuksköterskor. En adhd-mottagning har öppnat under året och det har fattats beslut om att öppna en bipolärmottagning. Syftet med dessa åtgärder är att erbjuda en vård som bättre följer de standardiserade vårdprocesserna och samtidigt öka attraktiviteten som arbetsgivare, då det av många medarbetare upplevs som attraktivt att specialisera sig. Sedan tidigare har man beslutat att börja arbeta med uppgiftsväxling, så att skötarna bättre kan avlasta sjuksköterskorna utifrån den brist på sjuksköterskor som råder. Det arbetet har gjorts framgångsrikt på flera enheter och på akutmottagningen har bemanningen justerats så att skötare i viss mån ersätter de vakanser som länge funnits på sjuksköterskesidan. I slutet av 2021 visstidsanställdes ett antal peer support, vilket är en medarbetare som har egen erfarenhet av psykisk ohälsa och som stöttar patienter utifrån detta.

Inom verksamhetsområde vuxenpsykiatri Malmö tittar man på vilka yrkeskategorier som kan avlasta inom bristyrken såsom farmaceuter och servicemedarbetare. Verksamheten ser över arbetsuppgifter som kan effektiviseras, elimineras eller överföras till andra yrkeskategorier.

Kompetensutvecklingsinsatser för sjuksköterskor

Det kliniska basåret för nya sjuksköterskor är ett introduktionsprogram som arrangeras löpande och årligen. En mängd valbara dagar erbjuds på olika orter, men 2021 har pandemin påverkat även denna aktivitet, och vissa dagar och moment har fått ställas in. Studierektor, kliniska lektorer och kliniska lärare i våra verksamheter ordnar utvecklingsdagar och reflektionsgrupper för sjuksköterskor, även för de som är under specialistutbildning och genomgår sin verksamhetsförlagda utbildning.

Aktuella specialistutbildningar i förvaltningen är psykiatri och barn- och ungdom. Under 2021 har 51 sjuksköterskor varit studenter i specialistutbildning, på 50 eller 100 procent, med bibehållen grundlön. I juni 2021 blev 17 specialistsjuksköterskor examinerade och ytterligare 22 förväntas bli examinerade våren 2022.

Specialistutbildning med löneförmån	Antal vårtermin 2021	Klara vårtermin 2021	Antal hösttermin 2021	Antal i specialistutbildning totalt
Psykiatri	26	17	9 från VT21 + 21 nya = 30	47
Barn			4	4
Summa				51

61 Psykiatrisk intensivvårdsavdelning.

Kompetensförsörjning – äldre medarbetare

Region Skåne ska arbeta för att äldre medarbetare i större utsträckning ges förutsättningar att fortsatt bidra med sin kompetens.

Av förvaltningens anställda är 12 procent (529 personer) 60 år eller äldre och 3 procent (107 personer) är 65 år eller äldre. Detta ser vi som en indikator på att medarbetare kan och vill arbeta i högre åldrar inom våra verksamheter. I dessa åldersgrupper har medarbetarna generellt sett valt en lägre sysselsättningsgrad.

Flera bristyrken har en högre andel medarbetare över 60 år än förvaltningens genomsnitt, vilket gör det än mer angeläget att långsiktigt planera och kompetensväxla för dessa grupper.

Andel anställda över 60 år inom bristyrken:

- Sjuksköterskor: 12,2 procent
- Läkare: 14,5 procent
- Skötare: 14,9 procent
- Medicinska sekreterare: 17,7 procent
- Fysioterapeuter: 18,6 procent

Kompetensöverföring från äldre till yngre medarbetare och erbjudande om mentorskap ses som en viktig del i kompetensutvecklingen.Handledning och mentorskap beskrivs som en viktig arbetsuppgift i de övre stegen i samtliga av våra kompetensstegar.

Regelverket kring dynamisk lönesättning tillämpas vid rekrytering av pensionerade medarbetare i bristyrken, och i högre utsträckning för seniora specialistläkare inom psykiatri.

Utbildningsuppdraget

Studenter och utbildningsanställda är våra framtida medarbetare. För att attrahera och kunna rekrytera krävs en stabil organisation i den kliniska verksamheten med handledare, huvudhandledare, kliniska lärare och studierektorer. Vi behöver ständigt utbilda handledare och erbjuda kompetensutveckling för dessa grupper, då de är avgörande för utbildningskvaliteten. Även nya handledarmodeller införs såsom peer-learning⁶² och att studenter handleds i par av en handledare.

Studenter och utbildningsanställda är våra framtida medarbetare. För att attrahera och kunna rekrytera krävs en stabil organisation i den kliniska verksamheten med handledare, huvudhandledare, kliniska lärare och studierektorer. Vi behöver ständigt utbilda handledare och erbjuda kompetensutveckling för dessa grupper som är avgörande för utbildningskvaliteten. Även nya handledarmodeller införs såsom peer-learning och att studenter handleds i par av en handledare.

Utbildningsplatserna vid de skånska lärosätena och andra utbildare fortsätter att öka. Detta innebär en stor utmaning för våra verksamheter. Mycket arbete görs för att klara uppdraget med god kvalitet och ta emot alla studenter då de är våra framtida medarbetare. Det pedagogiska uppdraget är viktigt både för att behålla engagerade medarbetare och för att kunna rekrytera studenter. Uppdraget som handledare behöver professionaliseras och lyftas fram som en karriärmöjlighet. Pandemin har inneburit en stor utmaning när det gäller att se till att alla studenters praktik kunnat genomföras, så att deras studier kunnat fortgå enligt plan.

För läkarutbildningen pågår nu en parallell organisation med både allmäntjänstgöring (AT) och bastjänstgöring (BT) under en övergångsperiod. Detta ökar behovet av utbildningstjänster för dessa

⁶² Pedagogisk metod där studenter är mer aktiva och lär av varandra och lär ut till varandra.

grupper under ett antal år framöver. Vårt Metis⁶³-kansli arrangerar årligen kurser för våra läkare under specialistutbildning (ST) och under 2021 genomfördes nio kurser, två på våren och sju på hösten.

FoUU ansökte om och erhöll tre miljoner kronor från Omställningsfonden (KOM-KR) för kompetensutvecklingsinsatser för psykologer och behandlande yrkesgrupper (2019). Ansökan avsåg två insatser, en specialistkurs för psykologer i diagnostik på 15 högskolepoäng som genomfördes 2020 och en föreläsningsserie i psykoterapi, för all behandlingspersonal, om nya behandlingsformer samt forskning och metodutveckling. Föreläsningsserien har blivit väldigt uppskattad och fortsätter även under 2022. 2021 startade också planering för fortbildning för våra specialistläkare och två heldagsföreläsningar genomfördes under hösten. Våren 2021 arrangerades en högskoleutbildning, motsvarande specialistnivå för psykologer, inom behandlingsmetoden Emotion Regulation Group Therapy (ERGT). Utbildningen genomfördes av anställda medarbetare med kompetens att utbilda. Hösten 2021 genomfördes en föreläsningsserie om autism och psykisk samsjuklighet. Föreläsningsserien skapades av specialistpsykologer inom psykiatri och habilitering.

Under hösten presenterade FoUU-enheten en rapport om Intern kompetensutveckling och fortbildning. Syftet var att kartlägga och öka vår kunskap om nuläget och pågående kompetensutvecklingsinsatser samt föreslå hur samordning, planering och genomförande kan förbättras och effektiviseras. 2022 startar en styrgrupp sitt arbete med samordning och planering av gemensam kompetensutveckling i förvaltningen. Utbildning i nya behandlingsmetoder i enlighet med de standardiserade vårdprocesserna (SVP) kommer att prioriteras.

Bemanning av verksamheten under pandemin

Verksamheternas påverkan, av pandemins effekter och utmaningarna, samt behovet av omställning, har sett olika ut. 2020 års arbete med pandemin skapade struktur och beredskap inom verksamheterna. Detta har man under 2021 haft stor nytta av och därmed kunnat växla upp och ner i arbetet utifrån det fluktuerande behovet. Vi tar nu med oss ytterligare lärdomar in i det fortsatta kompetensförsörjningsarbetet.

Syn-, hörsel- och dövverksamheten har regionala uppdrag uppdelade på patientgrupper. Specialiserade medarbetare är placerade på en ort men förflyttar sig vanligtvis mellan verksamhetsområdets fyra huvudorter (Helsingborg, Kristianstad, Lund och Malmö) för att möta patienterna. Rekommendationen att undvika resande har varit utmanande, särskilt för tolkverksamheten eftersom tolkarna huvudsakligen utför sitt arbete utanför den ordinarie arbetsplatsen. Fler medarbetare har arbetat hemifrån när det har varit möjligt, och man har mött patienter och utfört tolkuppgifter med distansteknik när det har varit möjligt. Positivt har varit den täta dialogen och viljan att förändra arbetssätt för att lösa uppkomna situationer. Pandemin har snabbat på vägen till nya erfarenheter och insikter som är värdefulla för det regionala uppdraget. Utmanande och frustrerande har varit att IT-systemen inte har varit tillräckligt bra och att alla som verksamheten samarbetar med inte alltid har vana av distansmöten. Det har inte varit aktuellt med ombemanning eller förstärkning inom verksamheten.

Verksamhetsområde hjälpmedel har inte sett några effekter av pandemin inom sitt område. Dock har man lånat ut medarbetare till vården under den mest besvärliga tiden. Timvikarier används i viss utsträckning i ordermottagningen och där har det varit vissa utmaningar.

Inom verksamhetsområde habilitering finns begränsade möjligheter att vid vakanser täcka med exempelvis timavlönade medarbetare eftersom det är en patientgrupp som ofta har svårt med nya relationer och kontinuiteten vad avser behandlare är viktig. Pandemin har medfört ökad

63 Mer teori i ST.

korttidsfrånvaro bland medarbetare och dessutom en ökad frånvaro på grund av vård av barn. Verksamheten var redan innan pandemin långt framme när det gäller digitala insatser. Därför har omställningen till digitala insatser gått relativt smidigt med undantag av att det varit stora tekniska utmaningar. Denna omställning har bidragit till att fler patienter fått möjlighet till insatser än föregående år trots pandemi.

Under delar av 2021 har det inom verksamhetsområde barn- och ungdomspsykiatri rått personalbrist vid heldygnsvården. Då har medarbetare från öppenvården arbetat extra pass och läkare från öppenvården har gått in och arbetat under längre perioder för att bemanna upp. Inom öppenvården har distansarbete samt omställning till digitalt arbetssätt påverkat närvaro och tillgänglighet positivt. I linje med detta har digitala utbildningar, möten och APT varit en viktig faktor för att kunna fortsätta med utveckling och kompetenshöjning samt bidragit till minskat resande. Verksamhetsområdet har inte något resursteam och har inte heller anlitat bemanningsföretag under 2021.

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Kristianstads bemanning har inte påverkats av pandemin i samma utsträckning som somatiken. Verksamheten har arbetat förberedande genom planering för att öppna en covid-avdelning, hållit kontinuerliga veckopulsmöten, där bland annat bemanning och sjukfrånvaro diskuterats. Enhetscheferna har därmed kunnat hjälpa varandra över enhetsgränserna i viss utsträckning. På grund av vakanser och relativt hög sjukfrånvaro även utan pandemin har hysjsjuksköterskor behövt tas in med kort varsel under hösten/vintern 2021. I undantagsfall har också enhetschefer arbetat som sjuksköterskor när andra bemanningsmöjligheter varit uttömda. Enhetscheferna har samarbetat inom heldygnsvården där sjuksköterskor stöttat upp fler avdelningar, men då med hjälp av fler skötare. Detta gällde framförallt under sommaren. Ett fåtal sjuksköterskor inom öppenvården har också hjälpt till i heldygnsvården.

Inom rättspsykiatri har verksamheten fram till nu fungerat som vanligt, med de förändringar som restriktionerna har påbjudit. Resursteam och timvikarier har varit tilldelade endast en enhet för att inte riskera att sprida smitta.

Under 2021 har verksamhetsområde vuxenpsykiatri Lund fortsatt med regelbundna bemanningsmöten i heldygnsvården samt med avstämningsmöten med samtliga enhetschefer. Detta för att snabbt nå ut med ny information och hantera olika frågor som uppkommit med anledning av pandemin. Det har liksom under 2020 funnits en beredskap för att öppna en covid-zon vid behov. Extrainsatta möten med de fackliga organisationerna har liksom under 2020 genomförts för att snabbt kunna stämma av covid-relaterade frågor. Under 2020 introducerades några medarbetare från habiliteringen i verksamhetsområdet för att kunna hoppa in vid behov av personalförstärkning. Det resulterade i att en anställd i habiliteringen kunde avvaras för att hjälpa till i verksamhetens heldygnsvård i början av 2021.

Inom verksamhetsområde vuxenpsykiatri Malmö Trelleborg har öppenvården och ledning/stabspersonal lärts upp och varit behjälplig i heldygnsvården. Halva PIVA⁶⁴ gjordes om till en covidavdelning där bemanningsansvaret delades upp på enheterna inom heldygnsvården. Vid vaccination av patienter och medarbetare har våra sjuksköterskor, skötare samt medicinska sekreterare varit behjälpliga.

Oberoende av inhyrning från bemanningsföretag

Förvaltningen har en gemensam målsättning om att bli oberoende av bemanningsföretag. Ambitionen för 2021 var en halverad kostnad per verksamhetsområde jämfört med föregående år. Varje

64 Psykiatrisk intensivvårdsavdelning.

verksamhetsområde arbetar systematiskt med frågan utifrån sina förutsättningar, men med den gemensamma målsättningen och ett gemensamt lärande, bland annat genom att sprida goda exempel.

Förvaltningen har som helhet minskat sin inhyrning under de senaste tre åren, och ligger under det regionala målet på max 1,5 procent av den totala personalkostnadsbudgeten (utfallet är under 1 procent).

Trenden att inhyrningen minskar fortsätter inom förvaltningen även under 2021. Vid jämförelse har en minskning skett med 27,2 procent på totalen. Vuxenpsykiatri i Helsingborg är det verksamhetsområde som sticker ut med ökade kostnader och vuxenpsykiatri Lund ligger kvar på nästan samma kostnad medan övriga har minskat rejält.

Siffror inhyrning sjuksköterskor jämförelse 2020–2021

	2020	2021	Skillnad
RP	4 741 997	837 108	82,3 %
VUP Hbg	6 638 920	7 359 030	-10,8 %
VUP Ksd	5 585 093	2 518 948	54,9 %
VUP Lund	12 518 840	12 356 250	1,3 %
VUP Malmö	3 553 890	966 110	72,8 %
Totalsumma	33 038 740	24 037 446	27,2 %

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Lund

Verksamheten har ett ständigt pågående rekryteringsarbete. Det har under 2021 varit fortsatt brist på sjuksköterskor och kostnaderna för inhyrd personal har bara minskat marginellt jämfört med föregående år. Planering fortsätter för utfasning samt oberoende av hyrsjuksköterskor.

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Malmö Trelleborg

Verksamhetsområdet arbetar aktivt med att inte använda bemanningsföretag och sedan oktober 2021 används inte bemanningsföretag.

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Helsingborg

I verksamhetsområdet finns en sjuksköterskebrist både inom heldygnsvården och öppenvården. Detta är en rörlig grupp och en nyanställd sjuksköterska på ett ställe innebär en vakans på att annat, inom verksamhetsområdet eller förvaltningen. Verksamhetsområdet kommer fortsätta arbetet med att rekrytera och behålla sjuksköterskor, med störst fokus på att just behålla dem. Det har startats upp olika arbetsgrupper för detta. En grupp arbetar med att ta fram ett internt introduktionsprogram för nya och oerfarna sjuksköterskor, där syftet är att man så snabbt som möjligt ska bli trygg i sitt yrke. Bland annat ska auskultation⁶⁵ inom verksamhetsområdet och handledning ingå. Ett nätverk för specialistsjuksköterskor har startats upp där syftet är att skapa en ökad förståelse, kompetenshöjning och att vi hjälps åt över enhetsgränserna. Nätverket leds av två specialistsjuksköterskor och verksamhetsutvecklare på uppdrag av ledningsgruppen. Vi försöker avlasta sjuksköterskorna genom att låta andra yrkeskategorier utföra arbetsuppgifter som inte måste utföras av sjuksköterskor. Det har exempelvis anställts kuratorer inom heldygnsvården och vi planerar för att anställa farmaceuter i höst, som avlastning och kompetenshöjning.

Verksamhetsområde vuxenpsykiatri Kristianstad

Verksamhetsområdet har under 2021 på totalen minskat sin användning av hyrsjuksköterskor och arbetar aktivt med denna fråga ur olika perspektiv då verksamhetsområdet både behöver behålla

⁶⁵ Att lyssna och iakta i samband med sin utbildning.

befintliga medarbetare och attrahera nya medarbetare. Verksamhetsområdet har en arbetsgrupp som arbetar både strategiskt och operativt med frågan. Arbetsgruppen leds av två enhetschefer inom heldygnsvård och består därutöver av representant från Vårdförbundet, klinisk lärare samt verksamhetsutvecklare. HR har tidigare varit en stående deltagare men tas nu in utifrån behov. Gruppen arbetar bland annat med frågan om ett resursteam för sjuksköterskor. Anledning till den minskade användningen är bland annat att sjuksköterskevakan kunde ersättas under första halvåret men också att det inte gick att få tag i hyrbemanning under sommaren, något som skapade en sårbar bemanningssituation. På grund av uppsägningar under hösten kommer användningen av hysjuksköterskor till viss del öka. Rekrytering pågår till berörda enheter.

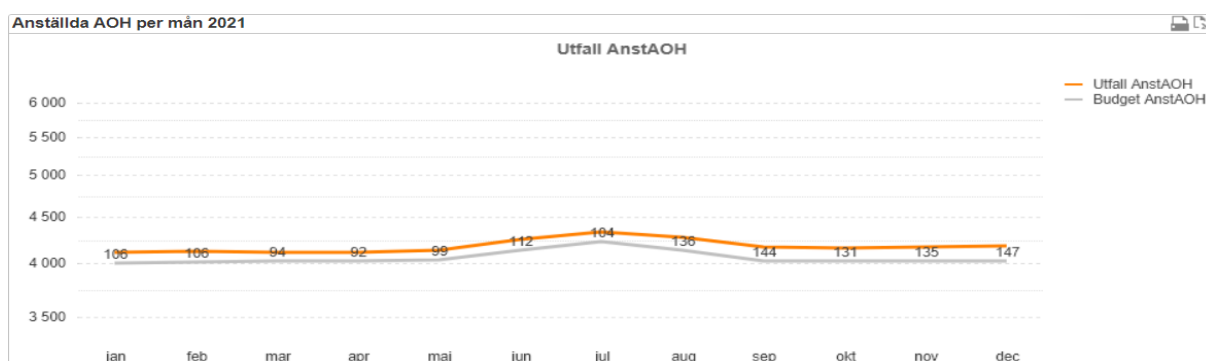
Verksamhetsområde rättspsykiatri

Det är numera chefen för resursteamet som planerar eventuell inhyrning istället för respektive enhetschef. Det gör att chefen för resursteamet nu har ett helikopterperspektiv över verksamhetsområdet, något som inte funnits tidigare. Resurserna har kunnat användas mer effektivt vilket gjort att användning av bemanningsföretag minskat ytterligare. Under sommaren har inhyrning av sjuksköterskor endast behövts vid enstaka tillfällen, då inte semestrar har kunnat täckas med ordinarie personal. Rekrytering av sjuksköterskor pågår fortlöpande. Verksamheten har arbetat med kompetensmix för yrkesgrupperna sjuksköterskor och skötare.

Verksamhetsområdena barn- och ungdomspsykiatri, syn- hörsel- och döv, habilitering samt hjälpmedel har inte inhyrning under 2021.

Utveckling av anställningsvolym och arbetad tid

Utvecklingen av anställningsvolym

AID_HuvudGrupp	Budget AnstAOH	Utfall AnstAOH	Diff AnstAOH	Diff %	Budget AnvAOH	Utfall AnvAOH	Diff AnvAOH	Diff %
Totalt	4 061	4 178	117	2,9 %	3 319	3 191	-128	-4,0 %
Ledning/administration	442	476	34	7,6 %	364	391	28	7,0 %
Medicinsk sekreterare	270	283	12	4,6 %	218	209	-9	-4,2 %
Läkare	320	361	41	12,7 %	278	283	5	1,7 %
Sjuksköterska	859	828	-31	-3,6 %	707	623	-84	-13,5 %
Undersköterska/skötare	813	880	67	8,2 %	694	748	54	7,2 %
Övrig vård/rehab/social	1 249	1 242	-7	-0,6 %	977	854	-122	-14,3 %
Övrig personal	107	108	2	1,5 %	82	82	1	0,8 %

Utvecklingen av anställningsvolymen, anställda AOH⁶⁶, i relation till budgeterad volym ligger över budgeterad nivå, vilket kan relateras till utökning i samband med inrättandet av en ny avdelning inom verksamhetsområde rättspsykiatri och en utökning inom verksamhetsområde habilitering.

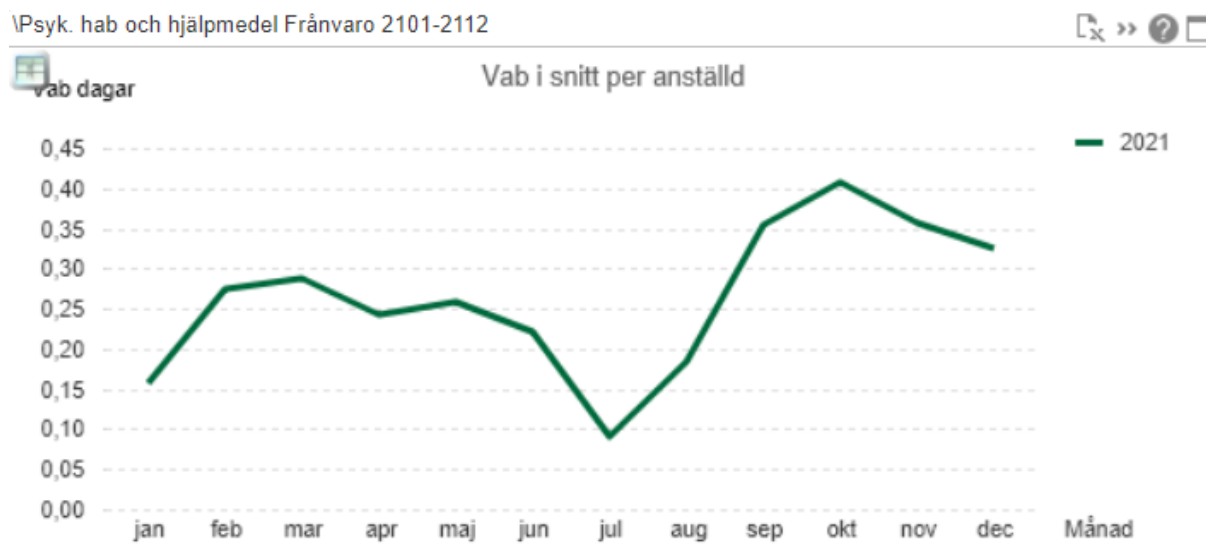
Det förekommer fortfarande stora svårigheter att rekrytera vissa yrkesgrupper, vilket har lett till att verksamheterna rekryterat och omfördelat vissa arbetsuppgifter till andra yrkesgrupper för att i största möjligaste mån tillgodose verksamhetens behov. De yrkesgrupper med störst rekryteringssvårigheter är läkare, psykologer, sjuksköterskor och medicinska sekreterare.

Utvecklingen av använda timmar

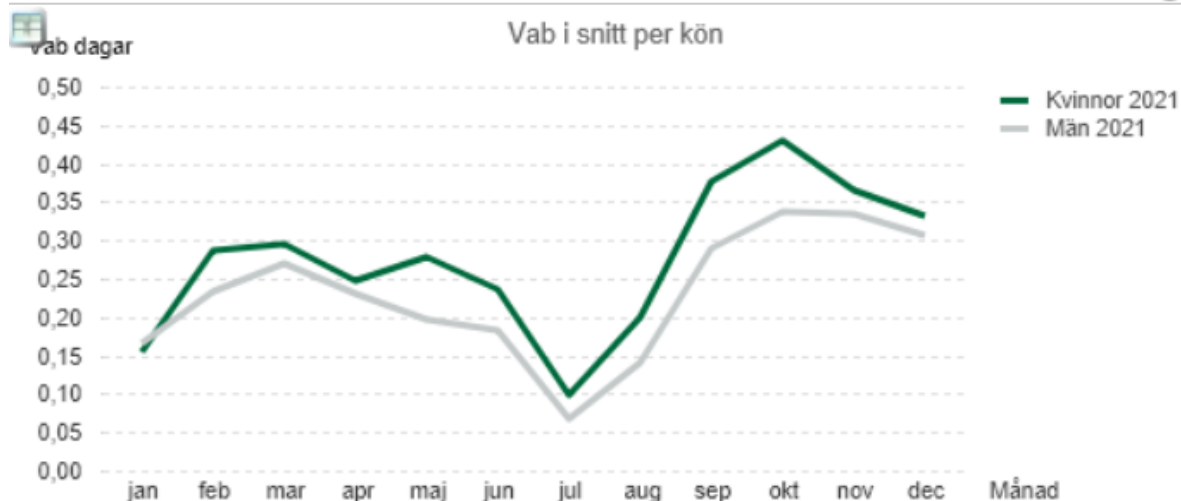
	2021 jan-dec	2020 jan-dec	Diff. timmar	2019 jan-dec	Diff. timmar
Anst timmar	8 349 139	8 236 854	112 284	8 110 864	125 990
Sjukledighet	-605 057	-673 813	68 756	-546 624	-127 189
Tjl med lön	-82 551	-80 009	-2 542	-132 661	52 652
Tjl u lön	-827 221	-799 637	-27 585	-800 343	706
Kompledighet	-38 634	-42 202	3 569	-48 861	6 659
Semesterled	-828 294	-790 293	-38 000	-829 613	39 320
Timlön	295 273	301 315	-6 042	339 204	-37 889
Fyll/övertid	97 546	88 555	8 991	100 615	-12 059
Arb jour/bered	52 261	53 566	-1 305	53 940	-374
Anv timmar	6 412 461	6 294 337	118 124	6 246 521	47 815

Utvecklingen av använda timmar har en årlig ökning sedan 2019, vilket exempelvis kan kopplas till öppnande av ny avdelning och andra utökningar.

Utvecklingen av Vård av barn (VAB) under pandemin

66 Anställda omräknat till heltid.

Utvecklingen av vård av barn (vab) i snitt per anställd har ett varierande utfall, vilket antas vara en konsekvens av covid-19. Topparna för smittspridningen i samhället under vår och höst kan ses i utfallet i grafen, medan utfallet under sommaren minskade avsevärt.

Utvecklingen av vab i snitt per kön visar att kvinnor använder vab i högre grad än männen, vilket inte helt kan hänföras till covid-19 eftersom det varit så tidigare också. Däremot kan det minskade gapet mellan kvinnor och män antas hänföras till covid-19.

Bisysslor

Antalet medgivna respektive avslagna bisysslor ska redovisas. AID⁶⁷ huvudgrupperna Läkare respektive Sjuksköterska (inkluderat specialistsjuksköterska, barnmorska och biomedicinsk analytiker) redovisas för sig, övriga huvudgrupper summeras under "Övriga".

	Medgivna bisysslor		Avslagna bisysslor	
	Antal med koppling till RS	Antal utan koppling till RS	Antal med koppling till RS	Antal utan koppling till RS
Läkare	2	8		
Förtroendeskadlig				
Arbetshindrande				
Konkurrerande				
Sjuksköterskor	2	10		
Förtroendeskadlig				
Arbetshindrande				1
Konkurrerande				
Övriga	8	68		
Förtroendeskadlig				
Arbetshindrande				
Konkurrerande				

67 Arbetsidentifikation.

Långsiktigt stark ekonomi

Resultatmål

Det ekonomiska resultatet landade slutligen på nästan 39 miljoner kronor över budgeterad nivå. Även om det är ett mycket starkt resultat så är det viktigt att ha i minnet att det är ett resultat som är påverkat av ett antal händelser som inte kan förväntas se likadana ut under kommande budgetår. Den viktigaste påverkan kommer inte oväntat av covid-19 pandemin som fortsatte under hela 2021. Det finns gott om exempel på kostnader som förorsakats av pandemin, dessa har förvaltningen till stora delar blivit kompenserade för. Samtidigt finns det gott om exempel på kostnader som minskat till följd av pandemin. Sammantaget bedöms pandemin varit gynnsam för förvaltningens ekonomiska resultat. En annan faktor som påverkat det ekonomiska resultatet i en gynnsam riktning är faktumet att det bokades upp nästan 15 miljoner kronor för mycket i kostnader för retroaktiva löner, i bokslutet 2020. Då denna uppbokning bokades tillbaka i början av 2021 utan att möta motsvarande kostnader så fick det en positiv påverkan på årets resultat.

På intäktssidan har förvaltningen erhållit bidrag för att täcka extra kostnader kopplade till covid-19. Dessa uppgår till drygt 20 miljoner kronor och är till ungefär hälften externa. Resterande del utgörs av regioninterna bidrag. Patientavgifterna har sjunkit till följd av färre fysiska besök. Denna effekt uppgår till ungefär två miljoner kronor. I resultaträkningen döljs de minskande patientintäkterna av ökade intäkter för egenavgifter på hörselhjälpmedel. Ökningen beror på förskjuten fakturering från hösten 2020.

Vårdvalsintäkterna från LARO har 2021 minskat med över 10 miljoner kronor och asylbidraget har minskat med fem miljoner kronor jämfört med föregående år. Jämför man asylbidraget med toppåret 2016 så har det gått ner med över 50 miljoner kronor.

Samtantaget är intäkterna 34 miljoner konor lägre än förra året, men samtidigt är detta 36 miljoner kronor högre än budget.

Kostnaderna för löner och sociala avgifter slutade sex miljoner kronor högre än budgeterat. Detta är 61 miljoner kronor högre än året innan, en ökning med 2,3 procent. Bryter man ner personalkostnaderna per verksamhet ser man att det framför allt är inom barn- och ungdomspsykiatri som personalkostnaderna är höga i förhållande till budget, vilket är förankrat i förvaltningsledningen med hänsyn till det stora inflödet av patienter.

Vuxenpsykiatri har väldigt låg personalkostnadsutveckling men klarar sin budget främst tack vare att verksamhetsområdet i Kristianstad har ett stort överskott. Detta till följd av att planerade verksamheter ännu inte kunnat komma i gång. Att rättspsykiatriens kostnader ökat med nästan fyra procent beror på att man öppnat upp fler vårdplatser. Såväl habiliteringen som hjälpmedelsverksamheten har personalkostnader som med god marginal klarar budget.

Löner + sociala avg	Utfall 21	Utfall 20	Ökn/minskn	Ö/m (%)	Budget 21	Avvikelse
Förvaltningsgemensamt	79,0	76,4	2,6	3,4%	79,6	0,6
VUP	1 528,3	1 514,0	14,2	0,9%	1 533,2	4,9
BUP	452,5	425,4	27,1	6,4%	421,5	-31,0
VO RP	213,9	205,8	8,1	3,9%	211,1	-2,8
Habilitering & SHD	338,3	332,4	6,0	1,8%	356,5	18,1
Hjälpmedel	72,5	69,2	3,3	4,8%	77,4	4,9
Resultat förvaltning	2 684,5	2 623,2	61,3	2,3%	2 679,2	-5,3

I begreppet personalkostnader räknas traditionellt även in kostnader för utbildning, konferenser, rekrytering och personalhälsovård. Tar man med dessa poster också så vänds underskottet i stället till ett överskott på närmare fem miljoner kronor vilket är den siffra som redovisas i resultaträkningen nedan. Kostnaderna för utbildningar och konferenser tillhör de poster som minskat mest till följd av pandemin. Även om avvikelserna mot budget minskade högst märkbart under senare delen av hösten så landar den slutligen på strax över tio miljoner kronor.

En av de poster som avviker mest negativt från budget är precis som förra året kostnader för inhyrd personal. Inhyringskostnaderna fortsätter att utvecklas i rätt riktning, det vill säga kostnaderna sjunker jämfört med förra året. Trots att förvaltningen lade åtta miljoner kronor mindre på hyrpersonal under 2021 jämfört med året innan så är det samtidigt 15 miljoner mer än vad som var planerat. Rensat från alla kostnader förutom inhyrning av sjuksköterskor från bemanningsföretag så ser utvecklingen och fördelningen ut enligt nedan. Jämförelse kan göras med toppåret 2019 då kostnaderna uppgick till över 49 miljoner kronor.

Inhyrd personal (mp1 kk 5)	Utfall 21	Utfall 20	Ökn/minskn	Ö/m (%)	Budget 21	Avvikelse
VUP Lund	12,2	12,8	-0,6	-5%	0,0	-12,2
VUP Malmö/Trelleborg	1,0	3,9	-3,0	-75%	0,0	-1,0
VUP Helsingborg	7,4	6,6	0,7	11%	5,0	-2,4
VUP Kristianstad	2,6	5,6	-3,0	-54%	0,0	-2,6
VO RP	1,0	4,8	-3,8	-80%	5,5	4,5
Kostnad förvaltning	24,1	33,8	-9,7	-29%	10,5	-13,6

Den största negativa avvikelserna mot budget står rättspsykiatrien för i form av köpt vård från andra regioner. Avvikelsen mot budget uppgår till nästan 39 miljoner vilket motsvarar en ökning av kostnaderna med 13 miljoner eller 17 procent jämfört med 2020. I december var 21 patienter placerade på vårdplatser utanför Region Skåne. Av dessa är nitton placerade i Region Kronoberg, två i Västra Götalandsregionen och en i Region Kalmar län. Även om en provisorisk avdelning öppnat i Kristianstad efter sommaren så förväntas den aktuella situationen hålla i sig under överskådlig framtid. I skuggan av den rättspsykiatriska vården har även kostnader för åtstörningsvård utanför Region Skåne visat tendenser att öka under 2021. Övriga externa vårddrop fortsätter däremot att minska år för år.

Läkemedelskostnaderna uppvisar för första gången på flera år en sjunkande utveckling. Den huvudsakliga förklaringen till det är att melatonin numera endast subventioneras genom läkemedelsreformen då det förskrivs till barn och unga med ADHD och sömnsvårigheter. Den låga kostnadsutvecklingen har skapat ett överskott i det så kallade läkemedelsnettot på 28 miljoner kronor. Nettot består av läkemedelsbidrag minus kostnader för förmånsläkemedel. Det negativa med ett positivt läkemedelsnetto är att risken för sänkt bidrag i nästkommande budget är stor.

Övriga omkostnader är på det hela taget betydligt lägre än budgeterat. Låga kostnader för utbildning, konferenser och resor har redan nämnts. Andra kostnadsposter som kan nämnas sammanhanget är klimatresor, föreningsbidrag och tolktjänster.

Vårdval hörselrehabilitering uppvisade ett resultat som låg en miljon kronor sämre än budgeterat. Förvaltningen hade förväntat sig ett större underskott men den befarat stora tillströmningen av patienter under hösten kom av sig när smittspridningen åter tog fart. Underskottet är trots det en försämring mot förra årets utfall med tre miljoner kronor.

Vårdval LARO uppvisade trots ersättningssänkningen upp ett positivt resultat på totalen 2021. Överskottet uppgick till knappt två miljoner. Detta bör ställas i relation till överskottet 2020 som uppgick till över 12 miljoner kronor. Nerbrutet är det bara mottagningarna i Malmö och Trelleborg

som levererar positiva ekonomiska resultat med de nya ersättningsnivåerna. Mottagningarna i Lund, Kristianstad och Helsingborg dras alla med underskott.

Hjälpmedelsverksamheten redovisade ett överskott på 11 miljoner kronor vilket är 28 miljoner bättre än resultatet året innan. Huvudsakliga förklaringar till detta är framför allt en förstärkning av regionbidraget men även att verksamheten 2020 hade overheadkostnad gentemot regionservice på sex miljoner kronor som man inte har 2021, överskjutning av fakturering av patientavgifter från 2020 till 2021 samt lägre transportkostnader. I det redovisade resultatet för hjälpmedelsverksamheten finns en uppbokning av kostnader för förtida utbyte av CPAP-apparater som uppgår till fem miljoner kronor. Uppbokningen motsvarar värdet av de apparater som skulle bytts ut under hösten 2021 men som på grund av pandemin fått skjutas på framtiden.

Kostnadsutvecklingen är fortsatt relativt låg i förvaltningen. Utvecklingen steg en del i slutet av 2021 kopplat till att efterfrågan på exempelvis utbildning och konferenser tog fart men även kopplat till underhåll av lokaler. Andra kostnader som bidrog till en hög kostnadsutveckling i december var utrangering av inventarier, bidragsgivning samt uppbokningen av CPAP-apparater som tidigare nämnts.

Resultaträkn t o m dec	2020	2021	avvikelse	Avvikelse %	Budget helår	Bugetavvikelse
Regionbidrag	3 548,9	3 717,4	168,5		3 717,4	0,0
Patientavgifter mm	58,4	61,4	3,0		60,3	1,1
Försäljning av verksamhet, varor o tj	354,1	352,7	-1,4		348,9	3,8
Bidrag och intäkter	151,7	116,2	-35,5		84,8	31,5
Summa intäkter	4 113,1	4 247,7	134,6	3,2%	4 211,3	36,4
Personalkostnader	-2 672,9	-2 730,0	-57,1	2,1%	-2 734,7	4,8
Inhyrd personal	-40,8	-33,3	7,6	-22,8%	-17,9	-15,3
Köp av verksamhet	-62,2	-75,1	-12,9	17,2%	-36,4	-38,8
Material och tjänster	-316,3	-319,8	-3,5	1,1%	-326,4	6,6
Läkemedel	-223,2	-209,7	13,5	-6,4%	-220,8	11,1
Övriga kostnader	-795,2	-841,0	-45,9	5,5%	-875,1	34,0
Summa kostnader	-4 110,6	-4 208,9	-98,3	2,3%	-4 211,3	2,4
Resultat	2,6	38,8	36,2		0,0	38,8

Ekonomiska effekter på grund av covid-19

Förvaltningen gör bedömningen att de ekonomiska effekterna av pandemin är fortsatt positiv på totalen. De största posterna kommer från erhållna bidrag, högre personalfrånvaro kombinerat med lägre akut söktryck inom vuxenpsykiatri, lägre kostnader för kurser, konferenser och andra utbildningar men även för föreningsbidrag och klimatesor.

Resultaträkn t o m dec	Ekonomisk effekt av covid-19		
	Positiv	Negativ	Netto
Regionbidrag	0,0	0,0	0,0
Patientavgifter	0,0	-2,9	-2,9
Försäljning av verksamhet, varor o tj	0,0	-3,0	-3,0
Bidrag och intäkter	20,0	0,0	20,0
Summa intäkter	20,0	-5,9	14,1
Personalkostnader	12,0	-3,0	9,0
Inhyrd personal	1,0	-1,0	0,0
Köp av verksamhet	0,0	0,0	0,0
Material och tjänster	2,0	-7,0	-5,0
Läkemedel	0,0	0,0	0,0
Övriga kostnader	20,0	-5,0	15,0
Summa kostnader	35,0	-16,0	19,0
Resultat	55,0	-21,9	33,1

Åtgärder för att sänka kostnadsutveckling samt för ekonomi i balans

Även om det för tillfället inte föreligger något yttre tryck på att sänka kostnaderna i form av budgetunderskott så jobbar Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden tillsammans med förvaltningen ständigt med att hitta effektivare sätt att ta hand om patienterna för att på så sätt kunna återinvestera eventuellt överskott i fortsatt utveckling av verksamheten.

Investeringar

Byggnadsinvesteringar/externa förhyrningar

Då förvaltningens lokaler generellt sett inte håller tillfredställande standard pågår det ständigt en mängd större eller mindre byggprojekt. Av de lite större projekten kan nämnas att habiliteringens mottagningar i Kristianstad tillsammans med hjälpmedelsverksamheten har flyttat in i gamla tandvårdshuset i Kristianstad.

Ett annat byggprojekt med egen budget är den rättspsykiatriska avdelningen i Hässleholm som färdigställs under hösten och vintern 2021. Den beräknas stå färdig för inflyttning i början av 2022. Till detta projekt har regionen avsatt 20 miljoner kronor varav 18 miljoner fallit ut under innevarande år.

Syn-, hörsel- och dövverksamhetens mottagningar i Lund håller på att samlokalisera sig på Sankt Lars-området i Lund. Inflyttningen planeras vara klar i början av mars 2022.

Nya lokaler till barn- och ungdomspsykiatri i Helsingborg är nu på gång, upphandlingen är genomförd och medelstillelningen är klar. Trolig inflyttning är hösten 2022.

Hjälpmiddelsverksamheten i Lund, Staffanstorps och Malmö behöver nya lokaler. Man önskar en samlokalisering och lokalsök pågår för fullt.

Inom vuxenpsykiatri i Malmö pågår uppfräschningen av byggnad 43, i vilken all slutenvård är belägen. Regionfastigheter har avsatt en särskild pott för detta och insatserna kommer att pågå under innevarande år och nästa.

Utrustningsinvesteringar

Den lokala utrustningspotten uppgår till 13 miljoner kronor. Förvaltningens prioriteringsgrupp beviljar löpande äskningar från denna. Potten har utnyttjats till fullo. Den största delen av pengarna går till hjälpmedelsverksamheten och deras löpande behov.

Uppföljning av insyn i verksamhet som utförs av privata utförare

Vårdval Audionommottagning – grundläggande hörselrehabilitering för vuxna

Viktigt under 2021

Covid-19 har haft stor påverkan för leverantörer inom vårdvalet. En stor del av de patienter som är aktuella för hörselrehabilitering är inom riskgrupp. Därför har antalet som sökt vårdvalet under första halvåret 2021, precis som 2020, fortsatt att minska jämfört med tidigare år. Sannolikt har en stor andel patienter i behov av vård avvaktat sin hörselrehabilitering både 2020 och 2021. Under hösten 2021, sökte många patienter åter och trycket på vårdvalsmottagningarna var stor. Många patienter har ännu inte avslutat sina rehabiliteringar.

Tillgänglighet

Vid årsslutet 2020 fanns det 28 audionommottagningar i drift inom vårdvalet. Dessa var fördelade på 17 orter och 11 företag. Vid 2021-års slut fanns det 31 audionommottagningar i drift. Dessa var fördelade på 18 orter och 13 företag. Den geografiska tillgängligheten är fortsatt god.

Trots variationer och ansträngt läge, på grund av covid-19, så har tillgängligheten i tid varit god och mottagningarna har, med några mindre undantag, lyckats ta emot patienter enligt avtalets tillgänglighetskrav. Vi förväntar oss ett fortsatt stort inflöde under 2022, något som kan komma att bli en utmaning att hantera inom vårdvalets tillgänglighetskrav. Vid årsskiftet 2020–2021 väntade cirka 1 400 patienter på bedömning inför hörselrehabilitering. Motsvarande siffra vid årsskiftet 2021–2022 var cirka 2 300.

Uppföljning mottagningar

Uppföljning för 2021 har genomförts enligt plan, med undantag kring det som krävt fysiska besök. Uppföljningsprogrammet bygger på förfrågningsunderlag och avtal för vårdvalet. Det anpassas årligen efter behov och resultat av tidigare genomförda uppföljningar. Detaljerade handlingsplaner finns för varje uppföljning. Utförligare sammanställning av genomförda uppföljningar och dess resultat finns dokumenterad.

Ett fåtal uppföljningar som utförts i slutet av 2021 har ännu inte kunnat sammanställas och resultatet kommer att presenteras under 2022.

Resultat

Leverantörer inom vårdvalet visar generellt en god avtalsefterlevnad och medverkar till de uppföljningar som utförs. Vissa leverantörer har inga anmärkningar vid uppföljning. De avsteg från avtal som förekommit är inte genomgående för alla leverantörer och ingen mottagning utmärker sig. Olika avsteg har förekommit på olika mottagningar. De områden där avsteg förekommit har gällt:

- Dokumentation av övrigt sortiment – brist kring registrering kopplat till utbetald ersättning. Flera leverantörer och flera tillfällen.
- Målgrupp – tagit emot patienter utanför målgrupp. Gäller nya leverantörer.
- Sen rapportering av väntetidssituation och utförd tjänst.
- Patientupplevd kvalitet. Ett fåtal mottagningar klarar inte alla kraven.

- Marknadsföring – mindre avsteg från regler.
- Registrering av mätdata. Mindre omfattning.

Åtgärder efter uppföljning

Smärre avsteg har, efter dialog mellan leverantör och uppdragsgivare, åtgärdats. Vid andra avsteg har leverantör återbetalat ersättning enligt motsvarande felregistrering. Avsteg som bedömts som något allvarligare har diarieförts och i vissa fall har Region Skåne ålagt leverantör att inkomma med skriftlig handlingsplan, för att visa hur man säkerställer att avtalskrav kommer att följas framöver. Inga avsteg från avtal har varit så allvarliga eller återkommande att dialog varit aktuell för eventuellt upphörande av avtal.

Samtliga avsteg följs upp på nytt antingen i efterföljande uppföljning, omgående kontroll, riktad uppföljning efter en tid eller i 2022-års planerade uppföljning. Kring dokumentationen av övrigt sortiment finns sedan lång tid plan från verksamhetsområde hjälpmedel att förändra registrering kopplad till ersättning, så att möjlighet till felregistrering och felaktig utbetalning minimeras. Vad gäller att man tagit emot patienter utanför målgruppen kommer rutiner vid uppstart av nya leverantörer 2022 att förbättras, för att tydliggöra uppdraget och därmed minimera denna risk.

Övrigt sortiment

Dåvarande habiliterings- och hjälpmedelsnämnden fattade 2015 beslut om utökat krav kring rapportering. Bland det som skulle rapporteras var pris på de hörapparater som vårdvalets audionommottagningar sålt till patienter från det övriga sortimentet. Internt har detta kallats rekvisition hörapparat. Uppgifter som ligger till grund för denna uppföljning inhämtas genom att audionommottagningar rapporterar antal hörapparater och försäljningspris utan koppling till personuppgifter. Det finns en eftersläpning kring denna uppföljning och för 2021 finns endast uppgifter för första halvåret. Helårsrapport 2021 kommer att presenteras under 2022.

Antal patienter som väljer hörapparat från det övriga sortimentet, internt kallat rekvisition hörapparat, har ökat sedan införandet 2012. 2021 valde cirka 48 procent av patienter som rehabiliterades inom vårdvalet hörapparater från övriga sortimentet.

Väljer patienten hörapparat från Region Skånes upphandlade sortiment betalar patienten inget för själva hörapparaten. Även inom övrigt sortiment kan patienten välja hörapparat som denne inte betalar något för. Tendensen över åren har emellertid varit att fler och fler patienter betalar för sin hörapparat. 2015 betalade 12 procent av patienterna som valde hörapparater inom övrigt sortiment för sina hörapparater. Motsvarande siffra första halvåret 2021 var cirka 95 procent. Andelen patienter som betalar över 10 000 kronor per hörapparat har legat stabilt på under en procent 2015–2020. Första halvåret 2021 har andelen av de som valt från övrigt sortiment och betalt över 10 000 kronor per hörapparat ökat till 1,7 procent.

Dialog- och uppföljningsmöten

I maj och juni 2021 genomfördes digitala dialog- och uppföljningsmöten med alla företag var för sig. Vid uppföljningsmöten presenteras och diskuteras mottagningarnas uppföljningsresultat. Vid mötet gavs också tillfälle för båda parter att informera om kommande förändringar.

Under september genomförde gemensamt digitalt dialogmöte med samtliga företag inom vårdvalet. Vid mötet diskuteras och informeras förändringar i uppdraget inför 2022.

Produktion och ekonomi

Resultat

Under 2021 har audionommottagningarna inom vårdvalet, i sitt uppdrag för Region Skåne, utfört cirka 17 650 kartläggnings- och bedömningsbesök samt cirka 12 600 rehabiliteringar. Jämfört med senaste pandemifria år, 2019, innebär detta något färre kartläggnings- och bedömningsbesök och cirka 700 färre rehabiliteringar. Både produktion och ekonomi 2021 är starkt påverkat av covid-19-situationen. Den har medfört att vissa patienter, som har behov av hörselrehabilitering, har avvaktat, fortfarande avvaktar, är pågående eller väntar på sin vård.

Ekonomiskt resultat för vårdvalet visar på ett mindre underskott än det räknats med under 2021. Produktionen har varit betydligt lägre än ett normalt år på grund av pandemin och uppskjuten vård.

Förväntningen är att produktionen ökar och att det ekonomiska resultatet kommer att se annorlunda ut 2022, då de patienter som skjutit upp sin vård på grund av pandemin förmodas söka vård.

Temporär ersättning

Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden fattade 30 april 2020 beslut om temporär ersättning till audionommottagningar inom vårdval hörselrehabilitering. Syftet var att skapa förutsättningar för att kunna bedriva vård såväl under som efter pandemin. Under året har temporär ersättning betalats ut till vårdvalets avtalsparter från produktionsmånad januari till september. Från produktionsmånad mars 2020 till september 2021 har totalt 2,6 miljoner kronor betalats ut som temporär ersättning till leverantörer inom vårdvalet.

Miljöredovisning

Miljömål

Miljömål 1: Fossilbränslefri, klimatneutral och klimatanpassad verksamhet

Alla tjänsteresor ska ske med fossilbränslefria transportmedel och samtliga fordon som ägs, hyrs eller används ska drivas med fossilbränslefria drivmedel. Genom effektiva möten, ny teknik och ändrat beteende ska bränsleanvändningen för medarbetarnas tjänsteresor och transporter minska. Minst 85 procent av tjänsteresorna till och från Stockholm ska ske med tåg.

Minska mängden bilkörning i samband med patientkontakter

Status: Detta har följts upp vid de interna miljörevisionerna där man kan se att en majoritet av intervjuade enheter arbetar med åtgärder för att minska sin bilanvändning. Man använder olika typer av distansmötesteknik, reser med kollektivtrafik, cykel eller elcykel samt jobbar med att planera sina bilresor för att göra dem så effektiva som möjligt.

Kommunicera resfria mötesformer, stimulera resor med kollektivtrafik

Status: Uppföljning har skett via de interna miljörevisionerna. I och med pandemin har möten på distans via exempelvis Teams ökat rejält och de flesta medarbetare har fått tillfälle att delta i distansmöten. Resandet har minskat av samma anledning och i viss utsträckning har resor med kollektivtrafik undvikits för att minska risken för smittspridning. Man kan dock konstatera att de flesta enheter reser med kollektivtrafik när de kan och har tillgång till resekort eller appbiljetter när det behövs.

Körning med egen bil i tjänsten

Resor med privat bil följs upp tertialsvis och kommuniceras i linjeorganisationen.

Status: Kostnaderna för resor med egen bil i tjänsten under 2021 har minskat med 49 procent jämfört med samma 2020 och fortsätter alltså att minska.

Andelen Stockholmsresor med tåg jämfört med flyg

Resor till och från Stockholm följs upp tertialsvis och kommuniceras i linjeorganisationen.

Status: Under 2021 har tjänsteresorna mellan Skåne och Stockholm till 91 procent gjorts med tåg, vilket är en förbättring jämfört med samma period 2020 när nivån låg på 79 procent och innebär att målet om minst 85 procent resor med tåg är uppnått. Antalet resor är med anledning av pandemin lågt och har från 339 resor 2020 sjunkit till 143 resor 2021.

Miljömål 2: Hållbar resursanvändning

Uppkomsten av avfall ska förebyggas genom att minska och/eller ändra konsumtionen av förbrukningsmaterial genom medvetna val, optimerade inköp och beställningar. Matsvinn ska förebyggas genom planering vid beställning av livsmedel och förbättrad kommunikation med livsmedelsleverantörer.

Förbrukning av engångsmaterial

Status: Flera verksamhetsområden har arbetat aktivt för att minska användningen av förbrukningsmaterial. För närvarande är funktionen i Qlikview⁶⁸ för uppföljning av produkternas klimatpåverkan inte tillgänglig. Jämförelse har i stället gjorts mellan inköpt mängd för 2021 och 2020,

68 Verktyg för att analysera data och skapa underlag till rapporter.

kompenserat för vårdproduktion. Britspapper har ökat med 39 procent och plastbägare med 97 procent, sannolikt på grund av situationen med covid-19. Handskar har använts i samma omfattning som under 2020. Förbrukningen av kopieringspapper har minskat med 11 procent.

Miljömål 3: Hälsosam miljö

Användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och riskerna med dessa ska minska genom utfasning och utbyte av kemiska produkter och varor. Kassation av läkemedel och användning av svårnedbrytbara läkemedel ska minska. Förvaltningens enheter som har faromärkta kemikalier ska under 2021 inventera och registrera sina kemikalier i KLARA⁶⁹. Antalet enheter som har inventerat ska öka jämfört med föregående år. Förvaltningen ska fortlöpande arbeta med utfasning och riskbedömning av miljö- och hälsofarliga ämnen och under 2021 följa upp antalet utfasade kemikalier.

Antal enheter som inventerat kemikalier i KLARA

Status: Andelen enheter som har gjort en komplett inventering i kemikaliesystemet KLARA under inventeringsperioden 1 januari till 31 mars samt en extra vecka i juni har ökat från 75 procent till 87 procent. Inventeringarna har ökat tack vare utbildning till miljöombud och ihärdiga påminnelser. Målet är uppnått.

Kemikaliesmarta väntrum

Status: Guide och checklista för kemikaliesmarta väntrum finns att tillgå och information om dessa ingår som en del i utbildningen för nya miljöombud. Under 2021 har endast ett intyg utfärdats vilket är betydligt färre än för 2020.

Riskbedömning, utfasning

Status: Riskbedömningar för de farligaste kemikalierna har genomförts under 2021. Ett regiongemensamt arbete med riskbedömningar pågår nu där både informationsmaterial och riskbedömningsmallar för de vanligaste kemikalierna tas fram.

Läkemedelskassation

Status: Information till patienter om hantering av överblivna läkemedel har följts upp vid de interna miljörevisionerna. Många enheter anger att de informerar sina patienter och delar ut broschyren *Kan mitt läkemedel skada miljön*. Från och med 2021 går det att få ut statistik för läkemedelskassation per förvaltning och inte bara per sjukhusområde. Denna statistik får utgöra underlag för uppföljning under 2022 eftersom vi tyvärr inte kan göra någon jämförelse bakåt för närvarande.

Miljömål 4: Stark miljöprofil

Öka medarbetarnas medvetenhet och kunskaper om verksamhetens miljöpåverkan och aktivt kommunicera Region Skånes miljöarbete. Senast 2022 ska minst 90 procent av medarbetarna ha genomfört *Hållbara val 2.0* och minst 80 procent av medarbetarna ha genomfört förvaltningens egna miljöutbildningar. Både *Hållbara val*, *Miljöutbildning för Psykiatri, habilitering och hjälpmedel* samt *Mikroutbildning om ekologisk mat* är möjliga att genomföra gemensamt på APT eller motsvarande. Dock måste varje medarbetare individuellt gå in och göra kunskapstestet för *Hållbara val* för att få godkänt resultat.

Hållbara val 2.0

Status: Under senhösten 2018 lanserades en ny version av Region Skånes miljöutbildning, *Hållbara val 2.0*. Sedan dess har 1 958 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat vilket

69 Verktøy for å registrere og risikobedømme kemiske produkter.

motsvarar 46 procent av det totala antalet medarbetare. Det är långt från målet för 2022 på 90 procent även om andelen har ökat från 34 procent sedan förra året. Målet har inte uppnåtts.

Mikroutbildning om ekologisk mat

Status: Till och med 2021 har 992 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat. Detta innebär att 23 procent av medarbetarna har tagit del av utbildningen vilket är en förbättring sedan 2020 då det var 17 procent. Det fortfarande långt från målet för 2022 som är 80 procent. Målet har inte uppnåtts.

Miljöutbildning för Psykiatri och habilitering

Status: Till och med 2021 har 704 medarbetare genomfört utbildningen med godkänt resultat. Detta innebär att 17 procent av medarbetarna har tagit del av utbildningen vilket är en förbättring sedan 2020 då det var 11 procent. Det är fortfarande långt från målet för 2022 som är 80 procent. Målet har inte uppnåtts.

Beskriv uppnådda respektive förväntade effekter/resultat av vidtagna åtgärder i syfte att uppnå miljömålen.

En Månadens miljöbild om resor kommer att gå ut under 2022 för att öka medvetenheten om klimatpåverkan från olika reseformer.

Under 2022 införs en ny miljörund som ersätter kvartalsronden för miljö. I denna ingår en fråga om kemikaliesmarta väntrum som en påminnelse till enheterna. Även andra frågor med avsikt att påminna om och följa upp genomförandet av miljömålen ingår.

Genomförande av miljöutbildningar har tagits med i förvaltningens interna kontrollplan för att ge ökad uppmärksamhet åt problemet.

Vilka områden bedömer nämnden behöver utvecklas/förbättras?

Deltagandet i miljöutbildningar behöver förbättras, andelen medarbetare som har genomfört Region Skånes miljöutbildning Hållbara val 2.0 är för låg. Även deltagandet i förvaltningens egna miljöutbildningar är lågt.

Lyft fram några exempel med goda resultat.

Andelen enheter som inventerar kemikalier i kemikaliehanteringssystemet KLARA har ökat betydligt för andra året i rad tack vare informations- och utbildningsinsatser.

Månadens miljöbild skickas ut sex till åtta gånger per år till alla enheter. Detta är ett uppskattat inslag på exempelvis arbetsplatsträffar och ger underlag för diskussioner och ökad förståelse och kunskap inom miljöområdet.

Utbildning för miljöombud har genomförts via Teams två gånger under 2021 med ett stort antal deltagare, både nya miljöombud och mer erfarna som vill uppdatera sin kompetens.

En miljödag för förvaltningens chefer, miljöhandläggare och miljöombud genomfördes den 23 november i Lund. Dagen innehöll bland annat intern miljöinformation, en föreläsning om framtidens resor samt en genomgång av det nya miljöprogrammet. Återkopplingen från deltagarna var positiv.

Krisberedskap, civilt försvar och säkerhet

Krisberedskap

Regionfullmäktige har i mandatperiodens regionala krishanteringsplan beslutat att Region Skånes verksamheter systematiskt ska arbeta med risk- och sårbarhetsarbete (SRSA). Av beslutet framgår även att upphandlande enheter utifrån beställarens krav ska framställa kontinuitetskrav på leverantörer för att åstadkomma leveranssäkerhet. Detta för att skydda och kontinuerligt kunna bedriva verksamhet, med särskilt fokus på samhällsviktig och skyddsvärd verksamhet (kontinuitetsplanering). Det systematiska SRSA-arbetet ska innefatta riskhantering, kontinuitetshantering, planarbete och erfarenhetsåterföring efter händelser.

1. Med utgångspunkt i uppdrag och mål har verksamheten kontinuerligt identifierat:

- Samhällsviktig verksamhet och annat som är skyddsvärt
- Kritiska aktiviteter som alltid måste fungera.
- Risker och hot mot samhällsviktig verksamhet och vad som bedömts skyddsvärt.
- Kritiska beroenden (produkter och tjänster) för det som bedömts samhällsviktigt och skyddsvärt.

Förvaltningen har en fortsatt god bild över skyddsvärda, samhällsviktiga och prioriterade verksamheter. Ytterligare säkerhetsskyddsanalys är genomförd enligt gällande lagkrav. En av de stora riskerna är fortfarande personalbrist, vilket blivit ganska påtagligt under de senaste två åren. Att vi som förvaltning inte har haft tillgång till egna förråd eller lager har varit påfrestande och en tydlig brist. Läkemedel- och livsmedelsförsörjning är också kritiska beroenden.

2. Verksamheten har upprättat en kontinuitetsplan baserad på genomförda konsekvensanalyser och riskbedömningar.

Kontinuitetsarbetet är något som jobbas med hela tiden, mycket utifrån behoven som finns i våra verksamhetsområden. Nödvattenplaner är något vi jobbat aktivt med under 2021. Efter oönskade situationer har detta arbete ökat.

3. Verksamheten har utbildat och övat relevant personal som berörs av arbetet med samhällsviktig verksamhet samt krisberedskap.

Medarbetare som har specifika roller och uppgifter i kris- och katastroflägen utbildas och övar kontinuerligt. Övningarna sker ofta i samverkan med övriga kris- och katastrofgrupper. Den pågående pandemi har ställt till det på många sätt men den har också bidragit till förändringar till det bättre. Generellt utbildas alla medarbetare regelbundet i grundläggande brandskydd enligt de gällande riktlinjerna.

Informationssäkerhet

Regionfullmäktige och regionstyrelsen har beslutat om långsiktiga och kortsiktiga mål för informationssäkerheten. Målen för informationssäkerhetsarbetet bidrar till att medborgarna är förvissade om att den information de får från Region Skåne är tillgänglig och trovärdig i enlighet med vår kommunikationspolicy samt att den information som medborgarna delar med sig av om sig själva är i trygga händer.

Informationssäkerhet bidrar till att värdefulla informationstillgångar får rätt skydd, till färre incidenter och högre patientsäkerhet. Tillsammans med arkivhantering, IT-säkerhet och dataskydd är det en viktig del av säker informationshantering för att hantera personuppgifter på ett korrekt sätt. Arbetet

sker i samverkan med Region Skånes regionala dataskyddsorganisation och den regionala organisationen för informationssäkerhet.

Förvaltningens organisation för dataskydd och informationssäkerhet har målsättningen att göra dessa frågor kända och vara en integrerad del i det arbete som utförs. Samordnaren är förvaltningens kontaktpunkt. I uppdraget ingår bland annat utbildning, incidentrapportering och stöd till verksamheterna vid riskanalyser, konsekvensbedömningar och övriga personuppgiftsbehandlings- och verksamheter. Ett nätverk har bildats med kontaktpersoner från stabsenheter och förvaltningens alla verksamheter. Nätverket har en central roll i arbetet att nå ut i verksamheterna.

Den digitala utbildningen *Säker informationshantering* är obligatorisk för samtliga medarbetare. Stöd har också getts till medarbetare vid aktuella frågeställningar. Målgruppsanpassade utbildningar har genomförts i ett antal av förvaltningens verksamhetsområden. Dessa utbildningar har haft extra fokus på hantering av skyddade personuppgifter som en konsekvens av ett antal inträffade incidenter och utifrån nya riktlinjer. Andra viktiga områden som lyfts under 2021 har varit dataintrång, loggkontroller, distansmöten och hur man hanterar personuppgifter säkert. Under 2021 har utöver ordinarie arbete gjorts en inventering av tredjelandsoverföringar och i samband med detta en genomgång av behandlingarna i DSF-registret⁷⁰.

Händelse som konstaterats vara en personuppgiftsincident ska rapporteras i Region Skånes interna system RITZ⁷¹. Allvarliga incidenter ska även anmälas till Integritetsmyndigheten inom 72 timmar. Under 2021 har 56 incidenter blivit kända och rapporterats i RITZ och av dessa har 6 anmälts till Integritetsmyndigheten. Inträffade incidenter har lett till förändrade arbetssätt och ökad kunskap. Förvaltningens AvIC organisation har bidragit till upptäckt av incidenter.

Samordnare och verksamhetsrepresentanter har under 2021 deltagit i ett antal informationsklassificeringar och riskanalyser gällande införande av nya system eller förändringar i befintliga system. För flera av dessa system har det även genomförts konsekvensbedömningar avseende dataskydd.

70 Region Skånes register över de behandlingar av personuppgifter som utförs under regionens personuppgiftsansvar.

71 Region Skånes IT-ärendehanteringssystem, för felanmälan och frågor angående IT-tjänster.

Intern kontroll

En bra intern kontroll bidrar till att bygga och stödja trygghet, tillit och förtroende samt förbättring, utveckling och ordning och reda. Med intern kontroll avses de strukturer, system och processer som bidrar till tydlighet samt ordning och som säkerställer att verksamheten bedrivs i enlighet med beslutade mål, uppdrag och övriga styrdokument. Intern kontroll är en del av styrningen och ett redskap för ständiga förbättringar. Uppföljningen är också en viktig del i arbetet med att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och brister som kan utgöra hinder för att Region Skåne ska kunna nå sina mål på ett säkert och effektivt sätt.

Sammanfattning av genomförd uppföljning

Som underlag för rapportering av intern kontroll för psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden ligger uppföljning av den interna kontrollplanen för förvaltning Psykiatri, habilitering och hjälpmedel.

Utöver detta finns ytterligare ett antal kontrollområden som identifierats som relevanta för verksamhetsområde hjälpmedel och som är kopplade till verksamhetsområdets utökade uppdrag. Dessa ingår inte i den sammanställning som nämnden rapporterar till regionstyrelsen.

2021 Rapportering av plan och uppföljning intern kontroll		P	DR	För rapportering i enlighet med RS uppsiktsplikt ska en samlad riskbedömning göras för det obligatoriska kontrollområdet.	ÅR	
Psykiatri-, habilitering och hjälpmedelsnämnden						
REGION SKÅNE						
Bedömningarna på färgskalan kan ses som en ny riskbedömning av kontrollområdena med beaktande av det interna kontrollarbete som har skett under året. Avvikelse i termer av diskrepans mot antingen övergripande mål (verksamhetsmässiga kontrollområden) eller ändamålsenlig hantering (rutinorienterade kontrollområden) illustreras av de olika färgerna.						
				Uppgift saknas		Uppgift saknas
				13-16: Direkt åtgärd krävs - minimera		Större avvikelse
				9-12: Reducera riskerna - åtgärda		Avvikelse
				4-8: Håll under uppsikt - uppmärksamma		Mindre avvikelse
				1-3: Inget agerande krävs - acceptera		Obetydlig avvikelse
Bättre liv och hälsa för fler		12	8			
Tillgänglighet och kvalitet		11	9			
Hållbar utveckling i hela Skåne		9	9			
Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet		12	12			
Långsiktigt stark ekonomi		14	6			
1) Efterlevnad av regelverk för god ekonomisk förvaltning		11	11			
2) Upphandling och inköp		8	5			
3) Kompetensförsörjning och bisysslor		10	10			
4) Verkställighet beslut		10	4			

Utvärdering av det interna kontrollarbetet

Nämndens rapportering av intern kontroll ska även innehålla en kort beskrivning av den interna kontrollen och eventuella avvikelser och åtgärder kopplat till fem områden: kontrollmiljö, riskbedömning, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt uppföljning och utvärdering.

2021 Utvärdering av internkontrollarbetet		P	DR	ÅR	
Nämnds/styrelses rapporter ska kompletteras med en skriftlig sammanfattning innehållandes en kort beskrivning av den interna kontrollen och eventuella avvikelser och åtgärder utifrån följande frågor. För respektive område/fråga ska färgindikator användas för att markera status för internkontrollarbetet inom respektive område.				Uppgift saknas	Uppgift saknas
				Omedelbara åtgärder behöver vidtas för att uppnå en tillräcklig intern kontroll	Omedelbara åtgärder behöver vidtas för att uppnå en tillräcklig intern kontroll
				Åtgärder behöver vidtas för att uppnå en tillräcklig intern kontroll	Åtgärder behöver vidtas för att uppnå en tillräcklig intern kontroll
				Förbättringsområden finns	Förbättringsområden finns
				Tillfredsställande	Tillfredsställande
Kontrollmiljö	Ansvar och befogenheter tydliggjorda - Vilka är aktörerna och deras respektive roller och ansvar beträffande vem/vilka som genomför det interna kontrollarbetet på olika nivåer? Har nämnden regler och anvisningar för den interna kontrollen?				
Riskbedömning	Risker bedöms utifrån sannolikhet och konsekvens och dokumenteras - Hur ser processen för framtagande av planen för intern kontroll, inkluderande riskanalysen, ut?				
Kontrollaktiviteter	Granskningar och åtgärder är anpassade och utvärderade i förhållande till riskanalys - Har arbetet med intern kontroll bidragit till måloppfyllelsen - ge exempel?				
Infokommunikation	Riskanalysen kommuniceras med nämnden/styrelsen - Hur hanteras information/kommunikation inom organisationen och hur sker återrapportering på olika nivåer?				
Uppföljning/utvärdering	Åtgärder vidtas vid konstaterade avvikelser och återkopplas till nämnden/styrelsen - Beskriv vilka åtgärder som har vidtagits med hänsyn till resultatet av det interna kontrollarbetet?				

Kontrollmiljö

Ansvar och befogenheter tydliggjorda - aktörerna och deras respektive roller och ansvar.

Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden fastställde intern kontrollplan 2021 den 4 december 2020. Den 18 februari 2021 kompletterades planen med kontrollområden kopplade till verksamhetsområde hjälpmedels utökade uppdrag. Inför 2021 års plan har nämnden gjort en riskanalys omfattande interna och externa risker av betydelse för verksamheten. Förvaltningens ledningsgrupp har gjort en riskanalys av målen i förvaltningens målkort. Utifrån dessa riskanalyser har delkontrollområden infogats i den interna kontrollplanen. Riskanalys av övriga delkontrollområden kopplade till Region Skånes övergripande mål och till de administrativa områdena har gjorts av ansvariga tjänstemän. Kontrollutförare finns angivna för de olika delområdena och de framgår av planen. Nämnden fastställde "Rutin förhantering av avvikelse/brist inom den interna kontrollen" 26 juni 2019.

Riskbedömning

Risker bedöms utifrån sannolikhet och konsekvens och dokumenteras - processen för framtagande av planen för intern kontroll, inkluderande riskanalysen.

Processen för framtagande av den interna kontrollplanen följer processen för verksamhetsplan och budget inom Region Skåne. Med utgångspunkt i Region Skånes verksamhetsplan och budget 2021, hälso- och sjukvårdsuppdraget och övriga relevanta styrande dokument har förslag till verksamhetsplan 2021 med tillhörande målkort tagits fram. Utifrån målkortet har risk- och väsentlighetsbedömningar gjorts av de ingående målen, som i den interna kontrollplanen motsvaras av delkontrollområden under de övergripande kontrollområdena "Bättre liv och hälsa för fler" och "Tillgänglighet och kvalitet". Risk- och väsentlighetsbedömningar av övriga delkontrollområden

kopplade till Region Skånes övergripande mål samt till de administrativa delkontrollområdena har gjorts av ansvariga tjänstemän. Psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden har vid gruppmöten i oktober gjort riskinventeringar avseende interna och externa risker av betydelse för verksamheten. Nämndens beredningsutskott har vid möte den 16 oktober gjort en prioritering av de identifierade riskerna och valt ut 5 delkontrollområden. För dessa gjordes en beskrivning av risken samt risk- och väsentlighetsbedömning. Delkontrollområdena infogades i den interna kontrollplanen under "Tillgänglighet och kvalitet", "Hållbar utveckling", "Attraktiv arbetsgivare, professionell verksamhet" samt "Långsiktigt stark ekonomi". Dessa betecknas i planen "särskilt verksamhetsanpassat delkontrollområde". De utvalda områdena presenterades vid nämndsammanträde den 28 oktober och möjlighet gavs för synpunkter. Vid beredningsutskottet fördes också en diskussion kring situationen där verksamhetsmässiga mål måste ställas mot ekonomiska mål. Slutsatsen är att nämnden ska utgå från de ekonomiska ramarna när målen sätts och sedan fortsatt arbeta för att bibehålla en budget i balans. Intern kontrollplan 2021 fastställdes vid nämndsammanträde den 4 december 2020 och kompletterades vid sammanträde den 18 februari 2021. Dokumentation avseende riskbedömningarna finns i den interna kontrollplanen samt i handlingar/presentationer till beredningsutskott och nämndsammanträden.

Kontrollaktiviteter

Granskningar och åtgärder är anpassade och utvärderade i förhållande till riskanalys - om arbetet med intern kontroll bidragit till måluppfyllelsen.

En viktig utgångspunkt i arbetet med intern kontroll är förvaltningens verksamhetsplan med tillhörande målkort. Risk- och väsentlighetsbedömning har gjorts av de mål som finns i målkortet och de ingår också som delkontrollområden i den interna kontrollplanen. På så sätt finns en direkt koppling mellan Region Skånes övergripande mål, Psykiatri, habilitering och hjälpmedels mål och den interna kontrollplanen. Målen i målkortet följs upp utifrån samma systematik som den interna kontrollplanen, med färgmarkeringar enligt den mall som används inom Region Skåne, och uppföljningen kan därför på ett enkelt sätt införlivas i uppföljningen av den interna kontrollplanen. För de mål/delkontrollområden där avvikelse/risk för avvikelse finns vidtas åtgärder. Genom att uppmärksamma områden där det finns en risk att målen inte nås lyfts eventuella problem, och åtgärder kan vidtas. På detta sätt bidrar arbetet med intern kontroll till måluppfyllelsen. Efter uppföljningen för helåret finns ett antal områden med avvikelser och för samtliga dessa områden har åtgärder angivits.

Information/kommunikation

Risikanalysen kommuniceras med nämnden/styrelsen - hur information/kommunikation hanteras inom organisationen.

Information om den interna kontrollplanen och dess delkontrollområden sker i linjeorganisationen. Rapportering enligt planen sker till psykiatri-, habilitering- och hjälpmedelsnämnden och förvaltningsledningen i enlighet med vad som anges i den interna kontrollplanen samt vid delårsrapport och årsredovisning. Rapportering till regionstyrelsen sker i samband med delårsrapport och årsredovisning. Genomförande av kontroller har skett under 2021 i enlighet med vad som anges i planen. För de delkontrollområden där tidpunkt för rapportering till nämnd angivits till T1 redovisades resultatet vid nämndsammanträdet 17 juni 2021.

Uppföljning/utvärdering

Åtgärder vidtas vid konstaterade avvikelser och återkopplas till nämnden/styrelsen - åtgärder som har vidtagits med hänsyn till resultatet av det interna kontrollarbetet.

Åtgärder vid avvikelse/risk för avvikelse anges i den interna kontrollplanen. I sammanfattningen av planen för 2021 var ett kontrollområde gulmarkerat, sju områden hade orange markering och ett område röd markering. I uppföljningen efter tertial 2 var fyra områden gulmarkerade och fem hade orange markering. Efter helåret är sex områden gulmarkerade och tre har orange markering. Åtgärder för delkontrollområden med gul, orange eller röd markering finns angivna i den interna kontrollplanen under kolumnen för "Identifierade förbättringsområden". I de fall förbättringsåtgärder identifierats för grönmarkerade områden anges även dessa. Vad gäller uppföljningen av aktiviteter kopplade till förvaltningens målkort anges åtgärder för de aktiviteter som har orange eller röd markering. För aktiviteter med gul markering finns åtgärder endast angivna i uppföljningen av målkortet, detta för att underlätta läsbarheten i den interna kontrollplanen. Ett delkontrollområde är rödmarkerat efter helåret - "Främja en god matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft på kort och lång sikt". Förbättringsåtgärden innebär att det redan inledda arbetet med att samordna processen för kompetensförsörjningsplan med processen för budget, verksamhetsplan och intern kontrollplan ska vidareutvecklas under 2022. Målet är att kompetensförsörjning ska ingå som en naturlig del i all verksamhetsplanering, och på så sätt skapa förutsättningar för att kunna arbeta mer proaktivt.

GSF har också genomfört kontroller inom ett antal områden och dessa redovisas under Kompletterande kontroller GSF.